

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŁYSE NA LATA 2026-2035

PROJEKT

Łyse, 2026 r.

SPIS TREŚCI

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli	2
Podstawowe informacje o opracowaniu.....	3
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	4
1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy łyse	5
1.1 Sytuacja społeczna.....	5
1.2 Sytuacja gospodarcza	17
1.3 Sytuacja przestrzenna	24
1.4 Sytuacja klimatyczno-środowiskowa	32
2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej	43
2.1 Analiza SWOT /TOTS	43
2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy	45
CZĘŚĆ STRATEGICZNA	47
3 Wizja, misja i cele Strategii	48
3.1 Wizja i misja.....	48
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	52
3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym	55
3.4 Model funkcjonalno-przestrzenny	72
4 Założenia wdrożeniowe	90
4.1 Planowane przedsięwzięcia	90
4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania.....	94
4.3 System realizacji Strategii	94
Podsumowanie	99
Spis tabel, rysunków, wykresów i zdjęć	101
Bibliografia	104

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli

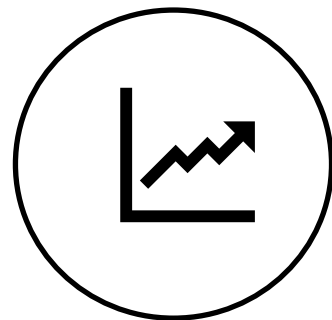
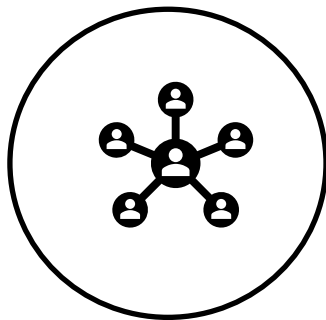
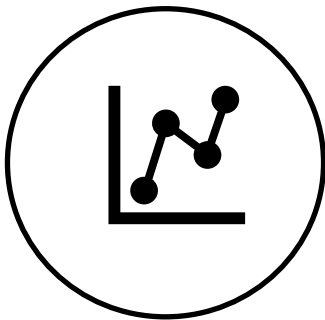
1.	Dz.U.	– Dziennik Ustaw
2.	EBI	– Europejski Bank Inwestycyjny
3.	EBOR	– Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
4.	EOG	– Europejski Obszar Gospodarczy
5.	e-PUAP	– Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
6.	Gmina	– Gmina Łyse
7.	GOKSiR	– Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Łysych
8.	GOPS	– Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysych
9.	JCWP	– Jednolita Część Wód Podziemnych
10.	JCWPD	– Jednolita Część Wód Powierzchniowych
11.	Mg	– megagram
12.	OF	– Obszar Funkcjonalny
13.	OSI	– Obszar Strategicznej Interwencji
14.	OSP	– Ochotnicza Straż Pożarna
15.	PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności
16.	PSZOK	– Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
17.	REGON	– Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
19.	S.A.	– spółka akcyjna
20.	Sp. z o.o.	– spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
21.	SWOT	– analiza SWOT, metoda porządkowania i weryfikowania informacji
22.	UE	– Unia Europejska
23.	ZIT	– Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
24.	zł	– złoty, podstawowa jednostka monetarna w Polsce

Podstawowe informacje o opracowaniu

Jedną z podstawowych metod zarządzania gminną jednostką samorządu terytorialnego jest planowanie strategiczne rozwoju gminy w dłuższym horyzoncie czasowym. Głównym narzędziem wykorzystywanym w planowaniu strategicznym jest natomiast dokument planistyczny w postaci strategii rozwoju gminy, która stanowi wyznacznik kierunków rozwoju gminy w przyjętej perspektywie czasowej. Horyzont czasowy przedmiotowej Strategii wyznaczono do 2035 r., wskazując tym samym na długofalowy charakter tego dokumentu pozwalający na osiągnięcie zakładanych celów oraz realizację przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. Przyjęty okres obowiązywania nowego dokumentu strategicznego wynikał także w dużej mierze z uwarunkowań zewnętrznych wynikających z horyzontów czasowych stosowanych w planowaniu strategicznym w skali regionalnej, krajowej czy w skali całej UE. Strategia obejmuje wszystkie sfery działalności gminy i została podzielona na 4 obszary działania: sferę społeczną, sferę gospodarczą, sferę przestrzenną i sferę klimatyczno-środowiskową. W tym zakresie cele i przedsięwzięcia wyznaczone w ramach Strategii odnoszą się jednak nie tylko do zadań i obszarów działania gminy jako samorządu terytorialnego realizowanych przez władze gminy, ale mają swoje odniesienie także do sposobów i kierunków działania wszystkich innych instytucji/podmiotów działających na terenie gminy. Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035 to jeden z najważniejszych dokumentów, który jest podstawą określenia wizji rozwoju gminy na najbliższe lata. Gmina Łyse będzie pełniła rolę instytucji wdrażającej w życie założenia Strategii oraz odpowiedzialnej za jej prawidłową realizację i osiągnięcie założonych celów Strategii. Metodologię opracowania Strategii oparto o powszechnie stosowane metody planowania strategicznego. W pracach nad Strategią kierowano się jednocześnie potrzebą zapewnienia jak najpełniejszego uspołecznionego charakteru Strategii i umożliwienia wpływu na jej kształt na każdym etapie jej przygotowywania i wdrażania społeczności lokalnej. W pracach nad Strategią uczestniczyli eksperci, radni, urzędnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy i mieszkańcy. W tym zakresie w trakcie opracowywania Strategii przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami dotyczące najważniejszych potrzeb i kierunków rozwoju w gminie. W końcowym etapie Strategii opracowano system jej wdrażania, monitoringu oraz oceny stopnia realizacji jej założeń. Jak wynika z powyższego opisu przedmiotowa Strategia – co jest charakterystyczne dla tego typu dokumentów – ma charakter ogólny, wyznaczając kierunki rozwoju gminy na poziomie celów (strategicznym i operacyjnym) oraz typów przedsięwzięć zmierzających do realizacji tych celów. Nie określano natomiast zamkniętego katalogu konkretnych i szczegółowych projektów do realizacji, które zostaną określone w szczegółowych dokumentach planistycznych gminy. Opracowany w ten sposób dokument będzie stanowił swoistą mapę drogową wytyczającą priorytety rozwoju gminy w perspektywie do 2035 r. Jednocześnie Strategia ma charakter otwarty a metodologia jej wdrażania zakłada możliwość dokonywania zmian i aktualizacji jej zapisów w reakcji na zmieniające się uwarunkowania makroekonomiczne, wyniki okresowych analiz efektów realizacji Strategii czy inne czynniki mogące mieć wpływ na przyjęte założenia. Wszystkie zmiany w tym zakresie będą jednak odbywały się przy udziale i konsultacji ze społecznością lokalną zachowując uspołeczniony charakter tego dokumentu.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy Łyse

Poniżej przedstawiono podstawowe uregulowania funkcjonowania Gminy Łyse.

Wójt jest organem wykonawczym. Wójt wykonuje uchwały Rady Gminy i zadania określone przepisami prawa. Do zadań wójta należy w szczególności:

- opracowywanie strategii i programów rozwoju,
- gospodarowanie mieniem komunalnym,
- wykonywanie budżetu.

Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Radni gminni wybierani są w głosowaniu powszechnym przez mieszkańców. Tworzą Radę Gminy. Ich obowiązkiem jest kierowanie się dobrem wspólnoty samorządowej, utrzymywanie stałej więzi z mieszkańcami oraz ich organizacjami, przyjmowanie zgłaszanych przez nich postulatów i przedstawianie ich organom gminy do rozpatrzenia. Radni mają obowiązek brać udział w pracach Rady Gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których zostali wybrani lub desygnowani. Nadzór nad działalnością gminną (m.in. działalnością Rady Gminy) sprawuje prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych regionalna izba obrachunkowa (art. 86 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - Dz.U.2025 poz.1153 z późn.zm.). Gmina wykonuje swoje zadania głównie przy pomocy Urzędu Gminy Łyse. Urząd wykonuje zadania mające na celu realizację spoczywających na gminie zadań własnych, zadań zleconych, zadań wykonywanych na podstawie porozumienia z organami administracji rządowej (zadań zleconych), zadań publicznych powierzonych gminie w drodze zawartych porozumień.

Ponadto Gmina wykonuje swoje zadania przy pomocy gminnych jednostek organizacyjnych takich jak: Gminna Biblioteka Publiczna w Łysych, Gminna Jednostka Usług Komunalnych w Łysych, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Łysych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysych, Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Łysych, Samorządowe Przedszkole w Łysych, Szkoła Podstawowa w Lipnikach, Szkoła Podstawowa w Żalasiu, Gminny Żłobek w Łysych oraz Zespół Placówek Oświaty.

1.1 Sytuacja społeczna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji społecznej gminy Łyse. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące demografii i rynku pracy. W dalszej części opisano infrastrukturę społeczną gminy w kontekście oświaty i wychowania, kultury i sportu, ochrony zdrowia, opieki społecznej oraz działalności organizacji pozarządowych. Opisano kwestię bezpieczeństwa publicznego, występujących problemów społecznych oraz cyfryzacji usług publicznych.

Demografia

Poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców gminy Łyse w latach 2018-2024.

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Łyse w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców	8 434	8 384	8 273	8 214	8 199	8 164	8 168

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba mieszkańców gminy Łyse wynosi 8 168 osób (stan na 31.12.2024 r.).

Z powyższej tabeli wynika, że liczba mieszkańców gminy Łyse w latach 2018-2024 zmniejszyła się o 266 osób. Gmina Łyse charakteryzuje się ujemnym bilansem demograficznym. Trend ten jest m.in. spowodowany migracjami, co potwierdzają dane dotyczące salda migracji w latach 2018-2024 w poniższej tabeli.

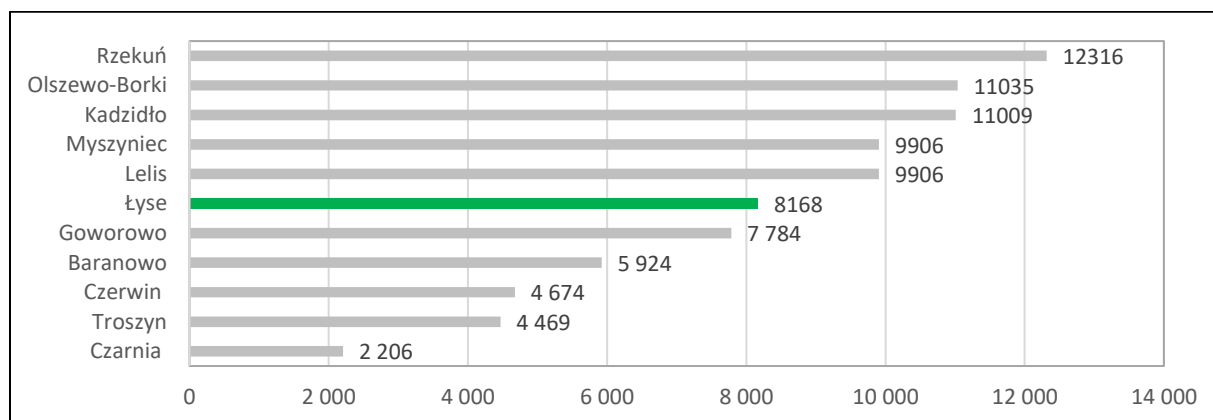
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Łyse w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Saldo migracji ogółem	-18	-58	-50	-50	3	-27	-11
Saldo migracji wewnętrznych	-16	-53	-50	-52	2	-26	-13
Saldo migracji zagranicznych	-2	5	0	2	1	-1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono porównanie gminy Łyse z innymi gminami powiatu ostrołęckiego.

Wykres 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (stan na 31.12.2024 r.)

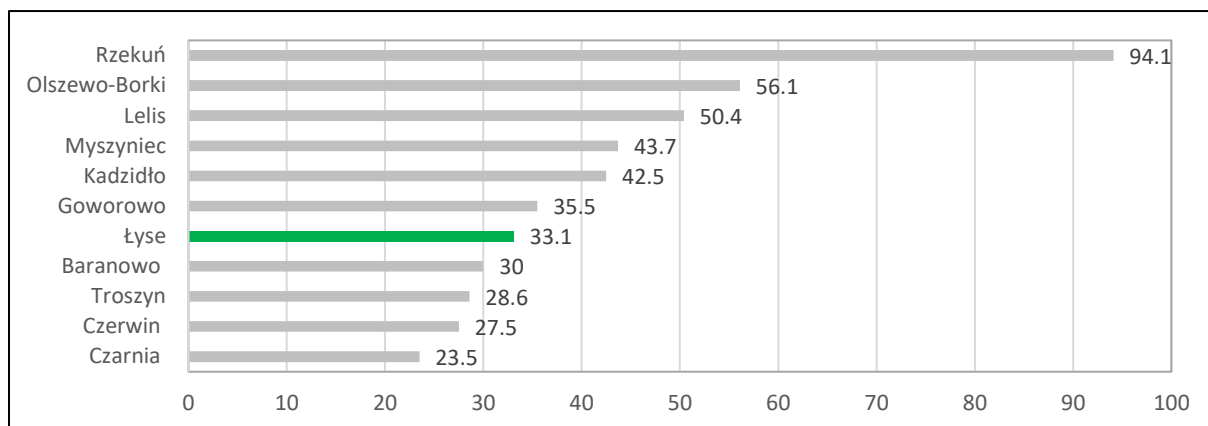

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Łyse jest 6 gminą pod względem liczby mieszkańców wśród gmin powiatu ostrołęckiego. Mimo niekorzystnych prognoz demograficznych GUS, w gminie Łyse istnieją realne przesłanki do odwrócenia trendu spadku liczby mieszkańców. Coraz więcej osób opuszcza duże miasta, takie jak Warszawa a nawet o takiej liczbie mieszkańców jak Ostrołęka, poszukując spokojnego życia na terenach wiejskich – gmina Łyse idealnie wpisuje się w ten model dzięki cichej lokalizacji i dobrej dostępności komunikacyjnej. Dobre skomunikowanie gminy z Ostrołęką czyni ją atrakcyjną dla osób dojeżdżających do pracy. Gmina oferuje styl życia bliski idei „slow life”, z dostępem do przyrody, czystym środowiskiem i niską gęstością zabudowy, co jest coraz bardziej cenione przez młode rodziny i seniorów. Odnotowany w ostatnich latach wzrost liczby nowych mieszkań oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się wskazują na stopniową zmianę trendu. Działania promocyjne i planistyczne gminy dodatkowo wspierają ten proces i niezbędne jest zintensyfikowanie tych działań. Mimo obecnych wskaźników demograficznych, możliwy jest umiarkowany, lecz trwały przyrost ludności w gminie Łyse.

Poniżej przedstawiono porównanie gęstości zaludnienia gminy Łyse z innymi gminami powiatu ostrołęckiego.

Wykres 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (stan na 31.12.2024 r.) (osoby na km²)

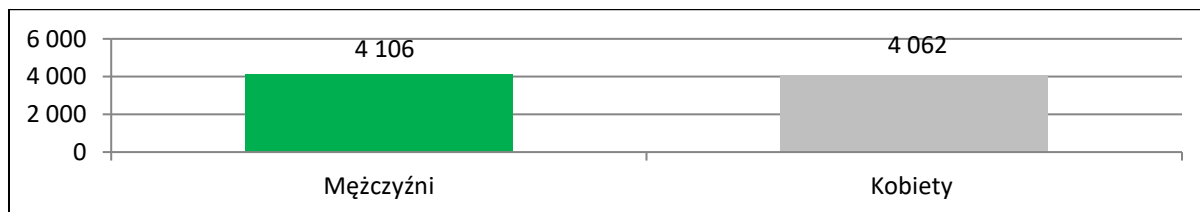

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Łyse jest gminą o jednej z najmniejszych gęstości zaludnienia wśród gmin powiatu ostrołęckiego.

Poniżej przedstawiono strukturę ludności gminy Łyse w podziale na płeć.

Wykres 3 Ludność gminy Łyse w podziale na płeć w 2024 r.

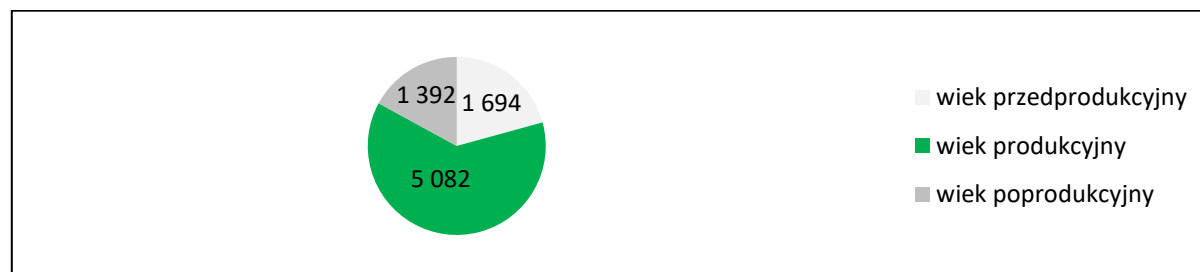

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W gminie Łyse w 2024 r. mężczyźni stanowili 50,27% a kobiety 49,73% ogółu mieszkańców.

Poniżej zaprezentowano liczbę mieszkańców gminy Łyse w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.).

Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Łyse w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Struktura wieku mieszkańców gminy w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:

- wiek przedprodukcyjny: 20,74%,
- wiek produkcyjny: 62,22%,

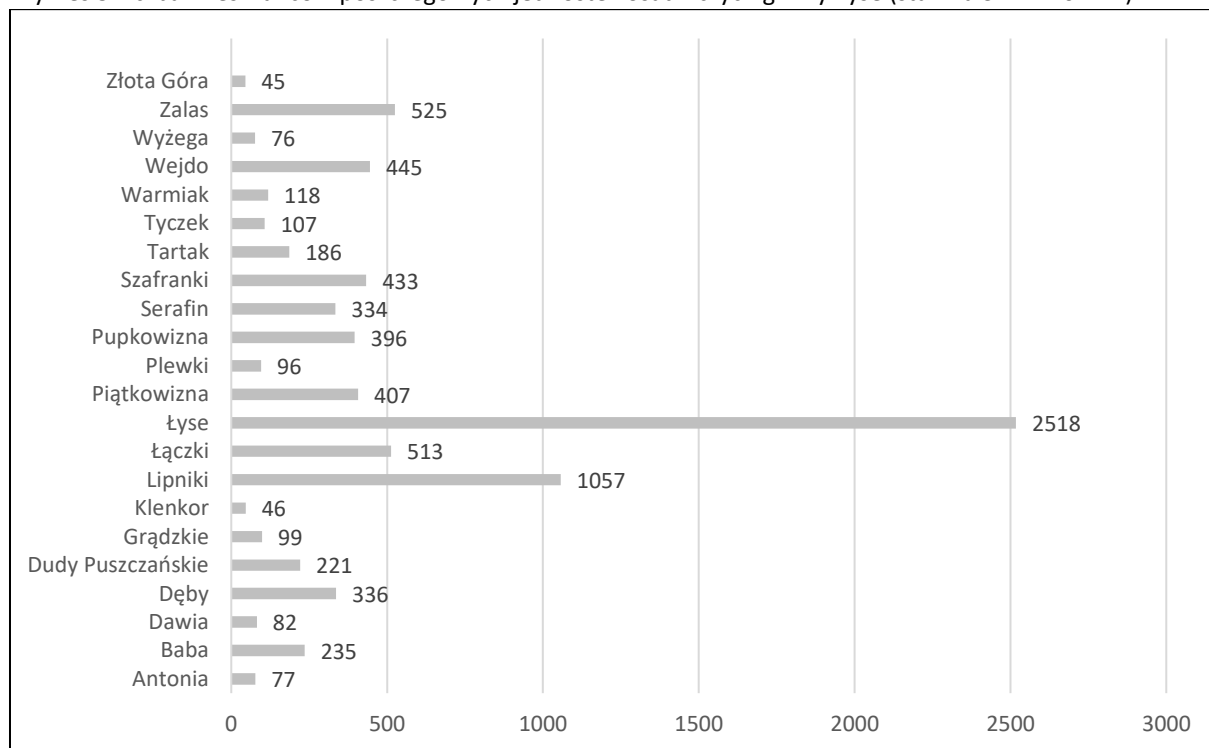
- wiek poprodukcyjny: 17,04%.

Powyższa struktura wskazuje, że współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym (wskaźnik opisuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Łyse wynosi 27,39%, co jest wartością niższą niż współczynnik dla Polski (40,0%) i województwa mazowieckiego (40,8%) za 2024 r. Wskaźnik potwierdza, że społeczeństwo gminy Łyse jest społeczeństwem starzejącym się. Ponadto wskaźnik obciążenia demograficznego (wskaźnik opisuje stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Łyse wynosi 60,7 %, co jest wartością niższą niż współczynnik dla Polski (71,7%) i dla województwa mazowieckiego (70,8%) za 2023 r.

Pod względem administracyjnym gmina Łyse składa się z 21 sołectw: Antonia, Baba, Dęby, Dawia, Dudy Puszczańskie, Grądzkie, Klenkor-Wyżega, Lipniki, Łączki, Łyse, Piątkowizna, Plewki, Pupkowizna, Serafin, Szafranki, Tartak, Tyczek, Warmiak, Wejdo, Zalas i Złota Góra.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący udział liczby mieszkańców poszczególnych jednostek osadniczych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Łyse.

Wykres 5 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek osadniczych gminy Łyse (stan na 31.12.2024 r.)

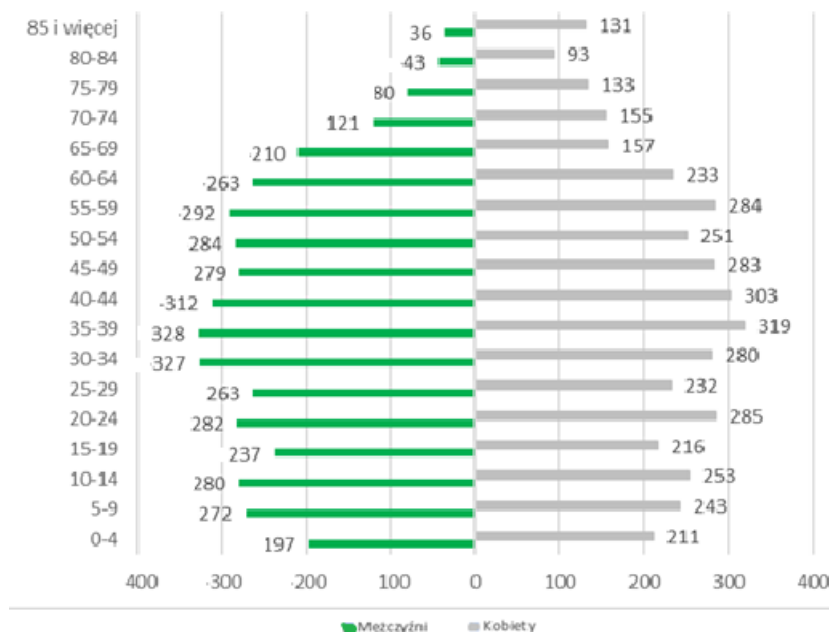

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Łyse za 2024 rok

Ludność gminy Łyse jest nierównomiernie rozmieszczona.

Poniżej przedstawiono strukturę wiekową gminy Łyse w 2024 r. zaprezentowaną w formie piramidy wieku. Piramida wieku to stosowane w demografii graficzne przedstawienie struktury płci i wieku ludności danego obszaru, polegające na zestawieniu diagramów słupkowych utworzonych dla poszczególnych roczników lub pięcioletnich grup wiekowych dla każdej płci oddzielnie.

Wykres 6 Piramida wieku gminy Łyse (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Piramida wieku pokazuje, że przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami dotyczy wieku 0-4, 20-24, 45-49 i 70-74.

Kształt piramidy wskazuje na typ struktury wiekowej społeczeństwa określanej jako regresywny – niska liczba urodzeń oraz coraz bardziej starzejący się mieszkańcy. Poniżej przedstawiono jak w latach 2018-2024 kształtował się przyrost naturalny w gminie Łyse.

Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Łyse w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Urodzenia	89	96	97	95	73	71	69
Zgony	75	75	84	106	81	71	69
Przyrost naturalny	14	21	13	-11	-8	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Charakterystyczne dla gminy Łyse jest to, że przyrost naturalny w latach 2023-2024 był neutralny.

Oświata i wychowanie

Infrastruktura

Gmina Łyse jest organem prowadzącym dla następujących jednostek oświatowych: Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Łysych, Szkoła Podstawowa w Lipnikach, Szkoła Podstawowa w Zalasiu i Samorządowe Przedszkole w Łysych.

Szkoły podstawowe dysponują salami lekcyjnymi wyposażonymi w pomoce dydaktyczne, pracowniami komputerowymi wyposażonymi w stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Szkoły posiadają także sekretariat, bibliotekę, pokój nauczycielski, stołówkę, świetlicę. Placówki dysponują sprzętem komputerowym i narzędziami informatycznymi niezbędnymi do prowadzenia działalności

edukacyjnej. Szkoły w Lipnikach i Zalasiu posiadają sale gimnastyczne, Szkoła Podstawowa w Łysych posiada pełnowymiarową halę sportową. Zauważalna jest jednak konieczność doposażenia placówek oraz remontu infrastruktury.

Finansowanie

Poniżej zaprezentowano wydatki z budżetu gminy Łyse na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024.

Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Łyse na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024 (zł)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Wydatki na oświatę (zł)	10 621 647,88	11 738 963,80	12 700 148,18	14 432 284,78	15 857 374,74	18 706 361,01	22 269 456,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wydatki z budżetu gminy Łyse na oświatę i wychowanie w analizowanym okresie wykazywały wzrost wartości wydatków od 2018 r. Wartość wydatków w 2023 r. w porównaniu do 2017 r. jest wyższa o ponad 8 mln złotych. Niepokojącym zjawiskiem od kilku lat występującym w gminie Łyse jest pogłębiający się niż demograficzny. Koszty zatrudnienia nauczycieli oraz bieżące koszty funkcjonowania szkół stale rosną. Ponadto bardzo duży problem (organizacyjny i finansowy) w małych, wiejskich szkołach to edukacja dzieci z różnego rodzaju deficytami, w tym z niepełnosprawnością, których niestety z roku na rok jest coraz więcej. Organy prowadzące pozyskują środki finansowe na prowadzenie aktywnej polityki w zakresie podniesienia kompetencji uczniów na różnym etapie rozwoju.

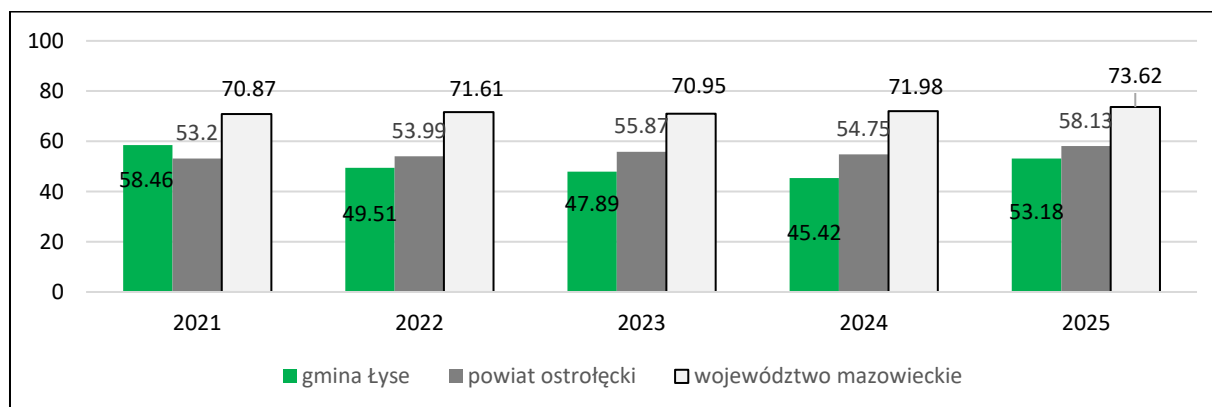
Poziom nauczania

Poziom nauczania w jednostkach prowadzonych przez Gminę przeanalizowano poprzez porównanie zdawalności egzaminu ośmioklasisty z wynikami dla powiatu i województwa.

Egzamin ósmoklasisty

Poniżej przedstawiono porównania wyników egzaminu ósmoklasisty w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim 2021-2025 w podziale na język polski, język angielski i matematykę.

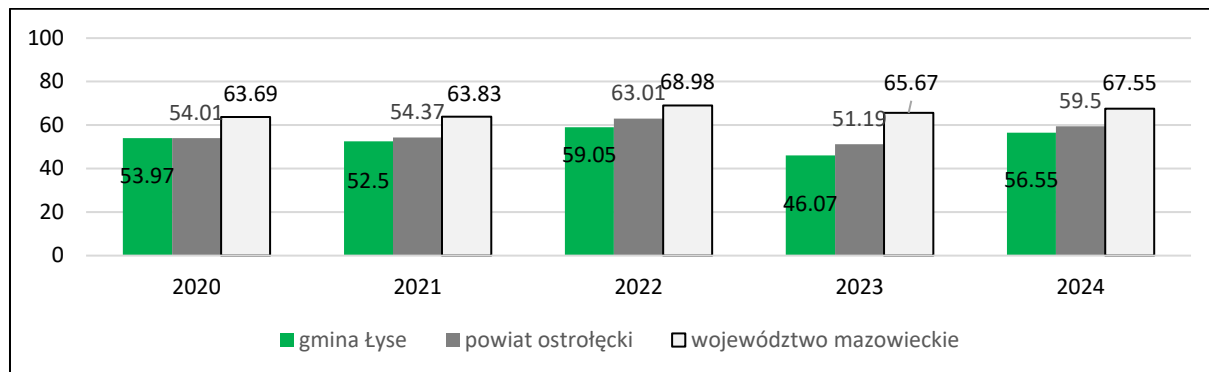
Wykres 7 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z języka angielskiego dla gminy Łyse był wyższy niż dla powiatu ostrołęckiego w 2021 r. W pozostałych latach wskaźnik był niższy również w porównaniu do województwa mazowieckiego.

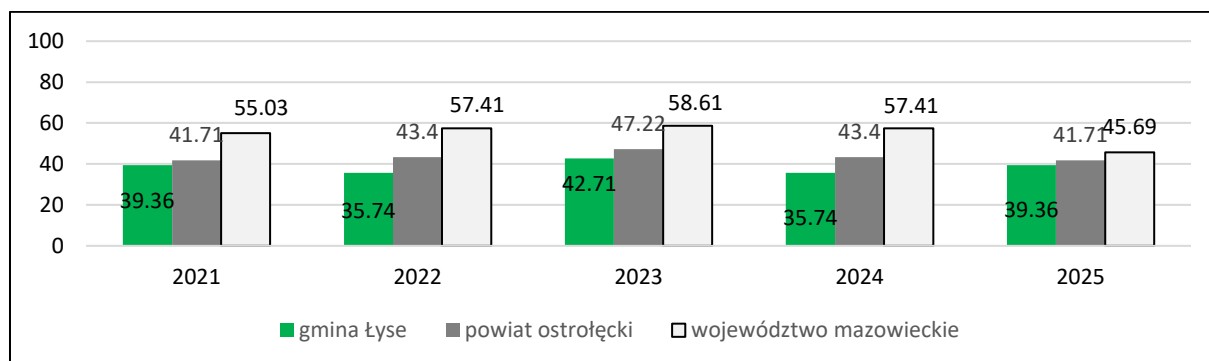
Wykres 8 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z języka polskiego dla gminy Łyse był niższy niż dla powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego.

Wykres 9 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapa.wyniki.edu.pl>

W analizowanym okresie średni wynik z matematyki dla gminy Łyse był niższy niż dla powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje Centrum Medyczne w Łysych oraz Medicus Rodzinne Centrum Zdrowia. W gminie funkcjonują 2 apteki. Wszystkie dzieci i młodzież szkolna objęte są podstawową opieką zdrowotną lekarską (obejmującą również szczepienia). Pacjenci wymagający specjalistycznego leczenia kierowani są do innych ośrodków miejskich. Mieszkańcy gminy najczęściej korzystają z usług szpitala w Ostrołęce. Poniżej przedstawiono dane dotyczące wskaźnika liczby zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2018-2024.

Tabela 5 Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba zgonów	8,86	8,91	10,11	12,85	9,84	8,69	8,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba zgonów nie jest determinowana zakresem oraz skalą opieki zdrowotnej w gminie Łyse.

Opieka i pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysych. Do zadań własnych gminy realizowanych przez GOPS w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym należą m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych i na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowym na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującym matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki na dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Łyse w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2019-2024.

Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w gminie Łyse w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców	66,6	68,3	68,0	71,3	70,8	69,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Obserwowany jest wzrost wartości analizowanego wskaźnika w latach w 2024 r. w stosunku do 2019 r.

W przypadku ogólnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej obserwowana jest nieznacznie malejąca liczba osób.

Tabela 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Łyse w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	561	567	561	587	579	568

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W przypadku liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci widoczny jest spadek wartości analizowanego wskaźnika w latach 2019-2024.

Tabela 8 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Łyse w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	529	478	432	375	338	270

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Trendy spowodowane są m.in. skuteczną działalnością Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łyse i wzrostem zamożności społeczeństwa.

Kultura i sport

Kultura

Kultura kurpiowska

Gmina Łyse to jeden z najważniejszych ośrodków kultury kurpiowskiej w Polsce, uznawany za serce Kurpiowszczyzny. Mieszkańcy gminy pielęgnują i aktywnie kultywują tradycje przekazywane z pokolenia na pokolenie, co czyni ten region wyjątkowym na tle kraju. Charakterystyczne dla kultury kurpiowskiej są barwne stroje ludowe, bogato zdobione haftem i koronkami, tradycyjne pieśni, muzyka i taniec, a także unikalne rękodzieło – w szczególności wycinanki, pisanki, palmy wielkanocne, kierce oraz rzeźba ludowa. W gminie działają zespoły folklorystyczne, koła gospodyń wiejskich oraz twórcy ludowi, którzy nie tylko zachowują dziedzictwo regionu, ale także promują je w całej Polsce i za granicą. Symbolem i kulminacją życia kulturalnego gminy jest Niedziela Palmowa w Łysych – wydarzenie o randze ogólnopolskiej, które przyciąga co roku tysiące gości i mediów. Wydarzenie to łączy elementy religijne z bogatym programem folklorystycznym i konkursem na najpiękniejszą palmę kurpiowską, która potrafi osiągać kilka metrów wysokości. To święto nie tylko wzmacnia tożsamość lokalną, ale stanowi także wizytówkę całego regionu. Gmina aktywnie współpracuje z instytucjami kultury, muzeami oraz ośrodkami naukowymi w zakresie dokumentowania, promowania i edukowania o kulturze kurpiowskiej. Dzięki temu Łyse mają ugruntowaną pozycję jako główny ośrodek tradycji kurpiowskiej w kraju, stanowiąc przykład skutecznego łączenia dziedzictwa kulturowego z nowoczesną promocją regionalną.

Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Łysych

Przedmiotem działalności GOKSiR w obszarze kultury jest:

- tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury oraz sztuki profesjonalnej i amatorskiej,
- organizowanie imprez kulturalnych, w tym również przy współdziałaniu szkół gminnych,
- koordynowanie organizacji imprez kulturalnych na terenie gminy,
- współdziałanie z instytucjami i organizacjami społecznymi w zakresie lepszego zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców,
- promowanie kultury.

Gminna Biblioteka Publiczna w Łysych

Czytelnicy mogą tu korzystać z innych materiałów bibliotecznych i komputerów z siecią Internet. Celem Biblioteki Publicznej jest zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianie wiedzy. Biblioteka Publiczna organizuje szereg wydarzeń, m.in. spotkania autorskie, wydarzenia plenerowe i kulturalne, spotkania dyskusyjne dorosłych, wystawy książkowe i tematyczne.

Zauważalne są wahania liczby czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej w Łysych w ciągu roku.

Tabela 9 Czytelnicy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Łysych w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Czytelnicy w ciągu roku	219	241	238	284	270
Czytelnicy na 1000 mieszkańców	26	29	29	35	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Sport, turystyka i rekreacja

Infrastruktura turystyczna i rekreacyjna w gminie Łyse rozwija się w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe i tradycje kurpiowskie. Na terenie gminy funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych, które oferują noclegi w otoczeniu przyrody oraz możliwość poznania lokalnych zwyczajów, kuchni i rękodzieła. Tereny Puszczy Zielonej, lasy i rzeki tworzą doskonałe warunki do turystyki pieszej, rowerowej – wytyczono tu szlaki piesze i trasy rowerowe, a w niektórych miejscach istnieje infrastruktura do aktywnego wypoczynku, jak wiaty, miejsca ogniskowe i tablice informacyjne. W budynku Gminnego Centrum Kultury znajduje się sala ze sceną do organizacji różnego rodzaju wydarzeń, na zewnątrz jest scena letnia dziedzińcem i wiatami, obok położony jest zespół boisk orlik 2012, stadion oraz plac zabaw i skate park. Na bazę sportowo-rekreacyjną gminy składają się:

- hala sportowo-rekreacyjna przy Szkole Podstawowej im. Henryka Sienkiewicza w Łysych,
- sala sportowa przy Szkole Podstawowej w Zalasiu,
- sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Lipnikach,
- kompleks sportowy „Moje Boisko – Orlik 2012” w Łysych,
- boiska przyszkolne o nawierzchni asfaltowej w m. Dęby, Łączki, Warmiak, Dęby, Szafranki, Pupkowizna, Lipniki,
- przyszkolne boiska sportowe trawiaste,
- stadion lekkoatletyczny z boiskiem trawiastym i skate parkiem w Łysych,
- siłownie zewnętrzne w miejscowościach Warmiak, Łączki, Dudy Puszczańskie, Tyczek, Dęby, Serafin, Lipniki, Tartak, Złota Góra, Łyse.

Organizacje pozarządowe

Społeczność gminna wykazuje coraz większe zainteresowanie działalnością w organizacjach pozarządowych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Łyse w latach 2018-2024.

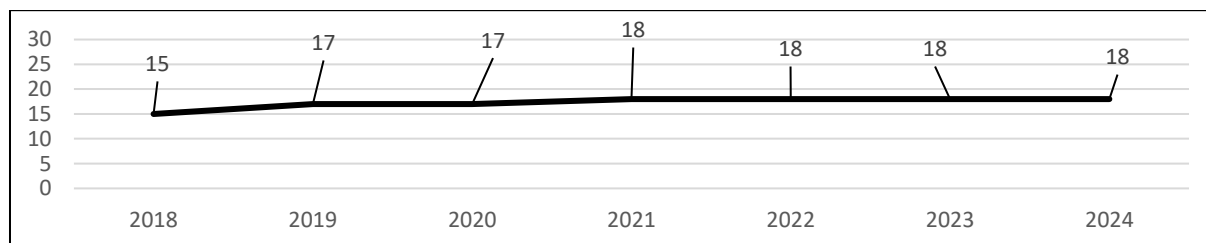
Tabela 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2018-2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	1,78	2,03	2,05	2,31	2,32	2,20	2,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Zauważalny jest wzrost wskaźnika w stosunku do 2018 r., co spowodowane jest malejącą liczbą mieszkańców i nieznacznie zwiększającą się liczbą stowarzyszeń i organizacji społecznych, co obrazuje poniższy wykres.

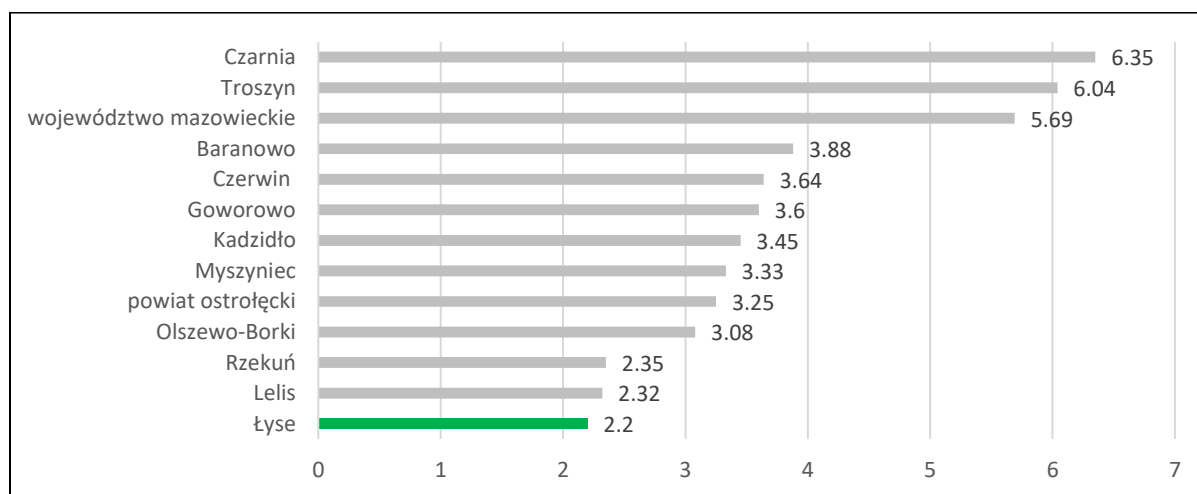
Wykres 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Łyse w latach 2018-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono porównanie analizowanego wskaźnika dla gminy Łyse z innymi gminami powiatu ostrołęckiego, powiatem ostrołęckim i województwem mazowieckim.

Wykres 11 Wskaźnik liczby fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa mazowieckiego, powiatu ostrołęckiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Z powyższego wykresu wynika, że gmina Łyse charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem wśród gmin powiatu ostrołęckiego.

Problemy społeczne

W gminie Łyse można zaobserwować typowe problemy społeczne dla gmin o podobnej charakterystyce – mowa tu w szczególności o ubóstwie, bezrobociu, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności czy wykluczeniu społecznemu. Część z problemów społecznych jest rozwiązywana lub łagodzona poprzez działalność GOPS w Łysych. Gmina corocznie uchwała Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Istotnym elementem działań prospołecznych w gminie jest aktywizacja, animacja, cyfryzacja i integracja dedykowana osobom starszym.

Bezpieczeństwo publiczne

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy Łyse odpowiada Komenda Miejska Policji w Ostrołęce, Posterunek Policji w Łysych, Komenda Miejska Straży Pożarnej w Ostrołęce. W gminie działają ochotnicze straże pożarne: Łączki, Łyse i Lipniki. W powiecie ostrołęckim wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych (96,7%) jest znacznie niższy niż w przypadku województwa mazowieckiego (61,8%) i Polski (69,8%).

Dostęp do usług publicznych

Celem ustawy z dnia 19.07.2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411 ze zm.) jest poprawa warunków życia i funkcjonowania obywateli ze szczególnymi potrzebami, którzy są narażeni na marginalizację lub dyskryminację m.in. ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku czy choroby. Zgodnie z ustawą sektor publiczny jest zobowiązany do zapewnienia co najmniej minimalnej dostępności, która zagwarantuje dostępność podmiotu publicznego. Podmiot publiczny zapewnia dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier. Minimalne wymagania obejmują zapewnienie w instytucjach publicznych:

- dostępności architektonicznej: zarówno korytarze, jak i klatki schodowe powinny być wolne od barier i zapewniać możliwość poruszania się po nich m.in. osób na wózku, osób korzystających z kul, lasek i innych pomocy ortopedycznych, osób starszych, a także osób z wózkami dziecięcymi, mających różne problemy z poruszaniem się (windy, schody, korytarze, ciągi pieszne w budynku),
- dostępności cyfrowej: została ona kompleksowo uregulowana w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. 2023, poz. 1440 t.j.),
- dostępności informacyjno-komunikacyjnej: zapewnienie informacji na temat tego, jakie zadania wykonuje dany podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym dla osób niesłyszących, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR) - m.in dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, czy pliku odczytywalnego maszynowo, dzięki któremu taką informację może udźwignąć osoba niewidoma – dostępność w tym zakresie to także umożliwienie komunikacji z podmiotem w taki sposób, jaki jest dogodny dla osoby ze szczególnymi potrzebami np. poprzez SMS czy przy użyciu usługi tłumaczenia migowego online.

W instytucjach publicznych w gminie Łyse coraz większą uwagę przykładana jest do dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej usług publicznych. Dotyczy to infrastruktury budynków publicznych, udogodnień, które mogą ułatwić komunikację osobom ze szczególnymi potrzebami i narzędzi informatycznych ułatwiających korzystanie ze stron

internetowych. W Urzędzie Gminy Łyse działa Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej tzw. e-PUAP. Jest to system, dzięki któremu można załatwić sprawy urzędowe przez Internet. Funkcje platformy pozwalają na tworzenie i szybką obsługę dokumentów elektronicznych. Za pomocą profilu zaufanego można podpisywać swoją korespondencję i w szybkim tempie komunikować się z urzędem. Dostęp do usług świadczonych przez platformę e-PUAP nie ma ograniczeń geograficznych. Z platformy może korzystać każdy użytkownik, który ma dostęp do Internetu i posiada elektroniczny podpis kwalifikowany lub profil zaufany. W Urzędzie Gminy Łyse funkcjonuje usługa e-Doręczenia.

Zarządzanie kryzysowe

Organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego na terenie gminy jest wójt. Do zadań wójta w sprawach zarządzania kryzysowego należy kierowanie działaniami związanymi z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń na terenie gminy oraz realizacji zadań z zakresu planowania cywilnego. Wójt na terenie gminy jest również organem właściwym do zarządzania, organizowania i prowadzenia szkoleń, ćwiczeń i treningów z zakresu reagowania na potencjalne zagrożenia oraz wykonywania przedsięwzięć wynikających z planu operacyjnego funkcjonowania gminy.

Wśród kompetencji Wójta można również wyróżnić przeciwdziałania skutkom zdarzeń o charakterze terrorystycznym oraz zadania z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej. Swoje zadania wójt wykonuje przy pomocy komórki organizacyjnej Urzędu Gminy Łyse właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego. W Gminie został powołany Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego. Gmina współpracuje z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego w Ostrołęce.

Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

Gmina Łyse aktywnie współpracuje z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Gmina należy do:

- Związku Gmin Wiejskich RP,
- Lokalnej Grupy Działania „Kurpie Razem”,
- Związku Kurpiów.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze społecznej należy zaliczyć sieć szkół publicznych odpowiednią do potrzeb gminy, zapewnioną podstawową opiekę zdrowotną, wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego, wciąż znaczącą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, rozwiniętą bazę kulturalną i sportowo-rekreacyjną, dostęp do usług publicznych, przygotowanie Gminy w kwestiach zarządzania kryzysowego i rozwiniętą współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Jako niezadowolającą należy ocenić sytuację demograficzną (ujemny przyrost naturalny, starzejące się społeczeństwo), stosunkowo niski poziom edukacji, niewielką aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych, brak specjalistycznej opieki zdrowotnej i występujące problemy społeczne.

1.2 Sytuacja gospodarcza

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji gospodarczej gminy Łyse. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące podstawowych wskaźników obrazujących siłę gospodarczą gminy. Opisano charakter gospodarczy gminy, podejmowane działania w celu pozyskiwania inwestorów oraz scharakteryzowano główne podmioty gospodarcze z terenu gminy.

Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Charakter gospodarczy gminy

Gmina Łyse charakteryzuje się mieszanym potencjałem gospodarczym, w którym dominującą rolę odgrywa rolnictwo i leśnictwo, wynikające z dużego udziału gruntów rolnych oraz znacznych zasobów leśnych. Gospodarka gminy w dużej mierze opiera się na tradycyjnych sektorach, takich jak produkcja rolna, gospodarka leśna oraz usługi związane z obsługą tych sektorów, co znajduje odzwierciedlenie w strukturze zatrudnienia i działalności lokalnych przedsiębiorstw.

Rolnictwo, z racji rozległych terenów użytkowanych rolniczo, stanowi podstawowy sposób utrzymania wielu mieszkańców. Przeważają gospodarstwa indywidualne, nierzadko o charakterze rodzinnym, specjalizujące się głównie w produkcji roślinnej oraz hodowli zwierząt.

Leśnictwo i przemysł drzewny są istotnym komponentem lokalnej gospodarki. Na terenie gminy funkcjonują zakłady zajmujące się przetwórstwem drewna oraz produkcją wyrobów drewnianych. Sektor ten wykorzystuje lokalne zasoby surowcowe i posiada potencjał do dalszego rozwoju poprzez inwestycje w nowoczesne technologie i produkty o wyższej wartości dodanej.

W strukturze gospodarczej gminy przeważają mikroprzedsiębiorstwa – ponad 95% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy to firmy zatrudniające do 9 pracowników. Dominują tu działalności z zakresu handlu detalicznego, usług remontowo-budowlanych, transportu lokalnego oraz drobnych usług konsumenckich. Większość z nich ma charakter rodzinny, co świadczy o silnym zakorzenieniu przedsiębiorczości lokalnej, ale także o ograniczonej skali działalności i chłonności lokalnego rynku pracy.

Największym pracodawcą w gminie pozostaje Zakład Przetwórstwa Mięsnego „JBB”, który zatrudnia około 1500 osób i pełni istotną funkcję w regionalnym rynku pracy – przyciągając pracowników nie tylko z obszaru gminy Łyse, ale również z sąsiednich gmin i powiatów. Jego działalność wpływa pozytywnie na dynamikę lokalnej gospodarki i stanowi przykład dużego inwestora zakotwiczonego w strukturze społeczno-gospodarczej gminy.

W ostatnich latach widoczny jest dynamiczny rozwój infrastrukturalny, przejawiający się w powstawaniu nowych osiedli mieszkaniowych, budowie dróg lokalnych i poprawie standardu życia mieszkańców. Poprawa dostępności komunikacyjnej oraz jakości przestrzeni publicznej pozytywnie wpływa na klimat inwestycyjny i może w przyszłości sprzyjać lokalizacji kolejnych inwestycji, zarówno mieszkaniowych, jak i usługowych.

Działalność gospodarcza w gminie

W formie tabelarycznej zaprezentowano rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów z gminy Łyse zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2021-2024.

Tabela 11 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Łyse w latach 2021-2024

SEKCJA PKD	2021	2022	2023	2024
A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	18	19	17
B: Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
C: Przetwórstwo przemysłowe	38	39	38	35
D: Wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1	1	1
E: Dostawa wody, gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	1	1	2

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

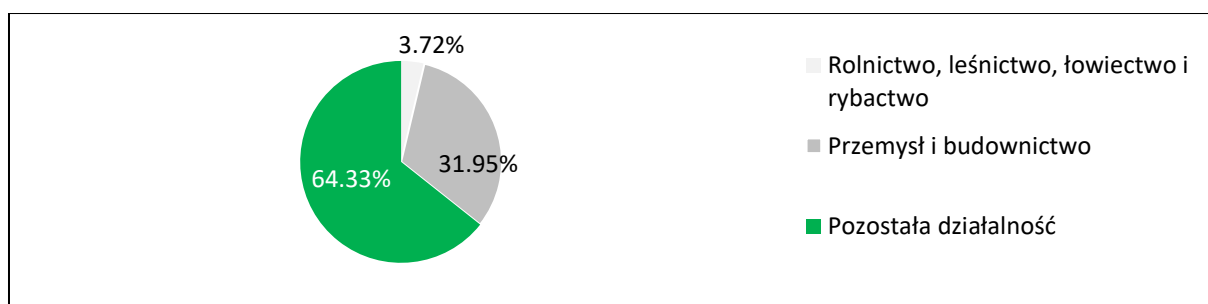
F: Budownictwo	91	105	112	108
G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	112	114	114	115
H: Transport i gospodarka magazynowa	20	22	22	22
I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	7	7	7
J: Informacja i komunikacja	4	3	5	5
K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	4	4
L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	4	4	4
M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	15	20	22	19
N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13	17	24	23
O: Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5	5	5	5
P: Edukacja	28	27	23	23
Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	12	12	15
R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10	11	11	10
S i T: Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	36	37	37	42
U: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Z powyższych danych wynika, że w obrazie gospodarczym gminy dominuje działalność z sekcji C, F, G oraz S i T.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący udział podmiotów gospodarczych z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, przemysłu i budownictwa oraz pozostałej działalności w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Łyse.

Wykres 12 Podmioty sektorów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Łyse w 2024 r. (%)

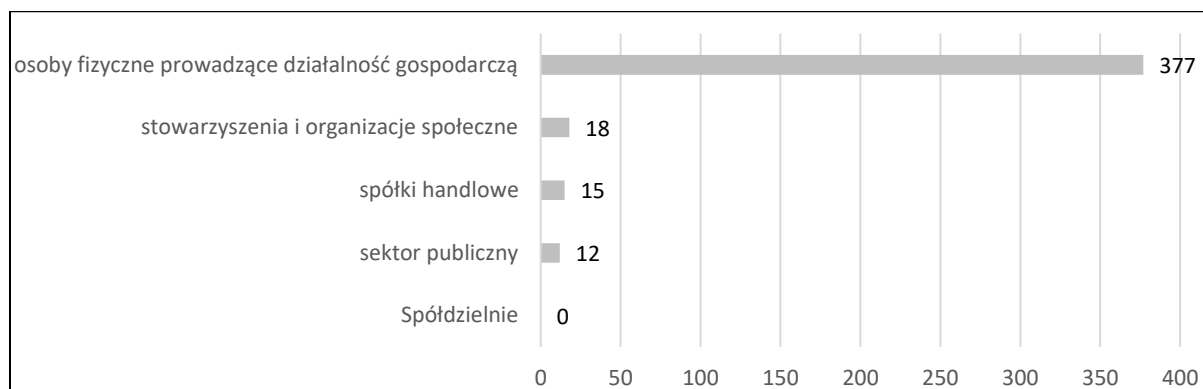

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres ten pokazuje, że zdecydowaną większość udziału w profilu gospodarczym gminy stanowi działalność inna niż rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo, przemysł i budownictwo.

Poniżej zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych w gminie Łyse w podziale na sektory własnościowe w 2024 r.

Wykres 13 Podmioty gospodarcze według sektorów własnościowych w gminie Łyse (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wyraźnie wskazuje, że gospodarka w gminie Łyse oparta jest w szczególności o osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wskaźniki siły gospodarczej gminy

Poniżej przedstawiono podstawowe wskaźniki opisujące siłę gospodarczą gminy Łyse.

Tabela 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	48	51	55	56	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	39	43	45	47	46

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Łyse w latach 2020-2024

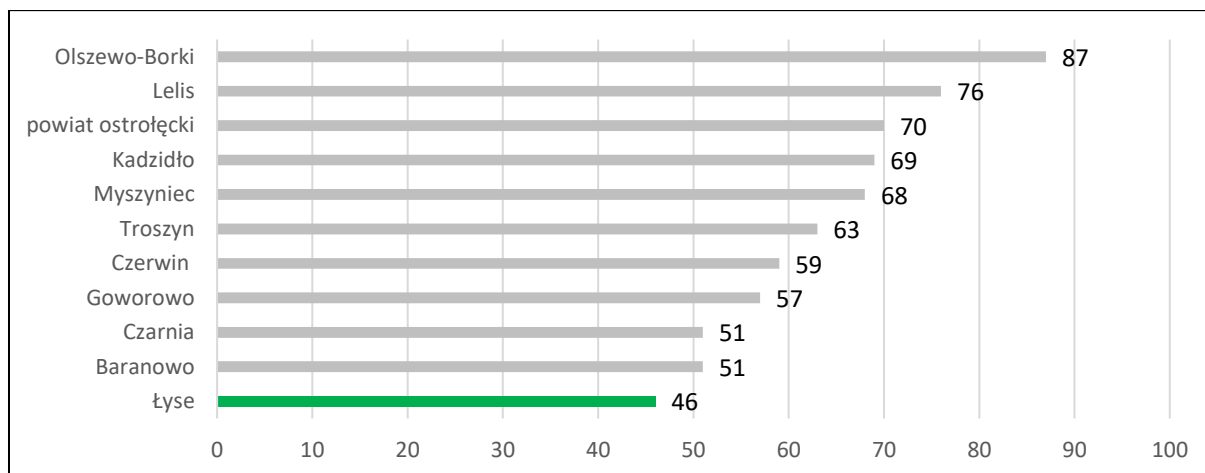
	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	324	351	371	386	377

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dane w powyższych tabelach wskazują na wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą również w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat. Na rozwój podmiotów gospodarczych w gminie ma wpływ dostępność środków od zewnętrznych źródeł finansowania na ich powstanie i rozwój. Poniżej przedstawiono jak wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w

przeliczeniu na 1000 mieszkańców kształtuje się dla gminy Łyse na tle innych gmin powiatu ostrołęckiego i dla powiatu ostrołęckiego.

Wykres 14 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa mazowieckiego, powiatu ostrołęckiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.)

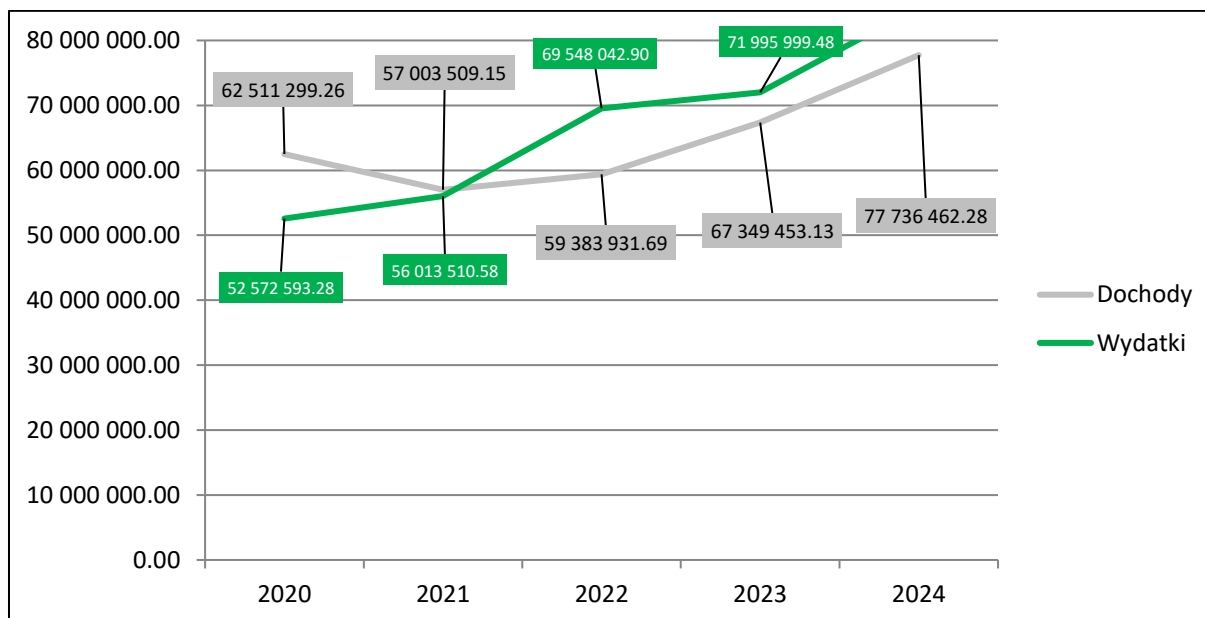
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wykazuje, że analizowany wskaźnik dla gminy Łyse jest najniższym wskaźnikiem wśród gmin powiatu ostrołęckiego.

Finanse publiczne

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wysokości dochodów i wydatków gminy Łyse w latach 2020-2024.

Wykres 15 Dochody i wydatki ogółem gminy Łyse w latach 2019-2024 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres wskazuje, że dochody gminy Łyse były niższe niż wydatki z budżetu w latach 2022-2023.

Poniżej przedstawiono wskaźnik dochodów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2019-2024 oraz porównanie wartości za 2024 r. w stosunku do pozostałych gmin powiatu ostrołęckiego, powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego.

Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Łyse w latach 2019-2024

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody na 1 mieszkańca (zł)	5 938,98	7 526,04	6 912,03	7 213,79	8 236,45	9 509,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W powyższej tabeli zaobserwować można wzrost wysokości dochodów gminy Łyse w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2024 r. w porównaniu do 2019 r.

Tabela 16 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Łyse w 2024 w porównaniu do gmin powiatu ostrołęckiego, powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego

GMINA	DOCHODY GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA (zł)
Województwo mazowieckie	10 864,40
Czarnia	16 047,02
Łyse	9 509,05
Troszyn	10 071,73
Myszyniec	9 190,31
Powiat ostrołęcki	8 181,88
Baranowo	9 351,95
Czerwin	8 993,07
Goworowo	7 523,45
Olszewo-Borki	7 045,16
Lelis	7 076,96
Rzekuń	6 562,06

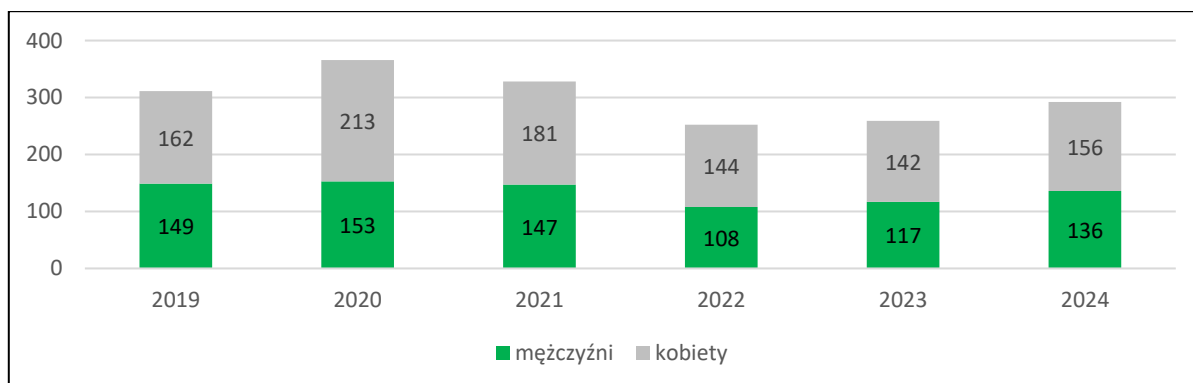
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Analizowany wskaźnik plasuje gminę Łyse na 3 miejscu wśród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego – wartość wskaźnika jest wyższa niż dla powiatu ostrołęckiego i niższa niż dla województwa mazowieckiego.

Rynek pracy

Poniżej zaprezentowane dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Łyse w latach 2019-2024

Wykres 16 Liczba bezrobotnych w gminie Łyse w latach 2019-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Zauważalne jest utrzymujące się bezrobocie. W analizowanym okresie liczba bezrobotnych wśród kobiet była większa niż u mężczyzn. Poniżej przedstawiono dane dotyczące bezrobocia w gminie Łyse w porównaniu do innych gmin powiatu ostrołęckiego i dla powiatu ostrołęckiego (stan na 31.12.2024 r.).

Tabela 17 Dane dotyczące bezrobocia w gminach powiatu ostrołęckiego i w powiecie ostrołęckim – stan na 31.12.2024 r.

GMINA/POWIAT	UDZIAŁ LICZBY BEZROBOTNYCH W LICZBIE OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM (%)
Olszewo-Borki	3,40
Baranowo	3,27
Myszyniec	3,02
Łyse	2,68
Lelis	2,59
Czarnia	2,37
Powiat ostrołęcki	2,50
Kadzidło	2,08
Rzekuń	2,08
Troszyn	1,86
Goworowo	1,77
Czerwin	1,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wskaźnik procentowy udziału liczby osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie Łyse kształtuje się na poziomie jednym z wyższych wśród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego. Gmina Łyse współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrołęce realizując programy mające na celu aktywizację osób bezrobotnych. Potwierdza to, że gmina jest potencjalnie atrakcyjnym miejscem do osiedlania się również dla ludzi młodych.

Mimo istnienia zjawiska bezrobocia w gminie Łyse, jego natężenie – szczególnie wśród ludzi młodych – nie przyjmuje skrajnie negatywnych wartości. Wskaźnik udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym należy do najniższych w powiecie ostrołęckim, co potwierdza, że gmina charakteryzuje się stosunkowo stabilną sytuacją na lokalnym rynku pracy. Współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy w Ostrołęce, w ramach programów aktywizacji zawodowej, przyczynia się do ograniczenia trwałego bezrobocia – szczególnie wśród osób młodych i wkraczających na rynek pracy (w dodatku bez wysokich kwalifikacji).

Warto zauważyć, że coraz większa grupa mieszkańców – zwłaszcza młodszych roczników – łączy życie w gminie z zatrudnieniem poza jej granicami. Gmina Łyse zyskuje na znaczeniu jako miejsce zamieszkania dla osób pracujących zdalnie lub dojeżdżających do pracy w Ostrołęce i innych miast powiatowych. Zjawisko migracji wahadłowej i pracy zdalnej, opisywane m.in. w raportach Instytutu Badań Strukturalnych oraz Polskiego Instytutu Ekonomicznego, jest dziś powszechne w całym kraju i szczególnie często dotyczy młodych ludzi, którzy wybierają miejsca zamieszkania zapewniające wysoką jakość życia przy zachowaniu dostępności do rynku pracy. Gmina Łyse wpisuje się w ten trend, oferując spokojne, dobrze skomunikowane otoczenie. Co więcej, możliwość zamieszkiwania w mniejszych miejscowościach i pracy zdalnej została trwale utrwalona po pandemii COVID-19, co potwierdzają dane m.in. z raportu „Praca zdalna po pandemii” (PARP, 2023). Trend ten wzmacnia argument, że gmina Łyse – mimo lokalnych ograniczeń ofert pracy – może przyciągać osoby aktywne zawodowo, podnosząc tym samym swój potencjał demograficzny i społeczny. Choć bezrobocie wśród osób bez kwalifikacji pozostaje wyzwaniem, to właśnie wzmocnienie infrastruktury gospodarczej i usługowej, a także dalsze wspieranie elastycznych form zatrudnienia, może być odpowiedzią na te potrzeby.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze gospodarczej należy zaliczyć poziom zamożności mieszkańców jeden z najwyższych spośród gmin powiatu ostrołęckiego, stabilną sytuację finansową gminy na przestrzeni lat, brak zakładów negatywnie oddziałujących negatywnie na środowisko, warunki do rozwoju turystyki.

Jako niezadowolające należy zaliczyć utrzymujący się poziom bezrobocia, niski poziom przedsiębiorczości w gminie, ograniczone możliwości zmiany pracy oraz poziom budowania i promocji marki lokalnych produktów.

1.3 Sytuacja przestrzenna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji przestrzennej gminy Łyse. Opisano lokalizację gminy pod kątem komunikacyjnym i przedstawiającym charakter leśny gminy. Następnie przedstawiono kwestie gospodarki odpadami, infrastruktury technicznej, dóbr kulturowych i zagospodarowania przestrzennego.

Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

Gmina Łyse zlokalizowana jest w północnej części województwa mazowieckiego w powiecie ostrołęckim.

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Łyse na planie województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne

Gmina Łyse sąsiaduje z gminami Myszyniec i Kadzidło (z terenu powiatu ostrołęckiego), gminą Turośl (z terenu powiatu kolneńskiego z województwa podlaskiego) i Zbójna (z terenu powiatu łomżyńskiego z województwa podlaskiego) oraz gminą Rozogi (z terenu powiatu szczycieńskiego z województwa warmińsko-mazurskiego).

Rysunek 2 Lokalizacja gminy Łyse na planie powiatu ostrołęckiego

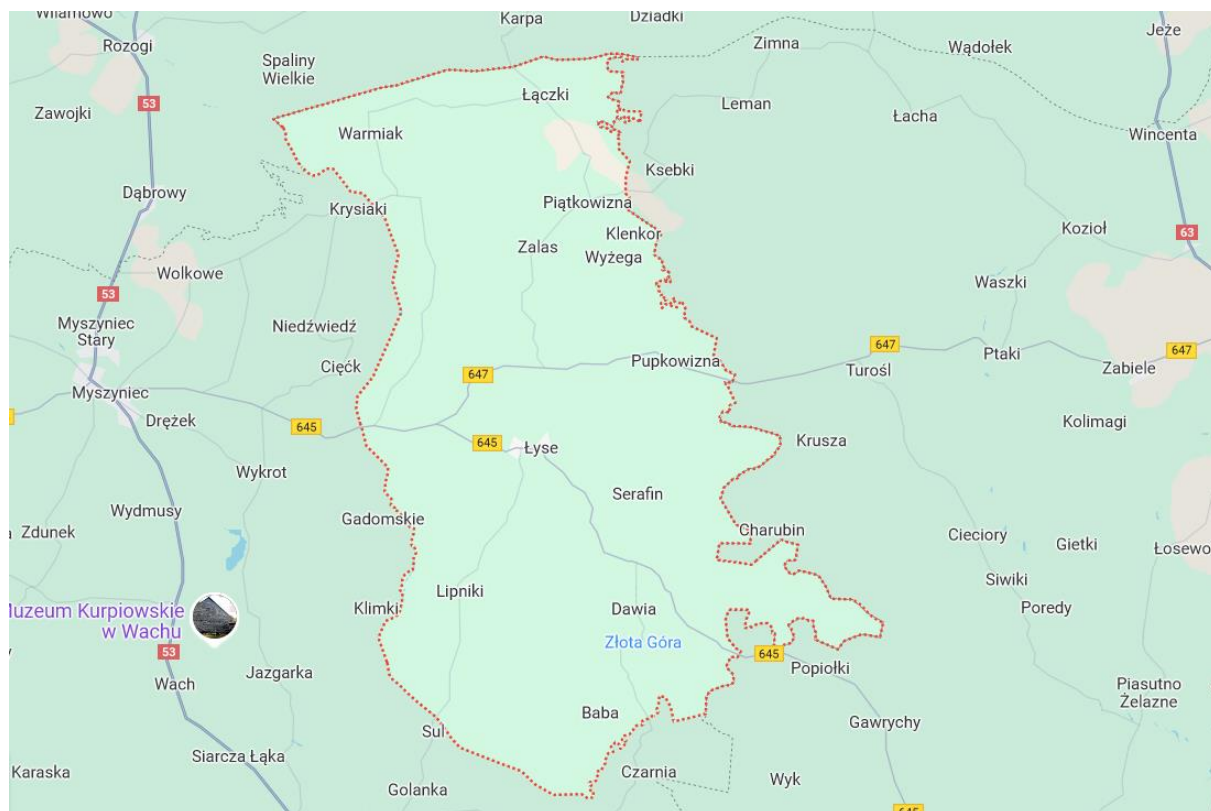

Źródło: opracowanie własne

Całkowita powierzchnia gminy Łyse wynosi 246,45 km².

Poniżej przedstawiono położenie komunikacyjne gminy Łyse.

Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Łyse

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Sieć dróg stanowią drogi gminne i powiatowe oraz drogi wojewódzkie nr 645 i 647. Sieć dróg nie jest rozbudowana co wynika z niewielkiej liczby miejscowości na terenie gminy – sieć zapewnia dobre połączenia zarówno z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi sołectwami w gminie, ośrodkami miejskimi wyższego rzędu tj. Ostrołęką czy Łomżą i Kolnem. Konieczność modernizacji dotyczy dróg i infrastruktury towarzyszącej: chodników, parkingów, oświetlenia. Gmina Łyse nie ma bezpośredniego dostępu do linii kolejowych.

Dziedzictwo kulturowe

Na terenie gminy Łyse znajduje się wiele cennych zabytków oraz miejsc o wyjątkowych walorach turystycznych, które świadczą o bogatej historii regionu i jego kulturowym dziedzictwie. Do najbardziej znaczących należy zespół kościoła parafialnego pw. św. Anny w Łysych, obejmujący drewniany kościół wybudowany w latach 1876–1882, kaplicę z drugiej połowy XIX wieku. W bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się również obszar cmentarny z kaplicą drewnianą z tego samego okresu oraz licznymi kutymi, żeliwnymi i żelaznymi krzyżami nagrobnymi z XIX wieku. Obok kościoła można zobaczyć krzyż upamiętniający walki powstańcze z 1863 roku, upamiętniający walki niepodległościowe, a także drewnianą kapliczkę słupową z postacią św. Floriana przy ul. Poległych. Na skrzyżowaniu dróg Łyse–Łączki i Myszyniec–Kolno stoi drewniana kaplica pochodząca z lat 30. XX wieku, będąca przykładem lokalnej architektury sakralnej.

W miejscowości Lipniki znajduje się kolejny zespół kościelny – parafia pw. Najświętszego Serca Jezusa, w skład którego wchodzi murowany kościół z lat 1837–1843 oraz murowana dzwonnica z pierwszej połowy XIX wieku. W Lipnikach znajduje się również cmentarz grzebalny z kaplicą i bramą murowaną z XIX wieku oraz charakterystycznymi kutymi krzyżami nagrobnymi z tego okresu. Dodatkowym świadectwem historii jest cmentarz choleryczny z drugiej połowy XIX wieku przy ul. Stacha Konwy. Warto wspomnieć o dwóch drewnianych wiatrakach z XIX wieku, z których jeden został przeniesiony, a także o figurze św. Rocha z tego samego okresu, zlokalizowanej przy ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

W Zalasiu znajduje się zespół kościoła parafialnego pw. św. Stanisława Kostki, którego murowany kościół wybudowano w latach 1908–1913 według projektu architekta Franciszka Przecławskiego, a drewniana dzwonnica pochodzi z 1902 roku. Na miejscowym cmentarzu grzebalnym można zobaczyć drewnianą kaplicę z przełomu XIX i XX wieku oraz liczne żeliwne i kute krzyże nagrobne z drugiej połowy XIX wieku. Do obiektów o znaczeniu historycznym należą także drewniany dom nr 86 w Łączkach, datowany na około 1910 rok, kapliczka z Trójcą Świętą w miejscowości Tartak z drugiej połowy XIX wieku.

Te liczne obiekty, rozproszone po całej gminie, stanowią niezwykle cenny zasób dziedzictwa historycznego i kulturowego, który może być skutecznie wykorzystany w rozwoju lokalnej turystyki oraz promocji regionu jako miejsca o unikatowej tożsamości i długiej historii.

Gospodarka odpadami

W miejscowości Łyse obok Gminnej Oczyszczalni Ścieków zlokalizowany jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. Przyjmowane są tam od właścicieli nieruchomości posegregowane odpady komunalne takie jak:

- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny np. monitory telewizory, komputery, sprzęt AGD,
- zużyte opony,
- meble i inne odpady wielkogabarytowe,

- chemikalia np. farby, lakiery w oryginalnych opakowaniach,
- zużyte baterie i akumulatory,
- odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne,
- odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów,
- papier i tektura,
- metale i tworzywa sztuczne,
- szkło,
- opakowania wielomateriałowe,
- przeterminowane leki ,
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek,
- odpady niebezpieczne.

Do gospodarki odpadami należy zaliczyć również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Infrastruktura techniczna

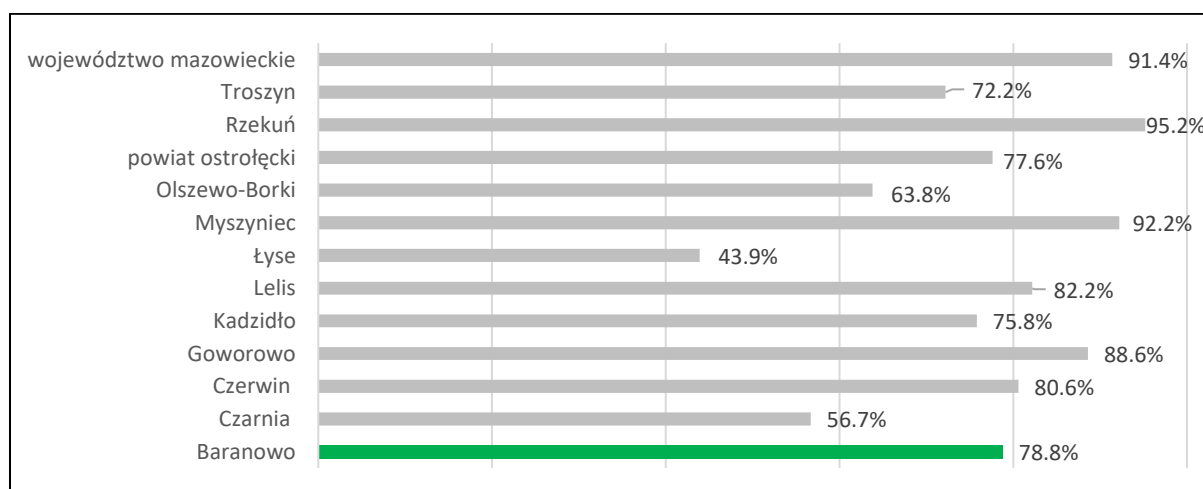
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Gmina Łyse dysponuje czynną siecią rozdzielczą wodociągów oraz kanalizacyjną.

Sieć wodociągowa

Gmina Łyse ma głównie zabudowę kolonijną. W związku z tym wiele gospodarstw domowych stosuje przyzagrodowe wodociągi z własnego ujęcia wody, w części są to jeszcze studnie kopane. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej w gminie wynosi 220 km (sieć wodociągowa obejmuje miejscowości Łyse, Lipniki, Szafranki, Tartak, Pupkowizna, Serafin, Dawia, Baba, Dęby, Tyczek, Wejdo, Zalas, Piątkowizna, Klenkor, Wyżega, Łączki). Gmina posiada i wykorzystuje do produkcji wody oddaną do użytku w 2018r. Stację Uzdatniania Wody (dalej SUW) w msc. Lipniki.

Wykres 17 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu ostrołęckiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2023 r.)

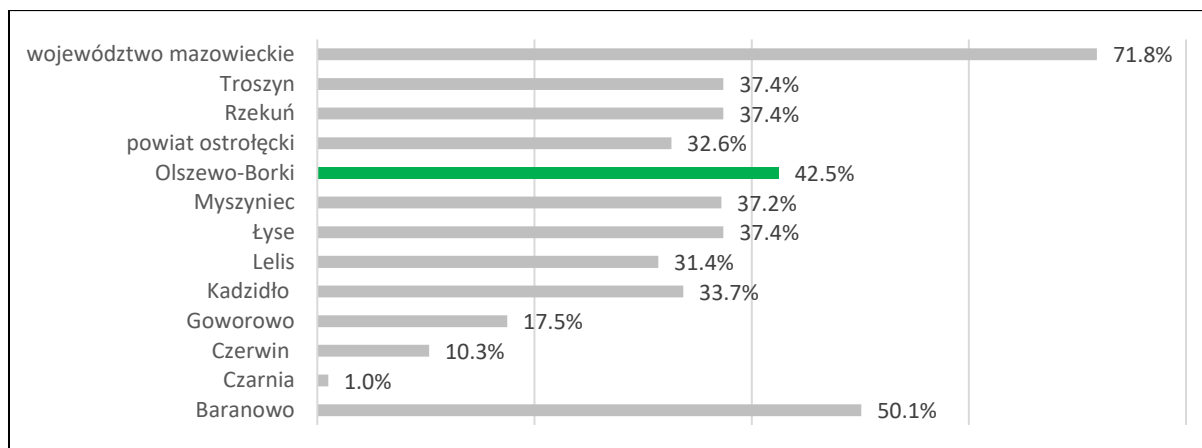
Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dla gminy Łyse odnotowano najniższy wskaźnik spośród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego. Wskaźnik jest niższy niż dla powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego.

Sieć kanalizacyjna

Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej w gminie wynosi 38,7 km. Na terenie Gminy Łyse funkcjonuje kanalizacja ciśnieniowa i grawitacyjna.

Wykres 18 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców w powiecie ostrołęckim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Analizowany wskaźnik dla gminy Łyse jest 4 najwyższym wśród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego i wyższy niż dla powiatu ostrołęckiego.

Obserwuje się również inwestycje w przydomowe oczyszczalnie ścieków (m.in. dzięki współfinansowaniu inwestycji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz środków unijnych).

Oczyszczalnie ścieków

Gmina Łyse posiada oczyszczalnię ścieków w miejscowości Łyse. Funkcjonujący na terenie gminy zakład produkcji mięsa i wędlin „JBB” Bałdyga posiada własną oczyszczalnię ścieków. Na terenie gminy Łyse w zabudowie kolonijnej mieszkańcy mają kilkaset przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zaopatrzenie w ciepło

Gmina Łyse nie posiada zcentralizowanego systemu ciepłowniczego. Zapotrzebowanie na ciepło wykorzystane do ogrzewania budynków oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej obiektów mieszkalnych i gospodarczych jest zaspokajane dzięki wykorzystaniu:

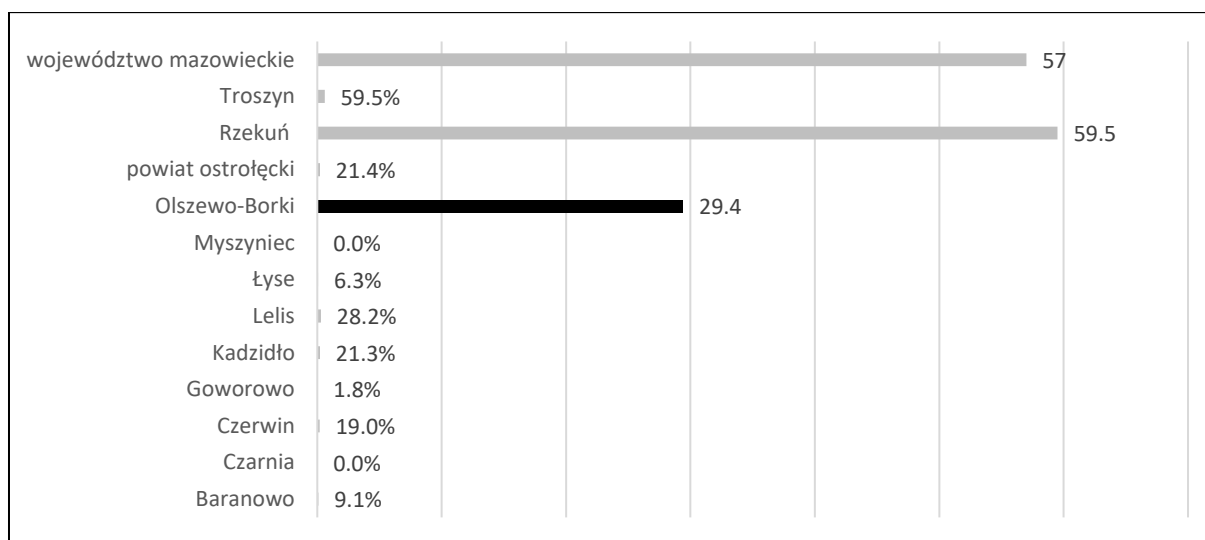
- kotłowni lokalnych opalanych węglem kamiennym, olejem opałowym oraz biomasą zaopatrujące w ciepło obiekty funkcjonalne wykorzystywane pod działalność gospodarczą,
- sieci gazowej,
- kotłowni zlokalizowanych na terenie obiektów użyteczności publicznej, w tym administracyjnych oraz placówek oświatowo-wychowawczych,
- indywidualnych źródeł ciepła funkcjonujących w obrębie mieszkalnictwa jednorodzinnego zasadniczo o mocy do 20 kW.

Na terenie gminy występują instalacje OZE produkujące ciepło. Są to kotły na biomasę (drewno) służące do produkcji ciepła na cele grzewcze i przygotowania ciepłej wody użytkowej, kolektory słoneczne do przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz pompy ciepła pracujące w zarówno w instalacjach centralnego ogrzewania jak i przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Sieć gazowa

Dostęp do sieci (20,8 km) mają następujące wsie: Łyse, Lipniki i Szafranki. Dodatkowo z gazu ziemnego może korzystać największy przedsiębiorca na terenie gminy, tj. Zakład Przetwórstwa Mięsnego JBB w Łysych. Poniżej zaprezentowano porównanie gmin powiatu ostrołęckiego, powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego pod kątem % mieszkańców korzystających z sieci gazowej w 2024 r.

Wykres 19 Osoby korzystające z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu ostrołęckiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Łyse posiada jeden z najmniejszych zasięgów sieci gazowej wśród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego.

Sieć elektroenergetyczna

Obszar gminy Łyse jest zaopatrywany w energię elektryczną sieciami najwyższych napięć. Dystrybutorem energii elektrycznej dla Gminy Łyse, tj. dla wszystkich odbiorców na terenie przedmiotowej gminy, jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa. Przez teren gminy przebiegają sieci średniego napięcia dostarczające energię elektryczną mieszkańcom gminy oraz linia energetyczna wysokiego napięcia 110kV Myszyniec – Łyse i Łyse – Kolno.

Infrastruktura teleinformatyczna

Dostępność mieszkańców gminy Łyse do infrastruktury telekomunikacyjnej systematycznie się poprawia. Sieć przewodowa telekomunikacyjna obejmuje teren całej gminy. Dzieje się tak za sprawą rozwoju telefonii komórkowej. Praktycznie cały obszar gminy objęty jest zasięgiem wszystkich funkcjonujących w Polsce operatorów sieci komórkowej. Rozwija się również rynek usług informatycznych, tj. transmisja danych i dostęp do sieci internetowej. Dalszy rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie gminy będzie uzależniony od ograniczenia bariery ekonomicznej w dostępie do Internetu oraz od efektywnego informatyzowania administracji publicznej na poziomie gminy. Procesowi temu powinny towarzyszyć działania związane z uświadamianiem i edukacją mieszkańców jak korzystać z usług i technologii informacyjnych, zwłaszcza w grupie wiekowej osób 50+. Stały dostęp do Internetu szerokopasmowego posiada cała gmina, a zwłaszcza placówki użyteczności publicznej.

Zagospodarowanie przestrzenne

Kierunki zagospodarowania przestrzennego w gminie określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łyse (przyjęte Uchwałą nr XI/99/2004 Rady Gminy Łyse z dnia 27 maja 2004 r. z późn. zm.). Estetyka przestrzeni publicznej jest na stosunkowo wysokim poziomie. Gmina przystąpiła również do opracowania Planu Ogólnego. W gminie zauważalny jest wzrost liczby wyznaczonych działek budowlanych oraz wydawanych decyzji administracyjnych w zakresie nowych inwestycji.

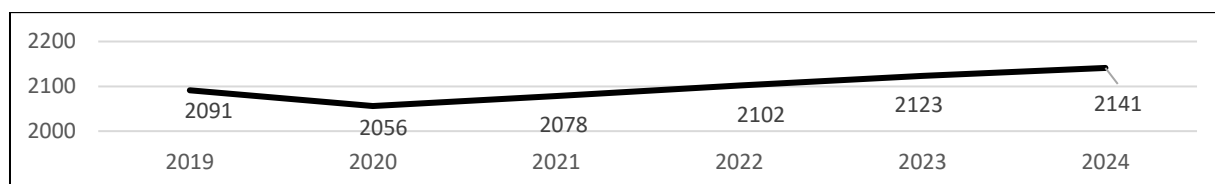
Zauważalny wzrost liczby nowo wydzielanych działek budowlanych, powstałych w wyniku podziałów działek rolnych, w połączeniu z rosnącą liczbą wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, stanowi wyraźny wskaźnik intensyfikacji ruchu inwestycyjnego na terenie gminy. Zjawisko to świadczy o rosnącym zainteresowaniu przekształcaniem gruntów rolnych na cele budownictwa mieszkaniowego, co z kolei może być efektem atrakcyjności lokalizacji, poprawy dostępności komunikacyjnej oraz zwiększonego zapotrzebowania na tereny pod zabudowę jednorodziną.

Wzmoczona aktywność w zakresie podziałów geodezyjnych oraz planistycznych decyzji inwestycyjnych odzwierciedla dynamiczne procesy urbanizacyjne i może wskazywać na potrzebę aktualizacji dokumentów planistycznych, rozwoju infrastruktury technicznej oraz podejmowania działań strategicznych w zakresie zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego.

Mieszkalnictwo

Na zasoby mieszkaniowe występujące na terenie gminy składa się łącznie 2141 mieszkań zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2024 r. Standardy średniej powierzchni użytkowej mieszkania są niższe niż dla powiatu ostrołęckiego, województwa mazowieckiego i Polski. W skład zabudowy mieszkalnej w gminie Łyse wchodzi m.in. obiekty, które wymagają znaczących remontów. Poniżej przedstawiono jak zmieniała się liczba mieszkań w gminie Łyse w latach 2019-2024.

Wykres 20 Liczba mieszkań w gminie Łyse w latach 2019-2024

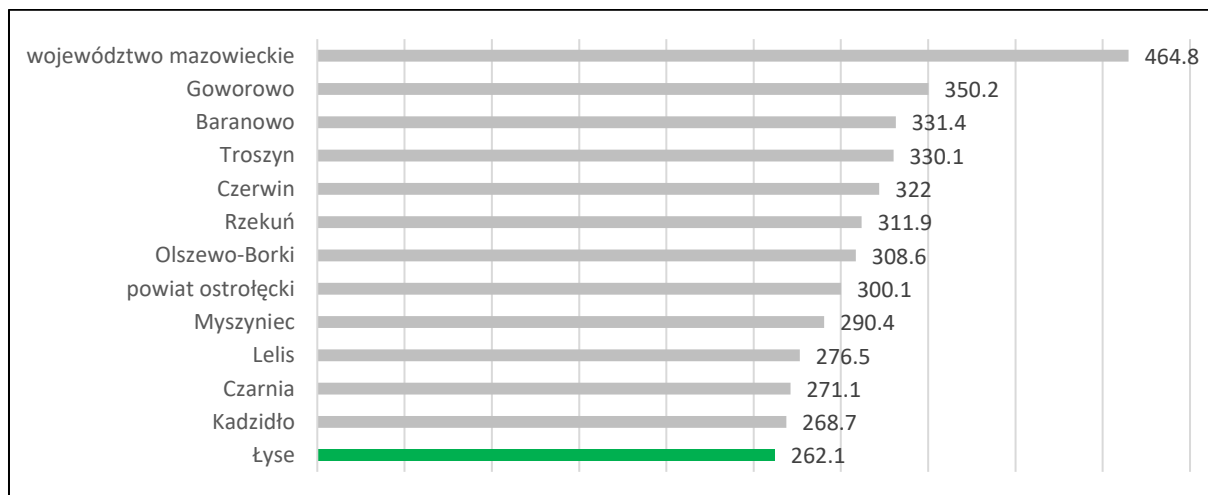

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Na przestrzeni lat 2019 - 2024 liczba mieszkań na terenie gminy zwiększyła się o 150 mieszkań.

Poniżej przedstawiono porównanie powiatu ostrołęckiego, województwa mazowieckiego i gmin powiatu ostrołęckiego pod względem liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wykres 21 Wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie ostrołęckim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2024 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.bdl.stat.gov.pl

Gmina Łyse charakteryzuje się najniższym analizowanym wskaźnikiem spośród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego – wartość ta jest niższa niż dla powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego.

Analizując ruch budowlany/mieszkaniowy w ujęciu regionalnym należy zauważyć, że wzmożony ruch budowlany obserwuje się w największych miastach województwa: Warszawie, Płocku, Radomiu czy Ostrołęce. Wysokie wskaźniki nowo oddanych mieszkań występują także na terenach wiejskich, położonych w pobliżu najważniejszych ośrodków miejskich, czego dobrym przykładem jest gmina Łyse. Wskazuje to na rozlewanie się zabudowy mieszkaniowej na obszary wiejskie położone w sąsiedztwie głównych ośrodków miejskich.

Analizując dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Łyse, można zauważyć umiarkowany, lecz stabilny wzrost liczby mieszkań. W latach 2019–2024 liczba mieszkań zwiększyła się o 66 jednostek, co świadczy o stopniowym, ale systematycznym rozwoju zabudowy mieszkaniowej. Choć tempo przyrostu jest niższe niż w największych ośrodkach miejskich województwa mazowieckiego, obserwowany trend wskazuje na utrzymujące się zainteresowanie osiedlaniem się na terenie gminy – szczególnie wśród osób poszukujących spokojniejszego stylu życia w bliskości natury i poza zgiełkiem aglomeracyjnym/miejskim. Jednocześnie, gmina Łyse charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców spośród wszystkich gmin powiatu ostrołęckiego. Wartość tego wskaźnika jest również niższa od średniej dla całego powiatu oraz województwa mazowieckiego. Stanowi to wyraźny sygnał o istnieniu znaczącego potencjału dla dalszego rozwoju inwestycji mieszkaniowych. Niska intensywność zabudowy oraz relatywnie niewielka liczba mieszkań stwarzają przestrzeń do planowania i realizacji nowych osiedli mieszkaniowych – zarówno w formule indywidualnej zabudowy jednorodzinnej, jak i bardziej zorganizowanych form zagospodarowania.

W kontekście uwarunkowań regionalnych warto zwrócić uwagę na zjawisko rozlewania się zabudowy mieszkaniowej z dużych ośrodków miejskich na tereny podmiejskie i wiejskie. Proces ten nie ogranicza się już wyłącznie do bezpośrednich przedmieść dużych miast, ale obejmuje również bardziej oddalone gminy, w zasięgu 30–50 minut dojazdu. Gmina Łyse, położona w dogodnym dystansie do Ostrołęki, może z powodzeniem stać się beneficjentem tego trendu, przyciągając nowych mieszkańców poszukujących przystępnych cenowo działek budowlanych oraz wyższej jakości życia z dala od miejskiego zatłoczenia. Dodatkowym czynnikiem wzmacniającym ten potencjał jest dobre

skomunikowanie gminy z regionalnym układem drogowym, co pozwala na wygodne i szybkie przemieszczanie się do większych miast w celach zawodowych, edukacyjnych czy usługowych. W świetle powyższych danych i tendencji, zasadnym i wskazanym kierunkiem działań planistycznych gminy powinno być wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową – z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań przestrzennych, demograficznych i gospodarczych.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy należy dobre połączenie komunikacyjne względem ośrodków miejskich wyższego rzędu (Ostrołęka, Łomża, Kolno), stosunkowo bogate zasoby kulturowe, rozwiniętą sieć teleinformatyczną i elektroenergetyczną, uregulowaną gospodarkę odpadami, funkcjonującą oczyszczalnię ścieków, estetykę przestrzeni publicznej na stosunkowo wysokim poziomie.

Jako niezadowolające należy wskazać stan dróg wymagający poprawy, niską dostępność mieszkań, niedobory w infrastrukturze turystycznej, brak linii kolejowych, stosunkowo niewielki zasięg sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej.

1.4 Sytuacja klimatyczno-środowiskowa

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji klimatyczno-środowiskowej gminy Łyse.

Ukształtowanie terenu, gleby, budowa geologiczna

Gmina Łyse położona jest na Nizinie Północno-Mazowieckiej, a zgodnie z podziałem fizjograficznym znajduje się w obrębie Równiny Kurpiowskiej. Zgodnie z mapą rzeźby terenu, analizowany obszar leży na równinie sandrowej, położonej na wysokości od 110 do 120 m n.p.m. Teren charakteryzuje się niemal płaską powierzchnią, urozmaiconą obecnością wydm – wyższych od strony wschodniej oraz niższych od północno-zachodniej. Nachylenie terenu jest niewielkie i w większości nie przekracza 5%. Z kolei według mapy warunków wodnych, obszar ten cechuje się korzystnymi warunkami infiltracji, co sprzyja wsiąkaniu wód opadowych i ogólnie dobremu gospodarowaniu wodą w gruncie.

Gmina Łyse leży w obrębie obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, gdzie zakwalifikowana została do mezoekoregionu Kurpiowskiego. Jest to obszar o charakterze łącznikowym istotnym dla kształtowania systemu powiązań przyrodniczych w dorzeczu Narwi w połączeniu z układami przyrodniczymi pojezierzy Mazurskich i Pomorskich oraz niziny Mazurskiej, predysponowany do szczególnie wysokiego a miejscami wysokiego reżimu gospodarowania środowiskiem.

Gleby występujące na obszarze Gminy Łyse charakteryzują się niską przydatnością rolniczą – są ubogie w składniki pokarmowe, o słabej lub bardzo słabej jakości, a ich wartość użytkowa jest ograniczona. Dominują tu gleby należące do kompleksów: 6. żytniego słabego, 7. żytniego najslabszego oraz 9. zbożowo-pastewnego słabego. Powstały one głównie z luźnych piasków, są mało urodzajne i wykazują niekorzystne stosunki wodno-powietrzne – w zależności od warunków pogodowych bywają nadmiernie suche lub zbyt wilgotne. Na glebach 6. i 7. kompleksu uprawia się przede wszystkim żyto, ziemniaki, owies, mieszanki zbożowe, rośliny motylkowe oraz – coraz częściej – kukurydzę przeznaczoną na kisonkę. Gleby kompleksu 9. nadają się głównie pod uprawy pastewne. Warunki do prowadzenia produkcji rolnej na tych glebach są trudne i wymagają intensywnego nawożenia. Plony zależą w dużej mierze od ilości i rozkładu opadów w sezonie wegetacyjnym. Zwiększanie ich urodzajności jest zazwyczaj kosztowne i ekonomicznie nieuzasadnione. Gleby o wyższej wartości rolniczej występują jedynie w ograniczonym zakresie – obejmują niewielkie arealy: 5,5 ha gleb klasy III oraz 1129 ha gleb klasy IV, co łącznie stanowi zaledwie około 4,6% powierzchni Gminy. Ze względu na

ich ograniczoną ilość i wartość rolniczą, wymagają one szczególnej ochrony przed przekształceniami w kierunku nierolniczym. Najlepsze gleby znajdują się w rejonach wsi Lipniki i Szafranki – należą do 4. kompleksu żytanego bardzo dobrego oraz 5. żytanego dobrego. Są to gleby brunatne i bielcowe, charakteryzujące się korzystnymi warunkami wodno-powietrznymi, predysponowane do prowadzenia intensywnej produkcji rolnej. Z tego względu powinny być objęte ochroną przed zmianą przeznaczenia. Z kolei najłabsze gleby występują w okolicach miejscowości Dudy Puszczańskie i Warmiak. Są to grunty zaliczane do 7. kompleksu, z nieuregulowanymi stosunkami wodnymi, co dodatkowo ogranicza ich rolnicze wykorzystanie.

Na terenie Gminy, w obniżeniach terenu i dolinach rzecznych, występują również rozległe obszary łąk i pastwisk, głównie klasy V i VI. Są to użytki zielone słabej jakości, powstałe na glebach o niekorzystnych warunkach wodnych, które wymagają prac melioracyjnych w celu poprawy ich funkcjonalności rolniczej.

Złóża kopalne

Na terenie Gminy Łyse występują udokumentowane złoża piasku, rudy darniowej oraz torfu. Obecnie nie są one jednak eksploatowane. Nie odnotowano występowania surowców o istotnym znaczeniu gospodarczym. Występujące piaski mają jedynie znaczenie lokalne i wykorzystywane są głównie na potrzeby miejscowego budownictwa.

Wody

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Łyse leży na prawym brzegu Wisły. Znaczące zróżnicowanie budowy geologicznej znajduje odbicie w gęstości sieci hydrograficznej. Na terenie gminy nie występują jeziora. Spotykane są natomiast sztuczne stawy, które służą rekreacji i wypoczynkowi oraz propagowaniu wędkarstwa.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące poszczególnych JCWP znajdujących się na terenie gminy Łyse:

A) RW20001026489 „Turośl”:

- status: silnie zmieniona część wód,
- stan ogólny: zły stan wód,
- przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych),
 - stan chemiczny: dobry stan chemiczny,
- działania podstawowe:
 - Działania renaturyzacyjne,
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.,
 - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,
 - Przekazanie informacji do PGW WP o braku przepływu lub braku wody w korycie cieku przy przeprowadzeniu badań monitoringowych JCWP w ramach strategicznego programu PMS,
- działania uzupełniające:

- Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami,
 - Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych,
 - Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych,
 - Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP;
- B) RW20001126499 „Pisa od jez. Roś do ujścia ze Skrodą od Dzierzbi”:
- status: naturalna część wód,
 - stan ogólny: zły stan wód,
 - przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Pisa w obrębie JCWP (dla certy); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Pisa w obrębie JCWP (dla węgorza europejskiego),
 - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [związki tributyllocyny(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry,
 - działania podstawowe:
 - Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
 - Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin,
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50),
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta,
 - Kontrola gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych.
 - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,
 - działania uzupełniające:
 - Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP,
 - Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych,
 - Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;
- C) RW200010264969 „Kanał Poredy-Charubin”:
- status: naturalna część wód,
 - stan ogólny: zły stan wód,
 - przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [OWO,, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych,
 - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry,

- działania podstawowe: Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.,
 - działania uzupełniające:
 - Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP,
 - Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP;
- D) RW2000112651899 „Szkwa od Dopływu spod Lipniaka do ujścia”:
- status: silnie zmieniona część wód,
 - stan ogólny: zły stan wód,
 - przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości),
 - stan chemiczny: dobry stan chemiczny,
 - działania podstawowe:
 - Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność,
 - Działania renaturyzacyjne,
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50).
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta;
 - działania uzupełniające: Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami
- E) RW200010265149 „Kanał Kuzie”:
- status: silnie zmieniona część wód,
 - stan ogólny: zły stan wód,
 - przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [OWO]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości),
 - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w),benzo(g,h,i)perylene(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
 - działania podstawowe:
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta,
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50),
 - Działania renaturyzacyjne
 - działania uzupełniające: Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP;
- F) RW200010265132 „Dopływ spod Popiołek”:
- status: naturalna część wód,
 - stan ogólny: zły stan wód,

- przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieków według wymagań gatunków chronionych,
 - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylene(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry,
 - działania podstawowe:
 - Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych,
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych zależnych od hydromorfologii (wg celów środowiskowych: wymogów rzek włosienicznikowych, wylewy Q50),
 - Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta,
 - działania uzupełniające:
 - Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP,
 - Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP;
- G) RW2000102651889 „Kanał Kaczor”:
- status: naturalna część wód,
 - stan ogólny: zły stan wód,
 - przypisane cele środowiskowe:
 - stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D,
 - stan chemiczny: dobry stan chemiczny,
 - działania podstawowe: nie przewidziano,
 - działania uzupełniające: nie przewidziano.

Stan JCWP w gminie Łyse oceniony został jako zły.

Wody podziemne

Gmina Łyse leży w granicach jednolitej części wód podziemnych JCWPd:

- A) GW200050:
- stan ogólny: dobry,
 - przypisane cele środowiskowe: dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny,
 - działania podstawowe: brak
 - działania uzupełniające: brak,
- B) GW200031:
- stan ogólny: dobry,
 - przypisane cele środowiskowe: dobry stan ilościowy, dobry stan chemiczny,
 - działania podstawowe: brak,
 - działania uzupełniające: brak.

Obszar gminy Łyse jest położony w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 216.

Formy ochrony

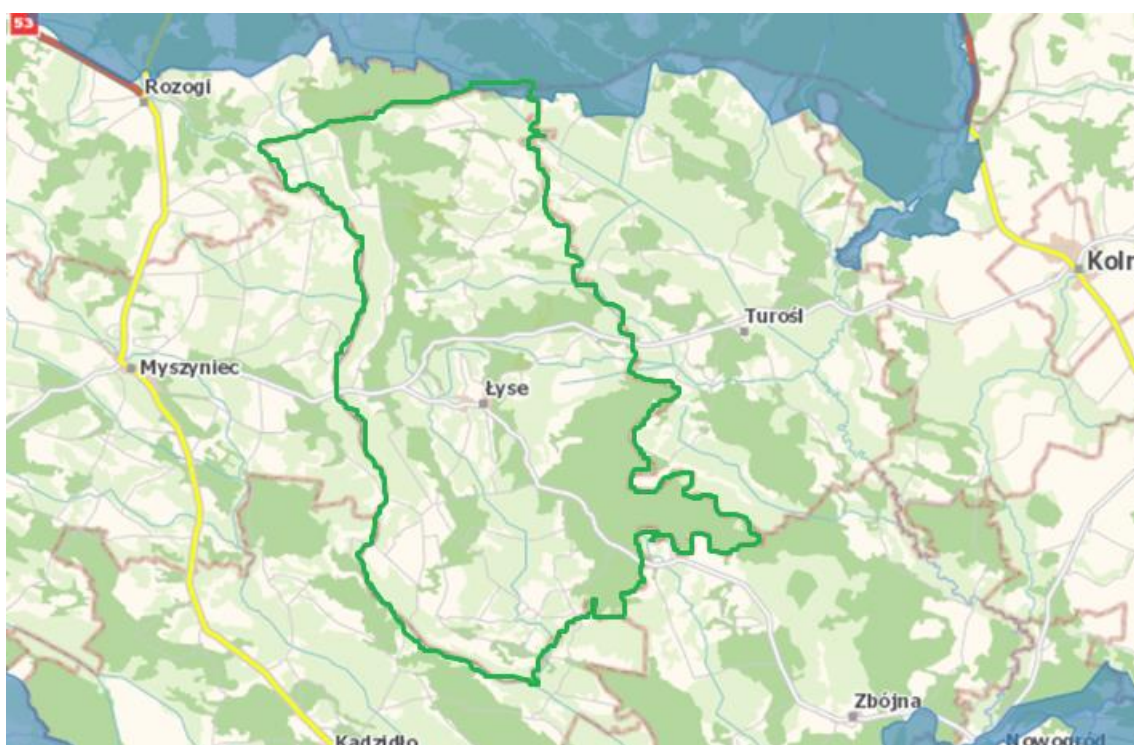
Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2024.1478 t.j.) składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Poniżej przedstawiono lokalizację gminy względem różnych form ochrony przyrody występujących w gminie.

Obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000

Na terenie gminy Łyse znajduje się obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 „Puszcza Piska” (PLB280008).

Rysunek 4 Położenie gminy Łyse względem obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000

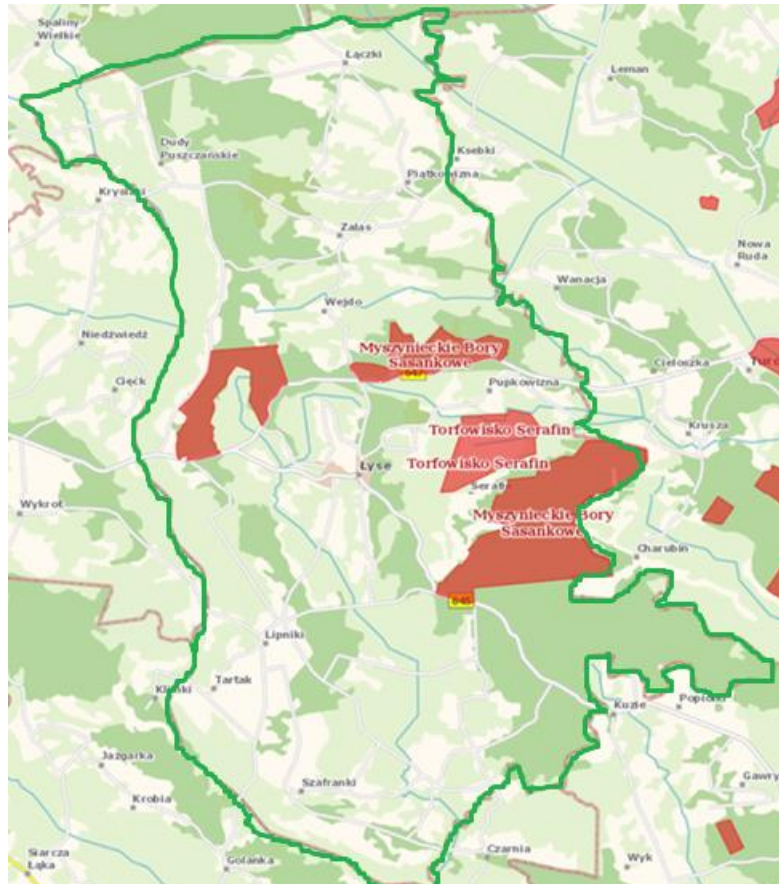
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000

Na terenie gminy Łyse znajdują się specjalne obszary ochrony siedlisk NATURA 2000:

- PLH140049 „Myszynieckie Bory Sasankowe”,
- PL.ZIPOP.1393.RP.708 „Torfowisko Serafin”.

Rysunek 5 Położenie gminy Łyse względem specjalnych obszarów ochrony siedlisk NATURA 2000

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Pomniki przyrody

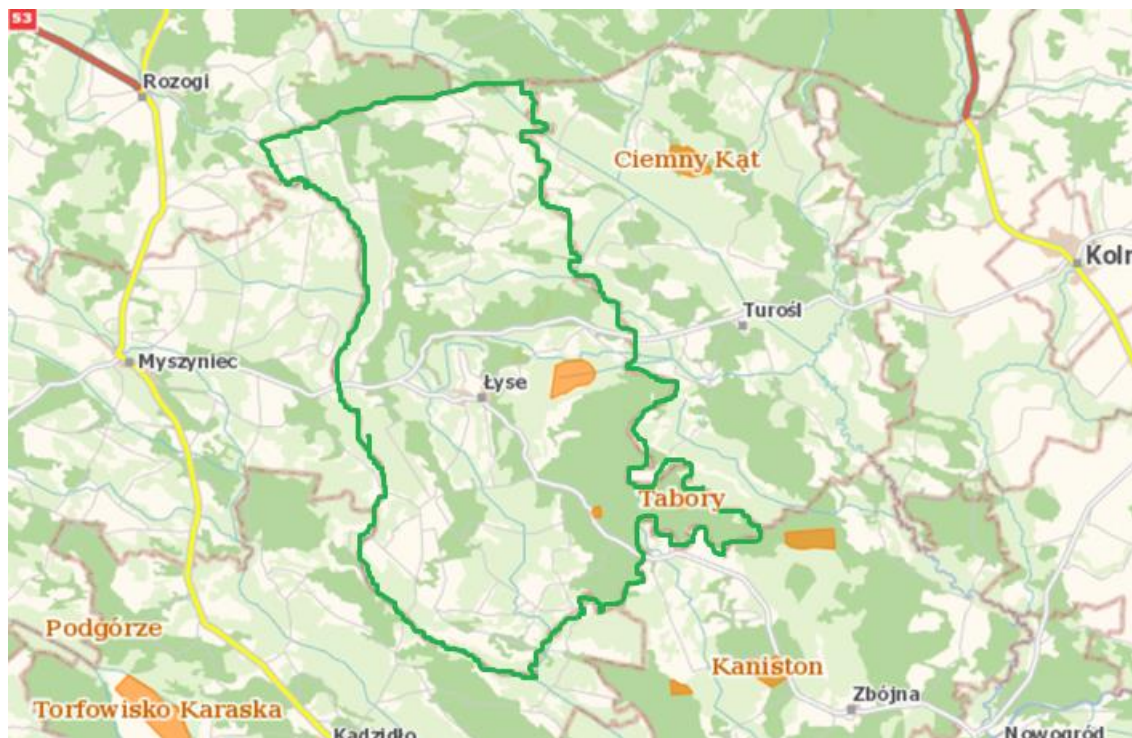
Na terenie gminy Łyse zlokalizowany jest 1 pomnik przyrody.

Rezerwaty przyrody

Na terenie gminy Łyse znajdują się 3 rezerwaty przyrody:

- „Tabor”,
- „Mingos”,
- „Torfowisko Serafin”.

Rysunek 6 Położenie gminy Łyse względem rezerwatów przyrody

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Korytarze ekologiczne

Przez terytorium gminy Łyse przebiega korytarz ekologiczny „Puszcza Piska” (GKPN-8 i GKPN – 8B). Korytarz należy do Krajowej sieci ekologicznej ECONET Polska, pełniąc funkcję krajowego korytarza ekologicznego.

Powietrze

Największym zanieczyszczeniem powietrza na terenie gminy jest niska emisja. Problemem jest spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości. Sytuacja ta nasila się szczególnie w sezonie grzewczym i powoduje wyraźne okresowe pogorszenia stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Kolejnym znaczącym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest transport drogowy.

Warunki pogodowe

Poniżej zaprezentowano graficznie dane dla wielolecia 1991-2020 r. i zaznaczono lokalizację gminy Łyse.

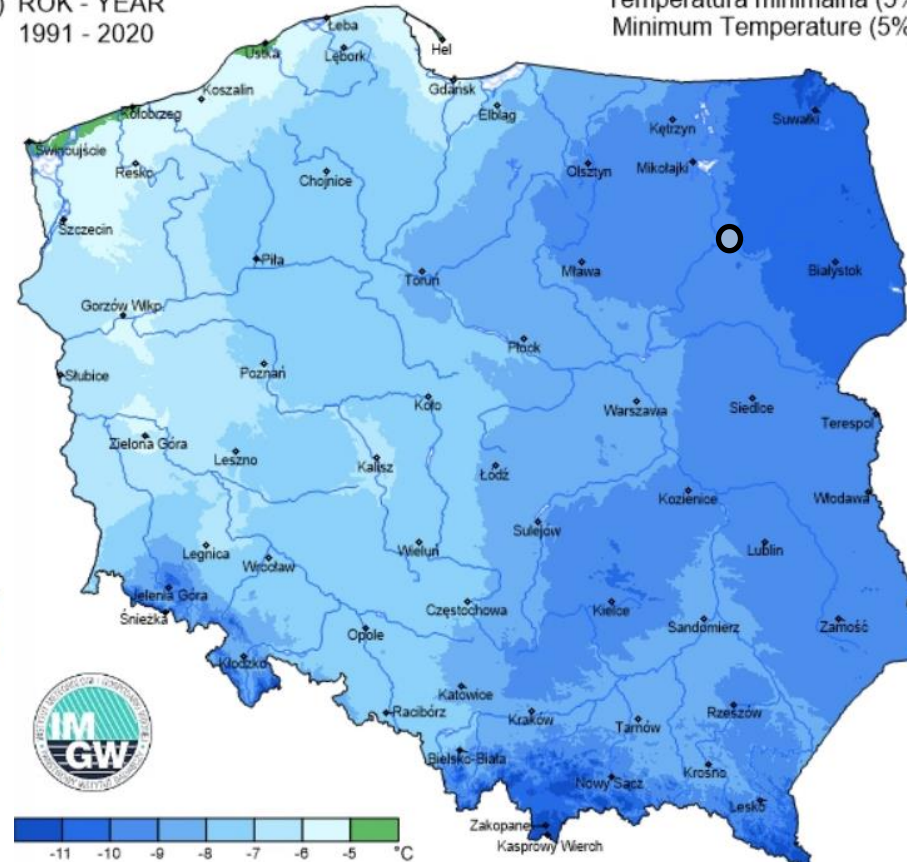
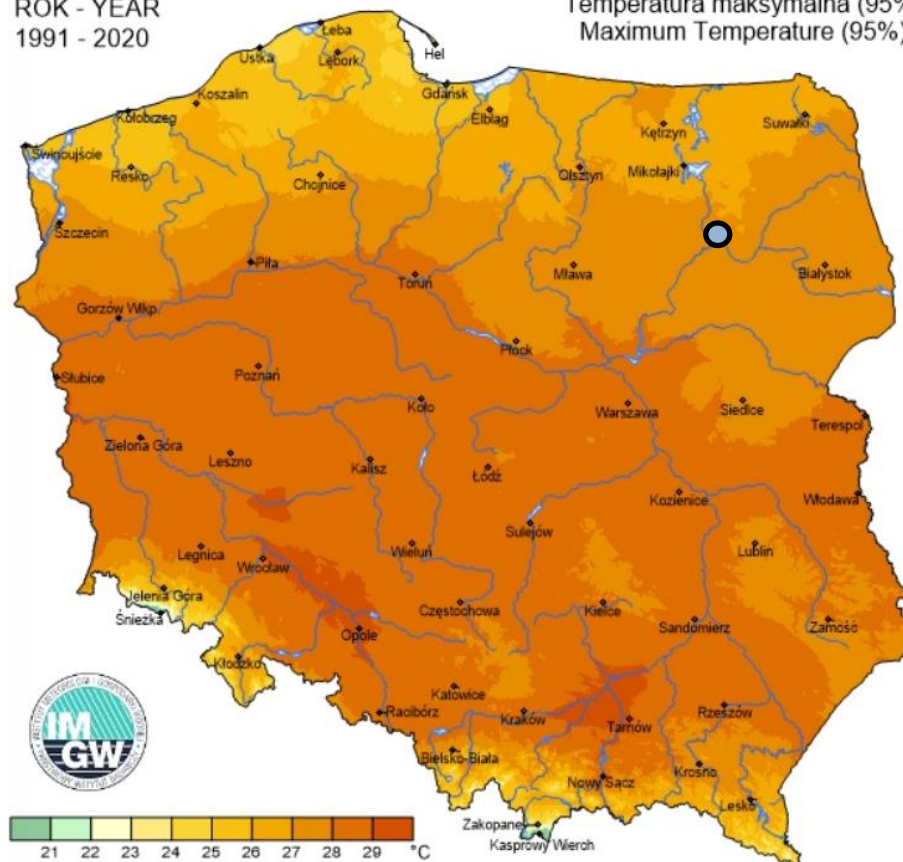
Rysunek 7 Ekstremalne temperatury maksymalne i minimalne w Polsce w latach 1991-2020 r.

ROK - YEAR
1991 - 2020

Temperatura maksymalna (95%)
Maximum Temperature (95%)

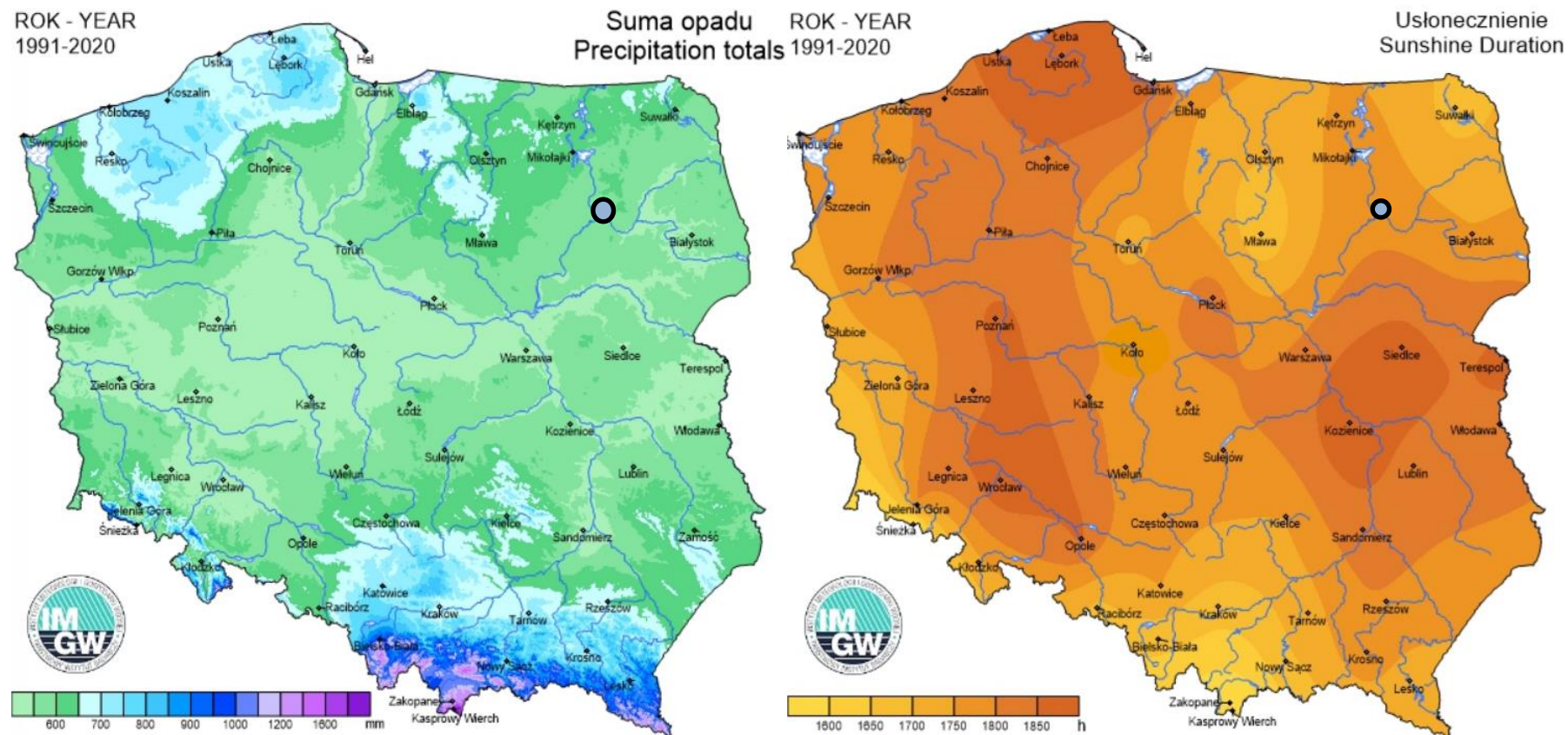
ROK - YEAR
1991 - 2020

Temperatura minimalna (5%)
Minimum Temperature (5%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

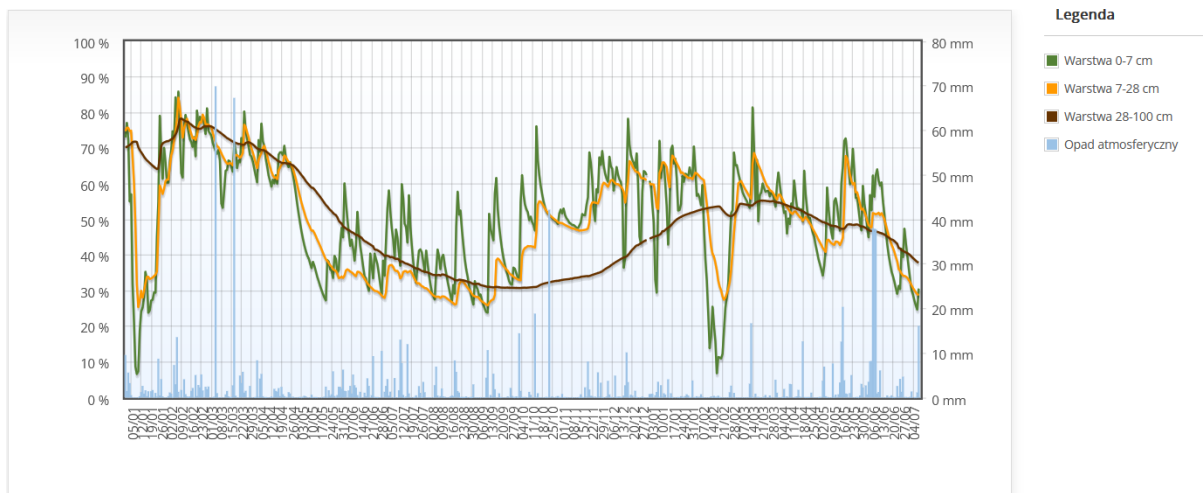
Rysunek 8 Ekstremalne sumy opadów i ekstremalne usłonecznienie w Polsce w latach 1991-2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.klimat.imgw.pl

W gminie Łyse nie odnotowuje się ekstremalnych wartości temperatury, usłonecznienia i opadów w odniesieniu do wskaźników ogólnopolskich.

Wykres 22 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu ostrołęckiego (2024-2025 r.)

Źródło: www.imgw.pl

Na powyższym wykresie widać, że wskaźnik wilgotności gleby w analizowanym okresie był niższy niż 40% w kilku miesiącach, co mogło wskazywać na deficyt wody w strefie korzeniowej. Wartości wskaźnika rokrocznie prezentują podobne wartości.

Odnawialne źródła energii

Zgodnie z „Programem ograniczania niskiej emisji dla Gminy Łyse”, przeprowadzona analiza wskazuje, że jednym z korzystnych rozwiązań dla mieszkańców Gminy jest wymiana kotłów grzewczych na urządzenia opalane biomasą. Gmina Łyse posiada bowiem dobre warunki do pozyskiwania biomasy – zarówno lokalnie, jak i z sąsiednich miejscowości. Potencjał rozwoju technologii opartych na biomasie na tym terenie jest znaczący. W zakresie wykorzystania energii słonecznej odnotowano, że jej zastosowanie jest obecnie ograniczone. Wynika to głównie z wysokich kosztów instalacji oraz niewielkiej powierzchni dachów, co utrudnia montaż paneli fotowoltaicznych. Mimo to, na terenie Gminy Łyse istnieją warunki do instalowania systemów solarnych oraz pomp ciepła. Dodatkowo, gmina ma możliwości rozwoju upraw roślin energetycznych, takich jak: wierzba wiciowa, ślazier pensylwański, słonecznik bulwiasty, miskant olbrzymi, robinia akacja czy róża wielkokwiatowa. Tego rodzaju działania mogą w przyszłości wzmocnić lokalne źródła energii odnawialnej.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy należą duże obszary leśne, warunki do rozwoju OZE w zakresie biomasy oraz stosunkowo znaczącą powierzchnię terenów objętych formami ochrony przyrody.

Jako niezadowolający należy wskazać występujący problem tzw. „niskiej emisji” na obszarach zabudowanych.

2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej

2.1 Analiza SWOT /TOTS

Pogłębiona analiza stanu i uwarunkowań rozwoju gminy Łyse pozwala na dokonanie bilansu strategicznego gminy. Sporządzono go w oparciu o analizę SWOT, która polega na szczegółowym zestawieniu mocnych i słabych stron oraz określeniu szans i zagrożeń rozwoju gminy. Analiza została dokonana w podziale na 4 poniższe obszary:

- sfera społeczna,
- sfera gospodarcza,
- sfera przestrzenna,
- sfera klimatyczno-środowiskowa.

Analiza SWOT – sfera społeczna

Poniżej analiza SWOT gminy Łyse w sferze społecznej.

Tabela 18 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej – zapewnione podstawowe usługi zdrowotne – rozwinięta baza kulturalna i sportowa – sieć szkół odpowiednia do potrzeb gminy – stosunkowo wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego – dostęp do usług publicznych – odpowiednie zarządzanie kryzysowe – rozwinięta współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> – malejąca liczba mieszkańców – starzejące się społeczeństwo – występujące problemy społeczne – brak specjalistycznej opieki zdrowotnej – stosunkowo niska aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych – znacząca liczba osób korzystających z pomocy społecznej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych (w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027) na działania zwiększające przedsiębiorczość mieszkańców, rozwiązujące problemy społeczne, inwestycje gminne zwiększające atrakcyjność gminy zwłaszcza dla młodych ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> – niekorzystne prognozy demograficzne (dalszy odpływ mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – sfera gospodarcza

Poniżej analiza SWOT gminy Łyse w sferze gospodarczej.

Tabela 19 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze gospodarczej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – stabilna sytuacja finansowa gminy – poziom zamożności mieszkańców jeden z wyższych wśród gmin powiatu ostrołęckiego – potencjał do rozwoju agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> – niski poziom przedsiębiorczości w gminie – niewystarczający poziom budowania i promocji marki lokalnych produktów – ograniczona możliwość zmiany pracy – utrzymujący się poziom bezrobocia
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 – pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – niska rozpoznawalność turystyczna i gospodarcza gminy – niestabilność przepisów prawa dotyczących inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – sfera przestrzenna

Poniżej analiza SWOT gminy Łyse w sferze przestrzennej.

Tabela 20 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze przestrzennej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – dogodne połączenie komunikacyjne względem ośrodków miejskich wyższego rzędu (Ostrołęka, Łomża, Kolno) – dobry stan i parametry sieci elektroenergetycznej i teleinformatycznej – zasoby kulturowe o stosunkowo wysokiej atrakcyjności turystycznej – funkcjonująca oczyszczalnia ścieków – estetyka przestrzeni publicznej na zadowalającym poziomie – uregulowana gospodarka odpadami 	<ul style="list-style-type: none"> – jakość dróg wymagająca remontów i modernizacji – niewielki zasięg sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej – występujący problem tzw. „niskiej emisji” na obszarach zabudowanych – brak systemu ciepłowniczego – wciąż niski wskaźnik dostępności mieszkań i brak mieszkań socjalnych – nierozwinięta infrastruktura turystyczna – niewystarczające środki na renowację obiektów zabytkowych – brak linii kolejowej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne i proinwestycyjne – pozyskiwanie inwestorów 	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość ekologiczna mieszkańców – mnogość kosztochłonnych potrzeb inwestycyjnych, których realizacja musi być rozłożona w czasie

Źródło: opracowanie własne

Analiza SWOT – sfera klimatyczno-przestrzenna

Poniżej analiza SWOT gminy Łyse w sferze klimatyczno-przestrzennej.

Tabela 21 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze klimatyczno-przestrzennej

<p style="text-align: center;">MOCNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – warunki do rozwoju OZE (w zakresie biomasy) – duża powierzchnia terenów objętych formami ochrony przyrody – duże obszary leśne 	<p style="text-align: center;">SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> – występujący problem tzw. „niskiej emisji”
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne prośrodowiskowe – pozyskiwanie inwestorów 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość ekologiczna mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy

Na podstawie powyższych analiz zidentyfikowano czynniki w największym stopniu mogące determinować rozwój gminy Łyse. Wskazując na rozwój skupiono się przede wszystkim na rozwoju gospodarczym.

Gmina Łyse posiada znaczący potencjał rozwojowy, który wynika z jej zasobów społecznych, gospodarczych, kulturowych oraz położenia geograficznego. Mieszkańcy tworzą zwartą, zintegrowaną społeczność, mocno osadzoną w lokalnej tradycji kurpiowskiej. Społeczeństwo jest aktywne, a na terenie gminy prężnie działają koła gospodyń wiejskich, lokalne stowarzyszenia oraz grupy nieformalne, które podejmują wiele oddolnych inicjatyw. Istotnym atutem jest powolny, ale zauważalny powrót młodych mieszkańców z emigracji – często z nowymi pomysłami i środkami, które inwestują w rodzinne strony. Taki kapitał ludzki staje się fundamentem dla rozwoju zarówno sektora usług, jak i działalności społeczno-kulturalnej.

Gospodarka gminy Łyse opiera się głównie na rolnictwie i leśnictwie, ale w ostatnich latach rośnie znaczenie drobnej przedsiębiorczości. Wykorzystanie lokalnych zasobów naturalnych, takich jak lasy Puszczy Zielonej, sprzyja rozwojowi przemysłu drzewnego oraz działalności związanej z przetwórstwem spożywczym – lokalne wędzarnie, pasieki, małe przetwórnice mogą stać się znakiem rozpoznawczym regionu. Istnieje także potencjał do tworzenia lokalnych klastrów gospodarczych wokół produktów tradycyjnych i rzemieślniczych, które mogą trafić na rynki regionalne i krajowe. Dzięki silnej tożsamości kulturowej możliwe jest połączenie gospodarki z ofertą kulturalno-turystyczną.

Dziedzictwo kulturowe gminy jest wyjątkowe na skalę krajową. Łyse to jeden z głównych ośrodków kultury kurpiowskiej, znany z tradycji wycinanki, strojów, muzyki, tańca oraz wydarzeń takich jak Niedziela Palmowa, która przyciąga rzesze turystów i pielgrzymów. Tak silne zakorzenienie w kulturze regionu stwarza przestrzeń do rozwoju turystyki kulturowej i edukacyjnej. Możliwość udziału w warsztatach rękodzielniczych, nauki gwary, gotowania tradycyjnych potraw czy zwiedzania obiektów

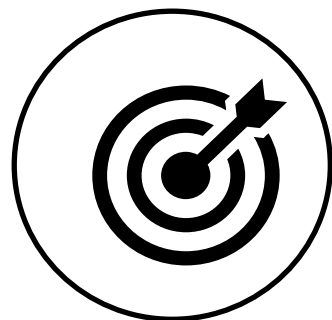
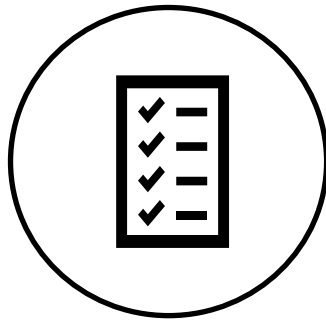
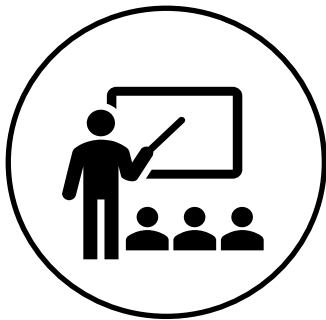
związanych z kurpiowszczyzną może być atrakcyjna zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i dla turystów z dużych miast.

Lokalizacja gminy, na północnym Mazowszu, w bezpośrednim sąsiedztwie Podlasia, w pobliżu Ostrołęki i z dogodnym dostępem do Warszawy, Olsztyna i Białegostoku, stanowi jej dodatkowy atut. Obecność terenów zielonych i rezerwatów przyrody czyni z niej atrakcyjne miejsce dla wypoczynku, inwestycji ekologicznych oraz działań w duchu zrównoważonego rozwoju. Sprzyja to tworzeniu gospodarstw ekologicznych czy oferty dla osób poszukujących wypoczynku w duchu „slow life”.

Gmina Łyse ma duży potencjał w zakresie agroturystyki. Już teraz funkcjonuje tu wiele gospodarstw agroturystycznych, które oferują wypoczynek w bezpośrednim kontakcie z naturą i kulturą. Istnieją doskonałe warunki do jazdy konnej, turystyki pieszej, rowerowej i kajakowej. Dodatkowym atutem są tradycje kulinarne i gościnność mieszkańców. Gmina może rozwijać spójną ofertę turystyczną opartą na szlakach tematycznych, warsztatach edukacyjnych i promocji zdrowego stylu życia w oparciu o lokalne zasoby.

Podsumowując, gmina Łyse posiada solidne podstawy do zrównoważonego rozwoju, opartego na aktywnej społeczności, silnym dziedzictwie kulturowym, lokalnej przedsiębiorczości oraz atrakcyjnym środowisku naturalnym. Skuteczne wykorzystanie tych zasobów może uczynić z Łysych regionalnego lidera turystyki kulturowej i agroturystyki oraz wzór dla innych gmin w zakresie łączenia tradycji z nowoczesnością.

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

3 Wizja, misja i cele Strategii

W przedmiotowym punkcie opisano wizję Strategii i misję Gminy Łyse oraz przedstawiono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań wraz z wskaźnikami osiągnięcia celów. Ponadto opisano zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

3.1 Wizja i misja

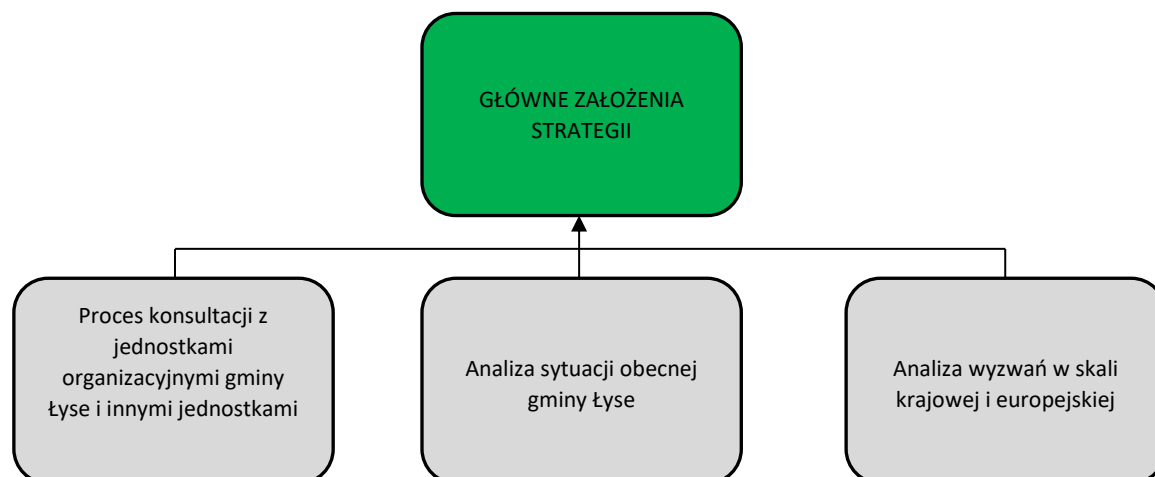
W przedmiotowym punkcie przedstawiono proces formułowania głównych założeń Strategii wraz ze wskazaniem podmiotów uczestniczących w tym procesie.

Główne założenia Strategii zostały opracowane w oparciu o analizy wskazane w niniejszej Strategii oraz w wyniku procesu konsultacji z jednostkami organizacyjnymi Gminy Łyse i innymi jednostkami. Poniżej wymieniono jednostki zaangażowane w proces definiowania najważniejszych założeń Strategii:

- Gmina Czarnia,
- Gmina Baranowo,
- Gmina Olszewo-Borki,
- Gmina Kadzidło,
- Gmina Myszyniec,
- Gmina Lelis,
- Gmina Troszyn,
- Gmina Goworowo,
- Gmina Rzekuń,
- Gmina Czerwin,
- Gmina Ostrołęka,
- Powiat Ostrołęcki,
- Województwo Mazowieckie,
- szkoły z terenu gminy Łyse,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łysych,
- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Łysych,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Łysych,
- Gminna Jednostka Usług Komunalnych w Łysych,
- organizacje pozarządowe z terenu gminy Łyse,
- mieszkańcy gminy,
- Dyrektor Regionalny Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie,
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie.

Szeroki katalog podmiotów zaangażowanych w proces definiowania głównych założeń Strategii zagwarantował możliwość zebrania opinii z różnych środowisk. Poniżej zaprezentowano ścieżkę formułowania głównych założeń Strategii.

Rysunek 9 Proces formułowania głównych założeń Strategii

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono wizję i misję gminy.

Wizja

Wizja przyszłości gminy jest podstawą określenia głównych celów i programów działania w ramach strategii rozwoju. Wizja pełni funkcję swoistego stabilizatora działań, przez określenie ogólnych ram, zapewniających spójność celów i programów. Wizja wyraża generalne dążenia władz i społeczeństwa gminy w postaci obrazu jego przyszłości.

Rozbudowana treść pojęcia “wizja gminy” uwzględniać powinna:

- determinanty geograficzne,
- wyzwania cywilizacyjne,
- pryncypia ustrojowe,
- wewnętrzne różnicowania strukturalne,
- dynamikę przeobrażeń,
- oczekiwane efekty.

Determinanty geograficzne są najbardziej trwałym elementem wizji, wynikającym z konsekwencji położenia określonego cechami środowiska przyrodniczego i bezpośredniego sąsiedztwa z innymi gminami. Wizja przyszłości budowana w tym kontekście, ma na celu podniesienie znaczenia gminy i wykorzystania możliwości wynikających z relacji z otoczeniem.

Wyzwania cywilizacyjne mierzone są dystansem w poziomie rozwoju cywilizacyjnego, dotyczącym głównie potencjału intelektualnego, poziomu wykształcenia, stopnia postępu naukowo-technicznego i jego zastosowania w produkcji, rozwoju systemów komunikacji i telekomunikacji. Wizja wynikająca z tych uwarunkowań wyznaczać powinna realny kierunek dążeń do podniesienia poziomu życia.

Pryncypia ustrojowe, w tym ogólne postanowienia konstytucyjne i deklaracje polityczne, jak demokracja parlamentarna, pluralizm polityczny, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego – konkretyzują się w postaci decentralizacji władzy i samorządności terytorialnej. Pryncypia te w odniesieniu do konkretnej gminy określają mechanizm postępu i perspektywy otwarcia na przyszłość, wykorzystania aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Wewnętrzne różnicowania społeczne pozwalają na określenie stopnia jednorodności bądź różnicowania przestrzennego gminy, stwarzając w ten sposób możliwość interpretacji celów ogólnych

i odmiennej ich hierarchizacji w odniesieniu do wyróżnionych obszarów. Kryteria zróżnicowania są z reguły odmienne dla poszczególnych sfer. W sferze społecznej wyróżnić można obszary koncentracji potencjału społecznego i gospodarczego oraz stanu posiadania z jednej strony, a obszary ubóstwa i regresu gospodarczego z drugiej strony. W sferze ekologicznej obszary o wybitnych walorach mogą kontrastować z obszarami degradacji środowiska. W sferze produkcyjnej wyróżnić można np. obszary nowoczesnej produkcji przemysłowej i rolniczej oraz obszary zacofane, wymagające restrukturyzacji i modernizacji. W infrastrukturze technicznej mogą to być obszary o dobrej dostępności i zasilaniu w różne media oraz tereny pozbawione odpowiedniego wyposażenia. Zróżnicowania przestrzenne wzbogacają wizję i nadają jej cech realności.

Dynamika przeobrażeń odgrywa istotną rolę w kształcie wizji gminy. Znajduje swój wyraz w tempie przeobrażeń, wyznaczanym napięciami między tendencjami do przyspieszenia zmian, a oporami statycznych struktur i przyzwyczajzeń. Świadomość wchodzenia w nową fazę rozwoju uwarunkowana jest poczuciem tożsamości oraz stopniem aktywności i przedsiębiorczości społeczeństwa. Dynamice przeobrażeń określonej przez główne siły motoryczne gminy, towarzyszyć będzie zawsze tendencja do stabilizacji i gwarancji niezbędnych zabezpieczeń w sferze społecznej, kulturowej i ekologicznej.

Reasumując, wizja gminy to docelowy odległy w czasie obraz gmin – cel, dla osiągnięcia którego podejmowane są starania władz, podmiotów gospodarczych, organizacji, instytucji i osób prywatnych – wszystkich sił i środowisk działających w gminie. Wizja przyszłości gminy jest równocześnie wyrazem wiary we własne siły i możliwości rozwoju, mających swe źródło w uświadomionych atutach i szansach, jakie są możliwe do wykorzystania w długiej perspektywie oraz słabościach i zagrożeniach, które należy przezwyciężyć lub przynajmniej złagodzić intensywność ich oddziaływania.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą wizję gminy Łyse:

Gmina Łyse rozwija się w sposób zintensyfikowany i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy gminy mają dobry dostęp do miejsc pracy, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku, estetycznej i przyjaznej przestrzeni publicznej oraz zapewnione czyste środowisko i poczucie bezpieczeństwa publicznego. Lokalny kapitał społeczny i wysoki poziom usług publicznych, gwarantują stały rozwój demograficzno-gospodarczy gminy. Utrzymujący się wzrost liczby mieszkańców, korzystne położenie komunikacyjne oraz rosnące zainteresowanie osiedlaniem się poza dużymi miastami stanowią uzasadnienie dla wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych, co wpisuje się w długofalową strategię zrównoważonego rozwoju gminy.

Misja

Trafność budowy strategii rozwoju gminy w istotnym stopniu zależy od określenia jej misji i wizji, a następnie od możliwości sprecyzowania celów i kierunków rozwoju gminy. Misja bywa różnie tłumaczona i ujmowana przez różnych autorów: od ujęć bardzo ogólnych, zawierających syntetyczną formułę celów działania, do szczegółowych akcentujących specyficzną rolę gminy i jej funkcje w otoczeniu.

Misję gminy należy formułować w kategoriach służenia społeczeństwu i pomnażania korzyści, jakie ono będzie odnosić w wyniku sprawnego i efektywnego działania gminy, opartego na wdrażanej strategii rozwoju.

Syntetycznie ujmując misja gminy to:

- przedmiot trwałych jej aspiracji,
- cel usystematyzowanych, długookresowych dążeń, wyznaczających i akcentujących jej społeczne funkcje i jej postannictwo,
- najbardziej ogólnie sformułowany cel istnienia i działalności gminy.

Misja, to równocześnie forma samookreślenia gminy w zakresie takich elementów, jak:

- po co istnieje i do czego dąży?
- co ma zamiar osiągnąć?
- na jakim obszarze chce działać?
- czyje potrzeby zaspokajać i jak to robić?

Gmina realizuje swoją misję poprzez zaspokojenie dążeń i potrzeb miejscowego społeczeństwa. Zaspokajanie tych potrzeb na społecznie akceptowanym poziomie stanowi konieczny warunek istnienia gminy, uzasadnia jego byt.

Misja określa zatem rolę jaką spełnia gmina na rzecz „swojego” społeczeństwa. Rolę nadzwyczajną tj. taką, którą nie jest w stanie pełnić żadna inna organizacja, instytucja, urząd itp. Misja określa zakres działań Gminy, kształtuje jej odbiór w społeczeństwie i otoczeniu zewnętrznym, co jest szczególnie istotne dla powodzenia realizacji danej strategii rozwoju. Sformułowanie misji pomaga koncentrować wysiłki na realizacji wspólnych kierunków działań, służy ogólnej racjonalności alokacji posiadanych zasobów i środków, czyni bardziej prawdopodobnym przyszły sukces gminy.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą misję Gminy Łyse:

Gmina Łyse jako istotna część rozwoju powiatu ostrołęckiego. Gmina jest miejscem zapewniającym zaspokojenie wszystkich potrzeb życia codziennego oraz promującym rozwój człowieka, z zachowaniem lokalnej i regionalnej tożsamości i kultury, a także miejscem otwartym na osoby przyjezdne. Gmina kieruje swoje działania na zwiększenie atrakcyjności życia, wspieranie innowacyjności i podejmowanie wyzwań, rozwój edukacji i przedsiębiorczości, turystyki i aktywności społecznej, troska o środowisko naturalne, dbałość o zdrowie, bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich mieszkańców, wzmocnienie współpracy międzysamorządowej i międzysektorowej. W tym kontekście gmina przewiduje wyznaczenie nowych terenów pod zabudowę i działalność gospodarczą, odpowiadając na rosnące zainteresowanie osiedlaniem się i inwestowaniem na jej obszarze.

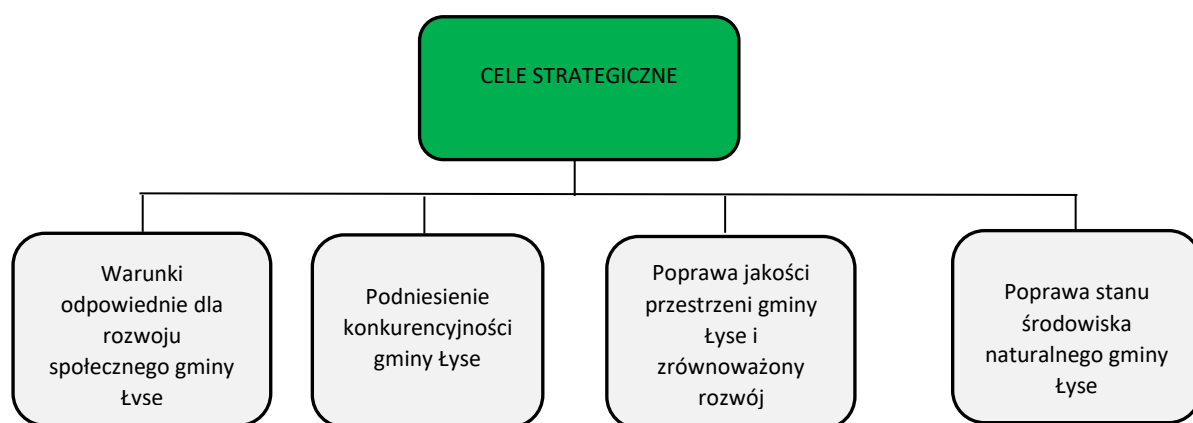
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Osiągnięcie celów przyczyni się do zrealizowania wizji Strategii. Wszystkie działania podejmowane w perspektywie czasowej niniejszego dokumentu powinny być zgodne z określoną misją Strategii.

Poniżej w ujęciu graficznym zaprezentowano cele strategiczne Strategii. Następnie w układzie tabelarycznym przedstawiono również cele operacyjne i działania w ramach poszczególnych celów strategicznych. Cele zdefiniowano na podstawie wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy sprecyzowanych w punkcie 1.4 niniejszej Strategii.

Rysunek 10 Cele strategiczne Strategii

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

Tabela 22 Cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki realizacji celów

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW
1. Warunki odpowiednie dla rozwoju społecznego gminy Łyse	1.1 Tworzenie sieci powszechnego dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz upowszechnianie e-usług	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.1 Sprzyjanie budowie, rozbudowie i modernizacji sieci telekomunikacyjnych zwiększających dostęp do szerokopasmowego Internetu 1.1.2 Rozwój i promocja e-usług 	<ul style="list-style-type: none"> liczba mieszkańców mogących korzystać z szerokopasmowego internetu liczba wprowadzonych e-usług publicznych
	1.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych oraz profilaktyka zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.1 Sprzyjanie Inwestycji w infrastrukturę zdrowotną dostosowaną do zidentyfikowanych potrzeb i trendów demograficznych 1.2.2 Rozwój infrastruktury całodobowej opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym 1.2.3 Wspieranie działań zmierzających do zwiększenia oferty i poprawy jakości podstawowych usług zdrowotnych 1.2.4 Działania na rzecz utworzenia oferty specjalistycznej opieki zdrowotnej 1.2.5 Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia oraz promocja profilaktyki zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> liczba prowadzonych punktów całodobowej opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym liczba przeprowadzonych inwestycji w infrastrukturę zdrowotną liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz zdrowego stylu życia oraz profilaktyki zdrowia liczba nowych specjalistycznych usług zdrowotnych świadczonych w gminie
	1.3 Podniesienie jakości kształcenia	<ul style="list-style-type: none"> 1.3.1 Budowanie programów edukacyjnych w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy 1.3.2 Rozszerzenie oferty edukacji pozaszkolnej 1.3.3 Rozwój poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego na każdym etapie kształcenia 1.3.4 Wprowadzenie szkoleń, doradztwa oraz innych form podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych 1.3.5 Modernizacja infrastruktury i doposażenie placówek edukacyjnych wraz z obiektami sportowymi 	<ul style="list-style-type: none"> liczba programów edukacyjnych w zakresie kompetencji kluczowych liczba dzieci korzystająca z rozszerzonej oferty edukacji pozaszkolnej liczba wdrożonych nowych form i programów nauczania z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań programowych i organizacyjnych liczba zrealizowanych godzin poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego liczba nauczycieli i pracowników pedagogicznych, którzy podnieśli swoje kwalifikacje liczba zmodernizowanych i/lub doposażonych placówek edukacyjnych
	1.4 Wspieranie działań na rzecz włączenia społecznego	<ul style="list-style-type: none"> 1.4.1 Usprawnianie współpracy między pracodawcami, organizacjami pozarządowymi a instytucjami pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 1.4.2 Rozwój usług pomocy środowiskowej 1.4.3 Upowszechnianie aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu 1.4.4 Zachęcanie społeczeństwa do współuczestniczenia w życiu publicznym, wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej 1.4.5 Aktywizacja osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba kampanii na rzecz aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu liczba kampanii na rzecz zachęcania społeczeństwa do współuczestniczenia w życiu publicznym liczba wspartych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
	1.5 Wspieranie sektora organizacji pozarządowych	<ul style="list-style-type: none"> 1.5.1 Wsparcie organizacji pozarządowych 1.5.2 Promocja i upowszechnianie wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wspartych organizacji pozarządowych liczba kampanii na rzecz promocji i upowszechnienia wolontariatu
	1.6 Rozwój oferty kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> 1.6.1 Wspieranie działalności jednostek działających w obszarze kultury 1.6.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym
2. Podniesienie konkurencyjności gminy Łyse	2.1 Rozwój przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> 2.1.1 Projekty i inwestycje przedsiębiorstw 2.1.2 Integracja przedsiębiorców oraz wspieranie wymiany doświadczeń i wiedzy 2.1.3 Wprowadzenie udogodnień dla nowopowstałych przedsiębiorstw, w szczególności dla przedsiębiorstw z potencjałem rozwojowym 2.1.4 Wspieranie instytucji otoczenia biznesu i profesjonalizacja usług 2.1.5 Wsparcie szkoleniowo-doradcze na rzecz tworzenia nowych przedsiębiorstw i samozatrudnienia 2.1.7 Aktywizacja mieszkańców w celu zwiększenia aktywności i mobilności zawodowej 2.1.8 Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnej gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> liczba przedsiębiorstw, które zrealizowały projekty i inwestycje, w tym B+R liczba wdrożonych narzędzi doradczo-szkoleniowych i mentorskich na rzecz rozwoju lokalnych przedsiębiorstw liczba wprowadzonych udogodnień dla nowopowstałych przedsiębiorstw liczba kampanii na rzecz aktywizacji mieszkańców w celu zwiększenia aktywności i mobilności zawodowej liczba osób zatrudnionych w lokalnej gospodarce, które podniosły swoje kwalifikacje
	2.2 Racjonalne wykorzystanie walorów gospodarczych gminy	<ul style="list-style-type: none"> 2.2.1 Uzbieranie terenów inwestycyjnych 2.2.2 Optymalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych 2.2.3 Opracowanie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej 2.2.4 Wzmocnienie oferty inwestycyjnej i zapewnienie wysokiej jakości obsługi inwestora 2.2.5 Wspieranie rozwoju agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych liczba wybudowanych hal produkcyjnych liczba kampanii na rzecz promocji gospodarczej i inwestycyjnej gminy liczba stanowisk w administracji samorządowej zajmujących obsługą inwestora liczba nowopowstałych przedsiębiorstw agroturystycznych
	2.3 Budowa i modernizacja systemów infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom	<ul style="list-style-type: none"> 2.4.1 Podejmowanie działań mających na celu zapewnienie odporności na skutki zmian klimatu 2.4.2 Zwiększenie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw energii elektrycznej i innych mediów energetycznych 2.4.3 Wspieranie działań policji, straży pożarnej i innych służb w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych przedsięwzięć na celu zapewnienia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego liczba wykrytych przestępstw liczba wyposażonych jednostek OSP i innych służb
	2.4 Rozwój różnych form rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> 2.4.1 Promocja lokalnych producentów rolniczych, produktów regionalnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba nowopowstałych rolniczych mikroprzedsiębiorstw

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

		<ul style="list-style-type: none"> 2.4.2 Edukacja rolników w zakresie korzyści wynikających z łączenia małych gospodarstw rolnych z usługami agroturystycznymi 2.4.3 Ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz wdrożenie i przestrzeganie Dobrej Praktyki Rolniczej w postaci nawożenia i składania nawozów i kiszonek w pobliżu cieków 	<ul style="list-style-type: none"> liczba kampanii na rzecz promocji i wsparcia rozwoju rolnictwa wysokiej jakości w gminie liczba rolników, którzy podnieśli wiedzę na temat łączenia małych gospodarstw rolnych z usługami agroturystycznymi liczba kampanii promocyjnych lokalnych produktów
	2.5 Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój infrastruktury sportowej	<ul style="list-style-type: none"> 2.5.1 Tworzenie oferty turystycznej gminy oraz dostosowanie jej do wymagań odbiorców 2.5.2 Modernizacja i ewidencjonowanie szlaków turystycznych 2.5.3 Promowanie oferty turystycznej gminy Łyse z wykorzystaniem nowoczesnej informacji turystycznej 2.5.4 Wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw zwiększających aktywność fizyczną, zapobiegającą patologiom społecznym, wykluczeniu osób niepełnosprawnych i zjawisku otyłości poprzez budowę i modernizację obiektów sportowo-rekreacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zewidencjonowanych i zmodernizowanych szlaków turystycznych liczba kampanii na rzecz promowania oferty turystycznej gminy liczba wspartych przedsięwzięć i inicjatyw zwiększających aktywność fizyczną liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych
3. Poprawa jakości przestrzeni gminy Łyse i zrównoważony rozwój	3.1 Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzenno-funkcyjnym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym	<ul style="list-style-type: none"> 3.1.1 Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji 3.1.2. Prowadzenie działań w zakresie optymalnego wykorzystania specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów gminy Łyse 3.1.3 Opracowanie Planu ogólnego gminy i realizacja jego założeń 3.1.4 Działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu komunikacyjnemu w gminie 	<ul style="list-style-type: none"> powierzchnia terenów objętych planami zagospodarowania przestrzennego powierzchnia gminy objęta gminnym programem rewitalizacji liczba wsi, w których zapewniono nowe połączenia komunikacyjne
	3.2 Rozwój funkcji społecznie użytecznych, włączenie społeczne, walka z ubóstwem	<ul style="list-style-type: none"> 3.2.1 Rozwój infrastruktury opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym 3.2.2 Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej 3.2.3 Rozwój inicjatyw lokalnych, w tym poprzez włączenie się w porządkowanie przestrzeni publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wspartych obiektów opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym liczba obiektów użyteczności publicznej, w których usunięte zostały bariery architektoniczne utrudniające korzystanie z tych obiektów przez osoby ze szczególnymi potrzebami
	3.3 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> 3.3.1 Ochrona i zachowanie obiektów zabytkowych i zasobów kultury 3.3.2 Przeprowadzenie prac konserwatorskich obiektów zabytkowych i użyteczności publicznej 3.3.3 Dostosowanie i adaptacja na cele kulturalne i turystyczne obiektów dziedzictwa historycznego lub kulturowego 3.3.4 Poprawa walorów estetycznych gminy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wspartych obiektów zabytkowych i zasobów kultury liczba obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego, które zostały dostosowane na cele kulturalne i turystyczne liczba obiektów użyteczności publicznej, których stan techniczny został poprawiony liczba przedsięwzięć na rzecz poprawy walorów estetycznych gminy
	3.5 Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> 3.4.1 Budowa, modernizacja i poprawa bezpieczeństwa infrastruktury drogowej w pasach dróg gminnych 3.4.2 Wspieranie rozbudowy, modernizacji, poprawy bezpieczeństwa i rozwoju infrastruktury towarzyszącej w pasach dróg powiatowych i dróg wojewódzkich na terenie gminy 3.4.3 Budowa dróg rowerowych na terenie gminy 3.4.4 Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej 3.4.5 Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej 3.4.6 Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do odprowadzania wód opadowych, retencji wód opadowych i zagospodarowywania w miejscu powstawania wód opadowych na terenie gminy 3.4.7 Rozwój infrastruktury PSZOK 3.4.8 Działania na rzecz rozbudowy sieci gazowej 3.4.9 Uzbrojenie wyznaczonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe i wspieranie działań na rzecz tworzenia i rozwoju zasobów mieszkaniowych, w tym budowa mieszkań socjalnych 3.4.10 Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej oraz promocja nowych technologii grzewczych i odnawialnych źródeł energii 3.4.11 Monitoring przestrzeni publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba kilometrów nowych dróg gminnych liczba kilometrów dróg gminnych poddanych modernizacji liczba kilometrów nowych dróg rowerowych liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów odprowadzania i oczyszczania ścieków liczba obiektów niezbędnych do odprowadzania, retencji i zagospodarowywania wód opadowych, które zostały wybudowane lub przebudowane liczba kilometrów zmodernizowanej sieci wodociągowej powierzchnia terenów wyznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe powierzchnia obiektów, z których usunięte zostały materiały azbestowe liczba kilometrów nowej/zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej liczba kilometrów wybudowanej sieci gazowej powierzchnia nowopowstałych obiektów zbiorników wodnych liczba zmodernizowanych PSZOK powierzchnia gminy objęta monitoringiem
4. Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy Łyse	4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej i strategii niskoemisyjnych	<ul style="list-style-type: none"> 4.1.1 Prowadzenie działań na rzecz inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i w sektorze mieszkaniowym 4.1.2 Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji energetycznej liczba obiektów mieszkalnych poddanych modernizacji energetycznej liczba nowych inwestycji OZE
	4.2 Wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> 4.2.1 Usuwanie azbestu, wyrobów zawierających azbest 4.2.2 Zwiększenie retencji wodnej terenów rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez m.in. budowę zbiornika retencyjnego, prawidłowe retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych 4.2.3 Działania na rzecz utrzymania obecnych form ochrony przyrody i ustanowienia nowych obszarów/form 	<ul style="list-style-type: none"> liczba obiektów niezbędnych do odprowadzania, retencji i zagospodarowywania wód opadowych, które zostały wybudowane lub przebudowane powierzchnia obiektów, z których usunięte zostały materiały azbestowe powierzchnia nowopowstałych obiektów zbiorników wodnych liczba ustanowionych nowych form ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne

3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym

Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Dokumentami wykonawczymi dla Strategii Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035 są obowiązkowe i fakultatywne plany lub programy funkcjonujące na jej terenie. Stanowią one zbiór szczegółowych rozwiązań i kierunków interwencji, które w dokumencie nie mogły zostać zamieszczone. Część ze wskazanych dokumentów jest aktualna w momencie przygotowania Strategii. Konieczność ich aktualizacji jest analizowana pod kątem całego okresu obowiązywania tego dokumentu. W poniższym zestawieniu znajdują się zarówno opracowania obowiązkowe, jak i dokumenty o charakterze fakultatywnym, których implementacja ma wpływ na realizację celów strategii rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

Tabela 23 Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

OBSZAR TEMATYCZNY	DOKUMENTY NA POZIOMIE LOKALNYM	WYTYCZNE
Zagospodarowanie przestrzenne	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego	Aktualizacja obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego dokonywana jest w wyniku aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w przypadku zmiany zagospodarowania gruntów na cele m.in. gospodarcze, osiedleńcze czy rekreacyjne. Zapisy Planu nie powinny pozostawać w sprzeczności z zapisami Strategii.
	Plan ogólny gminy	Dokument planistyczny o zasięgu całej gminy. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, który zastąpi studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako dokument, z którym badana będzie zgodność planów miejscowych, ale także decyzji o warunkach zabudowy. Decyzje o warunkach zabudowy będą mogły być wydawane wyłącznie na obszarach wskazanych w planie ogólnym. Plan ogólny będzie zawierał ustalenia dotyczące funkcji terenów dopuszczalnych do wyznaczenia w dokumentach niższego szczebla, jak i ramowe ustalenia dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, z którymi dokumenty te będą musiały zachowywać zgodność. Plan ogólny Gminy opracowywany jest na podstawie kierunków rozwoju w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie określonych w Strategii.
Gospodarka Komunalna	Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Łyse	Zapisy Regulaminu powinny być zgodne z kierunkami działań dotyczącymi czystości, porządku i estetyki w gminie określonymi w Strategii.
	Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Łyse	Treść rocznej Analizy dotycząca przewidywanych prac powinna być zgodna z kierunkami działań dotyczącymi gospodarki odpadami w gminie określonymi w Strategii.
Ochrona Środowiska i adaptacji do zmian klimatu	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łyse na lata 2016-2020+	Aktualizacja Planu – w tym wpisanie nowych planowanych zadań do Planu – oraz ewentualne opracowanie nowego Planu powinny uwzględniać kierunki rozwoju dotyczące budynków mieszkalnych i publicznych, jakości powietrza określonych w Strategii.
	Program Usuwania Azbestu z terenu Gminy Łyse	Aktualizacja Programu (lub opracowanie nowego Programu) powinny uwzględniać kierunki działań dotyczące stanu budynków mieszkalnych i publicznych, jakości środowiska naturalnego określone w Strategii.
Polityka Społeczna	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2024-2025	Aktualizacja programu powinna uwzględniać kierunki działań dotyczące rozwiązywania problemów społecznych określonych w Strategii.
Rozwój Lokalny	Program współpracy Gminy Łyse z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego (Dz.U.2024.1491 t.j.)	Rokroczne programy powinny uwzględniać kierunki działań dotyczące wsparcia organizacji pozarządowych określonych w Strategii.
Finanse Publiczne	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Łyse, Uchwały budżetowe	Prognoza powinna uwzględniać inwestycje wpisane literalnie do Strategii.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono dokumenty strategiczne, z którymi zgodność powinny wykazywać działania w ramach przedmiotowej Strategii. Dokumenty podzielono na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny. W zestawieniu ujęto obowiązujące dokumenty.

Tabela 24 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny

POZIOM EUROPEJSKI	POZIOM KRAJOWY	POZIOM REGIONALNY	POZIOM LOKALNY
Instrument na rzecz odbudowy	Krajowy Plan Odbudowy	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łyse
Wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS+, Funduszu Spójności, EFMR	Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	Program współpracy na 2026 rok Gminy Łyse z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzącymi działalność pożytku publicznego (Dz.U.2024.1491 t.j.)
Europejski Zielony Ład	Średniookresowa Strategia rozwoju kraju	Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021-2030
		Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Łyse na lata 2022-2027
		Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łyse na lata 2021-2030
		Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy	Strategia rozwoju ponadlokalnego partnerstwa Ostrołęckiego Obszaru Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie własne

Działania realizowane w ramach Strategii powinny wykazywać zgodność z ww. dokumentami strategicznymi i dokumentami dotyczącymi programów finansowych. Efektem zachowania zgodności Strategii może być m.in. zwiększenie szans na pozyskanie zewnętrznych środków na realizację przedsięwzięć m.in. ze środków unijnych w perspektywie 2021-2027.

W ujęciu zgodności Strategii z innymi dokumentami na poziomie europejskim, Strategia powinna być zgodna w szczególności z dokumentami i instrumentami finansowymi dotyczącymi możliwości dofinansowania działań na terenie gminy, co w ujęciu krajowym sprowadza się zwłaszcza do Krajowego Programu Odbudowy i programów funduszy strukturalnych. Ponadto w ujęciu krajowym Strategia w szczególności powinna być zgodna z najważniejszymi strategiami rozwoju kraju.

Poziom lokalny

W ujęciu lokalnym kluczowe dla przedmiotowej Strategii są inne dokumenty strategiczne i sektorowe dotyczące bezpośrednio terenu gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łyse

Strategia przewiduje działania (w tym te określone jako priorytetowe) zgodne z ww. celami i działaniami wskazanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łyse.

Program współpracy w 2026 rok Gminy Łyse z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzącymi działalność pożytku publicznego (Dz.U.2024.1491 t.j.)

Strategia przewiduje rozwój współpracy Gminy Łyse z organizacjami społecznymi, co zostało uwzględnione w kierunkach działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łyse na lata 2021-2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łyse na lata 2021–2030 to dokument strategiczny, którego celem jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie spójności społecznej. Głównym założeniem strategii jest skuteczne reagowanie na potrzeby osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Priorytety obejmują wspieranie rodzin, przeciwdziałanie przemocy, aktywizację zawodową oraz integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem. Dokument zakłada również rozwój usług opiekuńczych i wsparcia dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami. Ważnym elementem jest rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi instytucjami. Strategia przewiduje działania edukacyjne, profilaktyczne i animacyjne skierowane do dzieci, młodzieży i rodzin. Istotną rolę odgrywa tu także promowanie aktywności obywatelskiej i wolontariatu.

Przedmiotowa Strategia wykazuje zgodność z zapisami omawianego dokumentu.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Łyse na lata 2022-2027

Plan zakłada następujące cele strategiczne i działania:

- 1. Rozwój gospodarczy gminy i poprawa warunków życia mieszkańców:
 - zapewnienie odpowiednich standardów obsługi komunikacyjnej terenów zabudowanych i wyposażenie ich w infrastrukturę techniczną,
 - promowania lokalnej przedsiębiorczości,
 - kształtowania sprzyjających warunków do powstania małych i średnich przedsiębiorstw oraz drobnej wytwórczości,
 - efektywnego wykorzystywania zewnętrznych źródeł finansowania we współpracy z odpowiednimi instytucjami,
 - tworzenia ofert lokalizacyjnych pod różnego rodzaju działalność gospodarczą i usługową,
 - wspierania rozwoju kultury fizycznej w szkołach podstawowych,
 - podnoszenia standardu szkół,
 - zwiększania dostępności do usług zdrowotnych,
 - tworzenia rezerw terenowych pod zabudowę mieszkaniową
 - podnoszenia bezpieczeństwa obywateli, wspierania działań dla tworzenia wypoczynku oraz organizowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, ograniczania patologii społecznych,
- 2. Rozwój kultury i turystyki:

- dążenie do rozwoju sieci ścieżek rowerowych, turystycznych i innych szlaków turystycznych,
 - wzmocnienie opieki konserwatorskiej nad całością dziedzictwa kulturowego gminy,
 - właściwe utrzymanie zabytków,
 - wspierania działań na rzecz kultywowania tradycji,
 - zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy – eksponowania lokalnych wartości kulturowych,
 - rozbudowy infrastruktury okołoturystycznej i turystyczno-rekreacyjnej,
- 3. Poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy:
- rozbudowa systemów sieci kanalizacyjnych i wodociągowych,
 - właściwa polityka przestrzenna na obszarach prawnie chronionych
 - ochrona aktywnych biologicznie ekosystemów wodnych, łąkowych, bagiennych i leśnych,
 - ochrona wód powierzchniowych i podziemnych,
 - ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł lokalnych,
 - podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
 - wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii – wiatru, słońca, wody.

Przedmiotowa Strategia poprzez swoje cele i kierunki działań wpisuje się w ww. cele.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021-2030

Plan określa następujące cele:

- Cel strategiczny 1 „Nowoczesna i sprawna infrastruktura” i cele szczegółowe:
- 1.1 Poprawa stanu dróg oraz rozbudowa układu drogowego,
 - 1.2. Rozwój sieci ścieżek rowerowych w powiecie,
 - 1.3. Rozwój technologii komunikacyjno-informacyjnych,
 - 1.4. Modernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z likwidacją barier architektonicznych oraz komunikacyjnych,
- Cel strategiczny 2 „Zwiększenie aktywności społeczeństwa” i cele szczegółowe:
- 2.1. Wspieranie oraz aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych,
 - 2.2. Współpraca samorządu powiatowego z organizacjami pozarządowymi,
- Cel strategiczny 3 „Promocja oraz zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej Powiatu” i cele szczegółowe:
- 3.1. Rewitalizacja obiektów zabytkowych,
 - 3.2. Promocja oferty kulturalnej gmin i Powiatu, oraz lokalnych walorów turystycznych,
 - 3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego,
- Cel strategiczny 4 „Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka” i cele szczegółowe:
- 4.1. Tworzenie warunków dla powstawania i rozwoju przedsiębiorczości w regionie,
 - 4.2. Przeciwdziałanie bezrobociu i jego zwalczanie (w tym wspieranie samozatrudnienia),
 - 4.3. Dopasowanie oferty edukacyjnej placówek oświatowych do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Przedmiotowa Strategia poprzez swoje cele i kierunki działań wpisuje się w ww. cele.

Strategia rozwoju ponadlokalnego partnerstwa Ostrołęckiego Obszaru Strategicznej Interwencji

Przedmiotowa Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026–2035 jest spójna z założeniami i kierunkami działań określonymi w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Partnerstwa Ostrołęcki Obszar Strategicznej Interwencji. Dokument ten wskazuje kluczowe wyzwania rozwojowe regionu, w szczególności dotyczące przeciwdziałania depopulacji, poprawy dostępności komunikacyjnej, rozwoju przedsiębiorczości, wykorzystania potencjału przyrodniczego i kulturowego oraz wzmocnienia kapitału społecznego. Cele i kierunki działań przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy Łyse wpisują się w te założenia, wspierając rozwój całego obszaru funkcjonalnego poprzez działania realizowane na poziomie lokalnym.

Poziom regionalny

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

W ujęciu regionalnym dokumentem strategicznym o podstawowym i nadrzędnym znaczeniu jest Strategia rozwoju województwa Mazowieckiego 2030+. Przesądza ona o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz przenosi na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ stanowi punkt odniesienia dla pozostałych regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych i wykonawczych w województwie, w tym dla Strategii Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035. Pozostałe istotne dokumenty planistyczne o znaczeniu lokalnym dotyczą przede wszystkim zagospodarowania przestrzennego, współpracy międzygminnej.

W Strategii przyjęto cel główny jako „Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałą i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska” oraz następujące cele strategiczne:

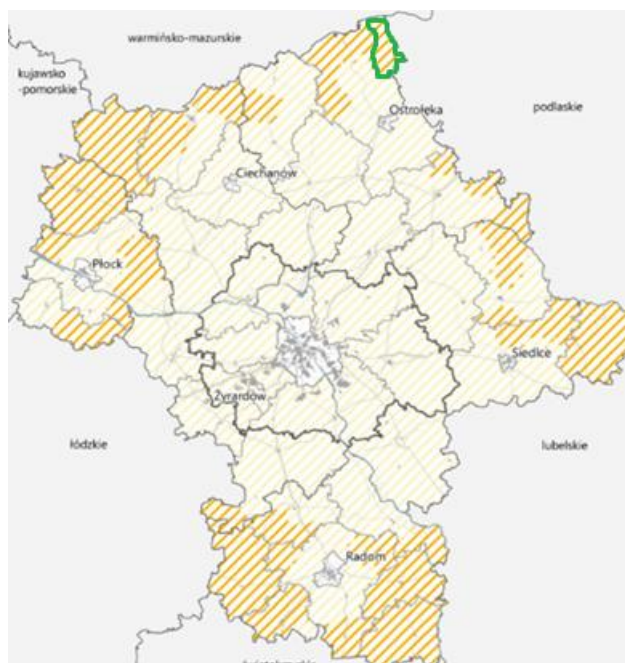
- Cel 1 „Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze” poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii,
- Cel 2 „Dostępne i mobilne Mazowsze” poprzez poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego,
- Cel 3 „Zielone, niskoemisyjne Mazowsze” poprzez poprawę stanu środowiska przez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody,
- Cel 4 „Mazowsze zintegrowane społecznie” poprzez poprawę jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki,
- Cel 5 „Mazowsze bogate kulturowe” poprzez wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia.

Strategia swoimi założeniami jest zgodna z ww. celami i działaniami Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Przewiduje bowiem wspieranie działalności gospodarczej w gminie, realizację inwestycji drogowych zwiększających dostępność komunikacyjną i spójność terytorialną gminy i regionu, działania na rzecz środowiska naturalnego i stosowanie zasad ograniczających negatywny wpływ działalności człowieka na środowisko, zwiększenie dostępność usług publicznych Gminy Łyse, edukację i ustawiczny rozwój dzieci, młodzieży i osób dorosłych oraz dbanie o lokalne zasoby kulturowe i środowiskowe wraz z promowaniem turystycznym gminy.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Gmina Łyse zidentyfikowana została jako wiejski obszar funkcjonalny wymagający wsparcia procesów rozwojowych. Obszary te zdefiniowano jako położone peryferyjnie, o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego, w niewielkim stopniu uczestniczące w procesach rozwojowych kraju. Istotne bariery rozwoju tych obszarów obejmują niską dostępność do usług publicznych, zdekaptalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju oraz słabą jakość infrastruktury technicznej. Funkcjonowanie tych obszarów opiera się na niewyspecjalizowanym rolnictwie, a także agroturystyce z wykorzystaniem m.in. wartości kulturowych czy innych obszarach gospodarki. Działania dążące do wewnętrznej integracji województwa, poprawy jego spójności (m.in. doinwestowanie takich obszarów) pomogą ograniczać dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Rysunek 11 Położenie gminy Łyse na planie wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych w województwie mazowieckim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Dla tych obszarów wskazano następujące zasady zagospodarowania:

- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów,
- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych),
- poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych,

- budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć,
- zwiększenie nasycenia infrastrukturą informatyczno-komunikacyjną a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług,
- tworzenie przestrzeni publicznych będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych,
- objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

Strategia jest zgodna z ww. zasadami zagospodarowania. W ramach celu 3.1 „Wsparcie rolnictwa” przewiduje działania m.in. na rzecz zwiększania areалу gospodarstw rolnych przy jednoczesnym likwidowaniu mały i nierentownych gospodarstw, modernizację i budowę dróg dojazdowych do pól i dróg gminnych, budowę sieci wodno-kanalizacyjnej, zwiększenie dostępu cyfrowego do usług publicznych czy modernizacji świetlic wiejskich, które stanowią jeden z elementów aktywizujących społeczności lokalnych.

Poniżej przedstawiono kierunki zagospodarowania przestrzennego w poszczególnych obszarach tematycznych.

Środowisko

W zakresie kształtowania systemu ochrony przyrody na obszarze województwa mazowieckiego w Planie określono następujące działania:

- utrzymanie potencjału przyrodniczego i krajobrazowego wszystkich obszarów cennych przyrodniczo,
- regulację granic obszarów chronionych (parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu), w tym weryfikację i aktualizację aktów prawnych ustanawiających te obszary,
- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji na obszarach chronionych,
- uwzględnianie zapisów wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych sporządzanych dla obszarów objętych ochroną prawną,
- właściwe zarządzanie zasobami przyrodniczymi i gospodarczymi na obszarach objętych ochroną prawną,
- przeciwdziałanie wszelkim negatywnym wpływom na siedliska roślin i zwierząt,
- prowadzenie wspólnych działań z sąsiednimi województwami na obszarach położonych na styku województw, w szczególności w zakresie kształtowania powiązań ekologicznych oraz utrzymania systemu obszarów chronionych,
- wdrażanie koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury poprzez kształtowanie spójnego systemu ekologicznego województwa.

Strategia przewiduje realizację celu strategicznego 3 „Kształtowanie przestrzeni gminy jako terenu funkcjonalnego i przyjaznego środowiska” a w jego ramach m.in. działania na rzecz zachowania potencjału przyrodniczego gminy.

Kultura

W zakresie kultury na obszarze województwa mazowieckiego w Planie przewidziano zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:

- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji,
- wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów przemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację,
- ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych (zwłaszcza architektury drewnianej i przemysłowej, dworskiej, obronnej, dorobku nauki i techniki) w tym zabytków mających znaczenie symboliczne,
- odbudowę i rekonstrukcję dóbr należących do światowego i krajowego dziedzictwa po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi.

Strategia przewiduje działania na rzecz pielęgnacji zasobów kulturowych gminy (zespołów dworskich, kościołów, cmentarzy itp.), które są elementem wpływającym na lokalną i regionalną tożsamość kulturową mieszkańców gminy i województwa. Powyższe ma nastąpić m.in. poprzez realizację celu operacyjnego 3.2 „Rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność gminy”.

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami w Planie określono tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania przyjętego systemu gospodarki odpadami poprzez m.in.:

- realizację inwestycji, wynikających z obowiązującego planu gospodarki odpadami oraz dokumentów go realizujących,
- wspieranie działań mających na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania instalacji do zagospodarowania odpadów oraz rekultywację składowisk.

Strategia przyczynia się do realizacji ww. założeń m.in. poprzez realizację celu operacyjnego 3.1 „Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej”, w ramach którego ma nastąpić poprawa stanu infrastruktury technicznej gminy Łyse w tym m.in. tej dotyczącej gospodarki odpadami.

Infrastruktura społeczna

W zakresie rozwoju infrastruktury społecznej w Planie wskazano poprawę jakości i dostępności do infrastruktury społecznej, w tym poprzez:

- budowę i rozbudowę bazy kultury o znaczeniu regionalnym, budowę i rozbudowę sieci muzeów, rewitalizację oraz adaptację zasobów dziedzictwa kultury, w tym obiektów zabytkowych dla potrzeb kultury,
- rozbudowę specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia (w tym szpitali wojewódzkich), zakładów opieki długoterminowej i paliatywno-hospicyjnej, jak również opieki rehabilitacyjnej oraz obiektów pomocy społecznej,
- rozbudowę placówek i bazy dydaktycznej uczelni, infrastruktury naukowo-badawczo-rozwojowej oraz placówek oświatowych, w tym szkolnictwa zawodowego.

Strategia przyczynia się do powyższych założeń poprzez realizację celu operacyjnego 1.3 „Wzrost aktywności zawodowej, poziomu wykształcenia i kompetencji mieszkańców gminy” poprzez doposażenie placówek oświatowych i działania na rzecz poprawy jakości kształcenia dzieci i młodzieży. Ponadto Strategia w ramach celu operacyjnego 3.2 „Rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność gminy” przewiduje pielęgnację istniejących zasobów kulturowych gminy Łyse również na cele kulturowe.

Infrastruktura techniczna

W zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i oczyszczania ścieków w Planie uwzględniono inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym mające na celu:

- budowę magistral przesyłowych i poprawę stanu technicznego sieci,
- rozbudowę ujęć wody i sieci wodociągowej w obszarze zainwestowania metropolii warszawskiej,
- wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę w małych miastach i na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągowania i kanalizacji), w tym:
 - na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociągową w północnowschodnim i południowo-wschodnim obszarze województwa;
 - na obszarach zagrożonych deficytem wód powierzchniowych;
 - na obszarach zainwestowanych położonych na terenach zalewowych.
- porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji warszawskiej, w tym:
 - modernizację wybranych obiektów systemów kanalizacyjnych;
 - budowę kolektorów odciążających istniejący system i w nieskanalizowanych częściach miasta oraz pompowni ścieków w systemie kanalizacji ogólnospławnej, sanitarnej i deszczowej.
- porządkowanie gospodarki ściekowej wokół Jeziora Zegrzyńskiego i zbiornika Domaniów,
- dostosowanie do standardów europejskich systemów odprowadzenia i oczyszczania ścieków dla aglomeracji powyżej 100 000 RLM,
- rozbudowę sieci kanalizacyjnej w miastach dla aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców od 15 000 do 100 000,
- dostosowanie oczyszczalni ścieków w aglomeracjach ściekowych powyżej 10 000 RLM do wymagań dyrektywy 91/271/EWG w zakresie podwyższonego usuwania biogenów we wszystkich oczyszczalniach,
- wyposażenie w oczyszczalnie ścieków i kanalizację jednostek osadniczych o skupionej zabudowie o równoważnej liczbie mieszkańców od 2 000 do 15 000,
- sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich i miejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczania),
- budowę ochronnego systemu kanalizacyjnego wokół zbiorników wodnych: Soczewka, Ruda, Nowe Miasto, Wykrot i innych oraz jezior w powiatach płockim, gostyńskim, sierpeckim, a także rzek wykorzystywanych w celach rekreacyjnych i kąpieliskowych,
- budowę systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków deszczowych z terenów zurbanizowanych, głównych tras komunikacyjnych i obszarów przemysłowych.

Infrastruktura transportowa

W planie wskazano m.in. na przebudowę/remont poszczególnych odcinków dróg, ale tych, które nie przebiegają przez teren gminy Łyse. Transport lotniczy, kolejowy i śródlądowy nie występują w gminie więc nie odniesiono się do tych obszarów w analizie zgodności z zapisami Planu.

Infrastruktura energetyczna

W obszarze infrastruktury energetycznej w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego regionu wskazano w Planie, że niezbędny jest także rozwój, modernizacja i dywersyfikacja źródeł energii i paliw, w tym ich rozproszenie, a także wzrost efektywności wytwarzania, przesyłania oraz zużycia energii i paliw. Kierunki rozwoju energetyki związane są także z realizacją pakietu klimatyczno-energetycznego Unii Europejskiej, zakładającego ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziału energii odnawialnej oraz poprawę efektywności energetycznej.

Strategia przewiduje również rozwój odnawialnych źródeł energii w gminie oraz ograniczenie użytkowania nieekologicznych źródeł ciepła.

Turystyka

W zakresie kształtowania atrakcyjności turystycznej i okołoturystycznej w Planie uwzględniono:

- rozwój stref rekreacji oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- rozwój zagospodarowania turystycznego zbiorników wodnych oraz rzek regionu wraz z otoczeniem,
- rozwój ponadlokalnych przestrzeni turystycznych,
- kształtowanie zintegrowanej sieci tras i szlaków turystycznych, w tym kulturowych oraz powiązanie ich z trasami i szlakami województw sąsiednich,
- rozwój infrastruktury towarzyszącej dla tras i szlaków turystycznych oraz utworzenie spójnego systemu ich oznakowania,
- podniesienie atrakcyjności turystycznej obiektów zabytkowych, w tym przemysłowych, elementów dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego, linii wąskotorowych oraz obiektów kultury i ich wykorzystanie na cele turystyczne,
- rozbudowę i modernizację wyspecjalizowanej infrastruktury konferencyjno-kongresowej, wystawienniczej i biznesowej,
- rozwój ośrodków rekreacji wodnej z towarzyszącym im zapleczem (m.in. porty, przystanie, stacje, ośrodki turystyki wodnej) w sąsiedztwie rzek i zbiorników wodnych,
- budowę i rozwój infrastruktury do uprawiania sportów zimowych,
- rozwój kompleksów wypoczynkowych, rekreacyjnych i centrów wypoczynku (m.in. parki rozrywki i aquaparki) na terenach atrakcyjnych turystycznie,
- rozwój infrastruktury turystyki uzdrowiskowej, w tym uzdrowiska Konstancin-Jeziorna w zakresie rozwoju sektora usług lecznictwa uzdrowiskowego oraz funkcji rekreacyjnych,
- rozwój infrastruktury turystyki prozdrowotnej (spa i wellness) oraz medycznej,
- rozwój i wykorzystanie potencjału wód geotermalnych oraz mikroklimatu kompleksów lasów sosnowych,
- zapewnienie właściwego poziomu dostępności komunikacyjnej do atrakcji turystycznych,
- wykorzystanie rzek jako turystycznych szlaków wodnych, przepraw promowych i tras tramwajów wodnych.

Działania przewidziane w Strategii wpisują się w ww. katalog. Strategia przewiduje rozwój agroturystyki w gminie, co jest zgodne z celem operacyjnym 2.2 „Wsparcie przedsiębiorczości” i 3.2 „Rozwój potencjału turystycznego i kulturowego oraz infrastruktury poprawiającej atrakcyjność gminy”.

Zagrożenia

W Planie założono podejmowanie działań na rzecz zapobiegania zagrożeniom naturalnym poprzez:

- uwzględnianie map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz studiów ochrony przeciwpowodziowej (dla odcinków rzek które nie zostały objęte ww. mapami) a także Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Środkowej Wisły,
- przeciwdziałanie wystąpieniu skutków powodzi i suszy, także we współpracy z sąsiednimi województwami,
- realizację inwestycji z zakresu ochrony przeciwpowodziowej przewidzianych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryt rzecznych, budowa wałów przeciwpowodziowych, urządzeń piętrzących i zbiorników retencyjnych) oraz działań strategicznych ujętych w Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla dorzecza Wisły (m.in. budowa, rozbudowa i przebudowa infrastruktury przeciwpowodziowej),
- utrzymanie oraz zwiększanie istniejącej zdolności retencyjnej zlewni poprzez m.in.: zmniejszanie odpływu wód opadowych i roztopowych ze zlewni, zwiększenie różnych form retencji wodnej (budowa zbiorników retencyjnych wraz z budowlami hydrotechnicznymi, zwiększanie lesistości, odtwarzanie terenów wodno-błotnych, przywracanie naturalnego charakteru cieków i naturalnych przepływów wód, tworzenie polderów zalewowych),
- zapewnienie wysokiego stopnia zabezpieczeń technicznych i organizacyjnych w zakresie zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych związanych z głównymi rzekami regionu m.in. z rzeką Wisłą oraz funkcjonowaniem stopnia wodnego we Włocławku, zapory w Dębem, zbiornika w Domaniowie,
- ograniczanie zagospodarowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego terenów o intensywnym zagospodarowaniu oraz obiektów stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska, obiektów użyteczności publicznej, stanowiących cenne dziedzictwo kulturowe, itp.,
- zwiększanie wykorzystania wód opadowych i roztopowych,
- realizację projektu pt. „System Osłony Przeciwosuwiskowej”,
- stabilizację i zabezpieczanie terenów osuwiskowych przy zachowaniu wartości przyrodniczo-krajobrazowych obszaru.

Strategia w ramach celu operacyjnego 3.1 „Poprawa stanu i rozwój infrastruktury technicznej” przewiduje działania m.in. na rzecz zabezpieczenia terenów gminy przed skutkami powodzi, suszy i innych zdarzeń będących pokłosiem zmian klimatycznych.

Gospodarka

W Planie wyróżniono się strategiczne obszary żywicielskie, które stanowią nie tylko o samowystarczalności żywnościowej województwa, ale są również obszarami o znaczeniu ponadregionalnym:

- płocki,
- opinogórski,
- nadbużański,
- sochaczewsko-grójecki,
- garwolińsko-kozienicki,
- lipski.

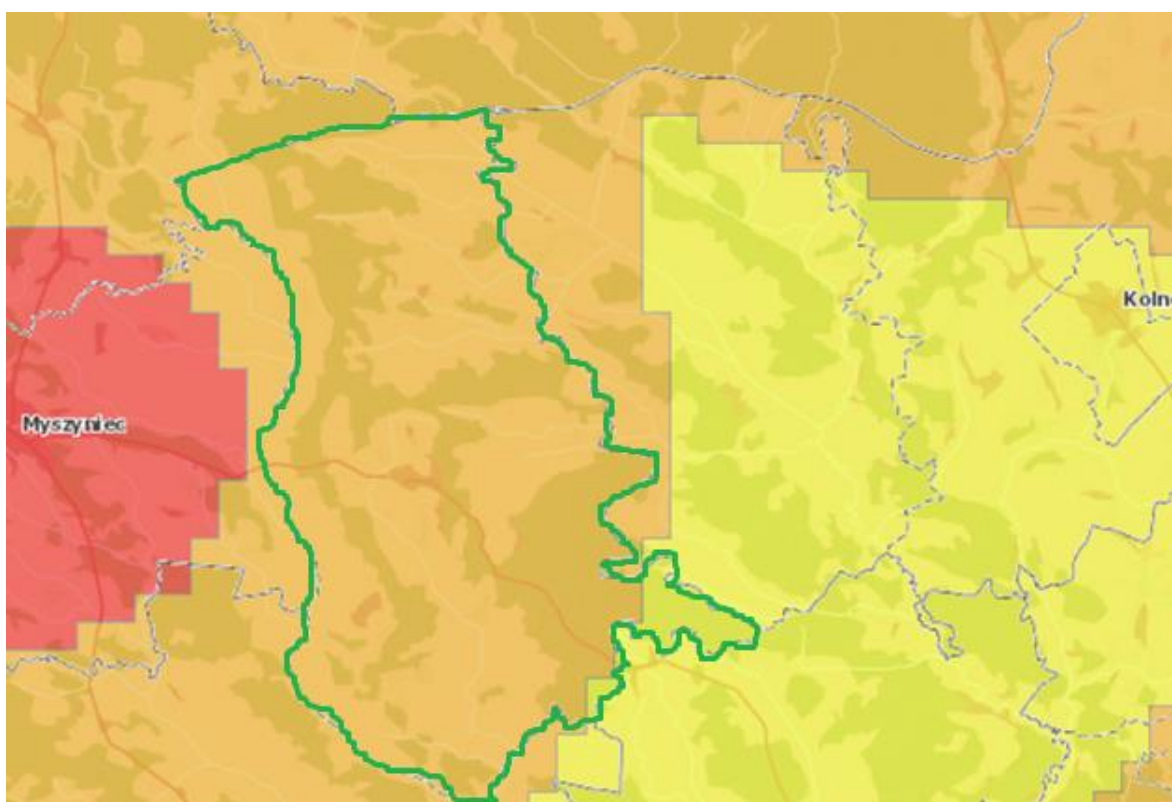
Gmina Łyse nie została przypisana do żadnego SOŻ.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy

Plan Przeciwdziałania skutkom suszy przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz. U. 2021r. poz. 1615) jest najważniejszym dokumentem strategicznym w zakresie przeciwdziałania suszom. Poniżej przedstawiono w jakim stopniu tereny gminy Łyse są zagrożone poszczególnymi rodzajami suszy (rolniczą, atmosferyczną, hydrologiczną i hydrogeologiczną). Stopnie zostały przypisane do poniższych kolorów:

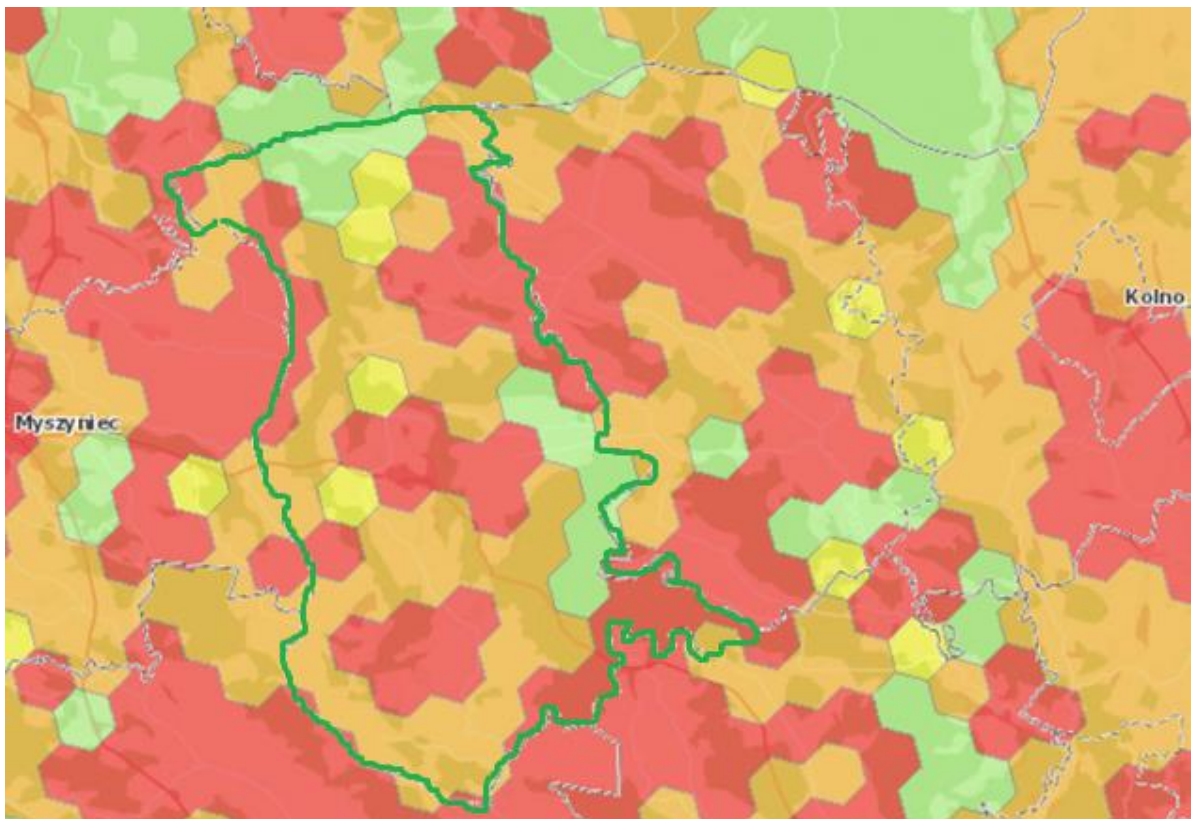
- klasa I – słabo zagrożone
- klasa II – umiarkowanie zagrożone
- klasa III – silnie zagrożone
- klasa IV – ekstremalnie zagrożone

Rysunek 12 Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną

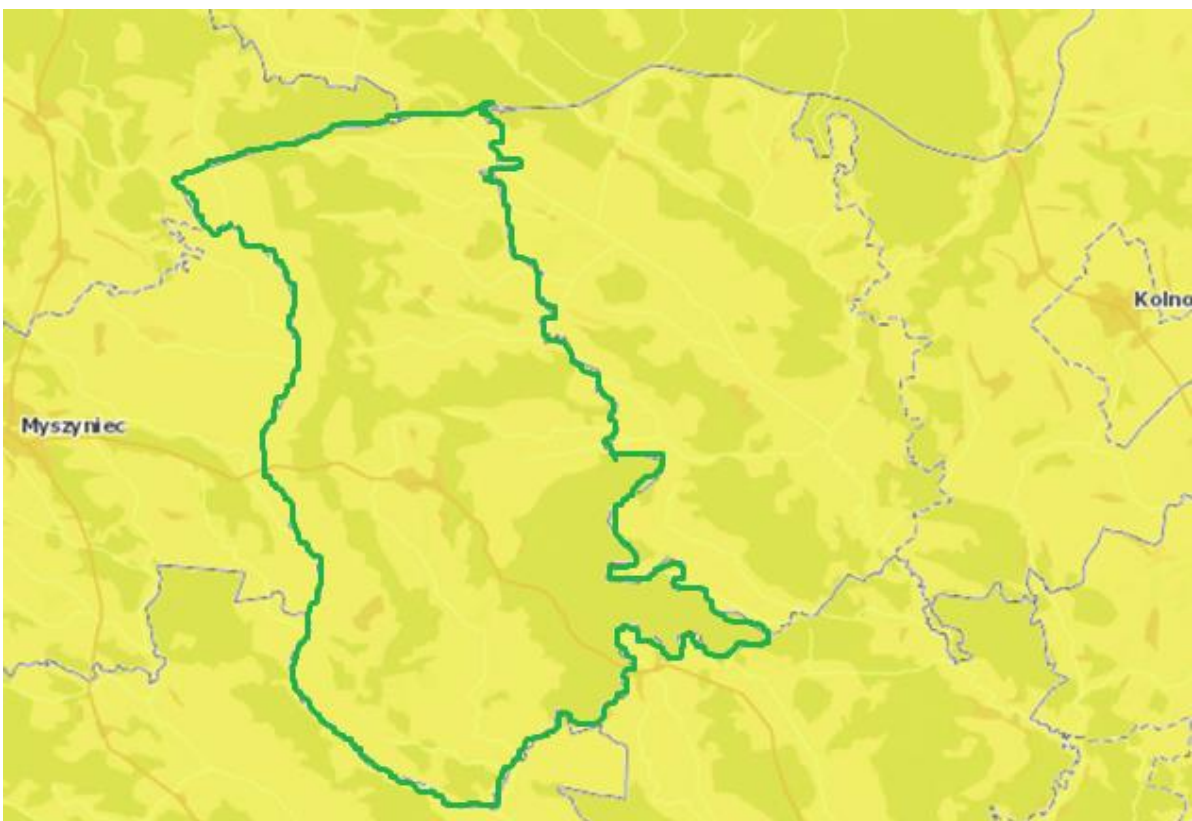
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 13 Mapa zagrożenia suszą rolniczą

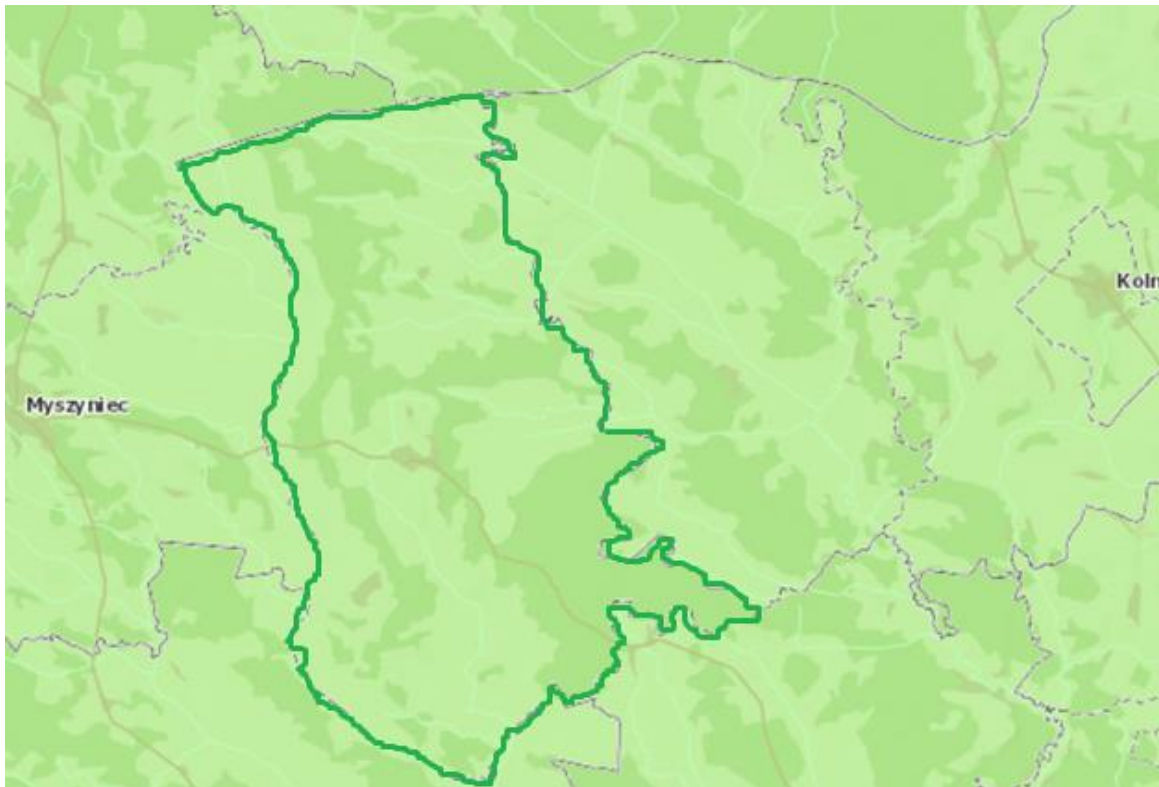
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 14 Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną

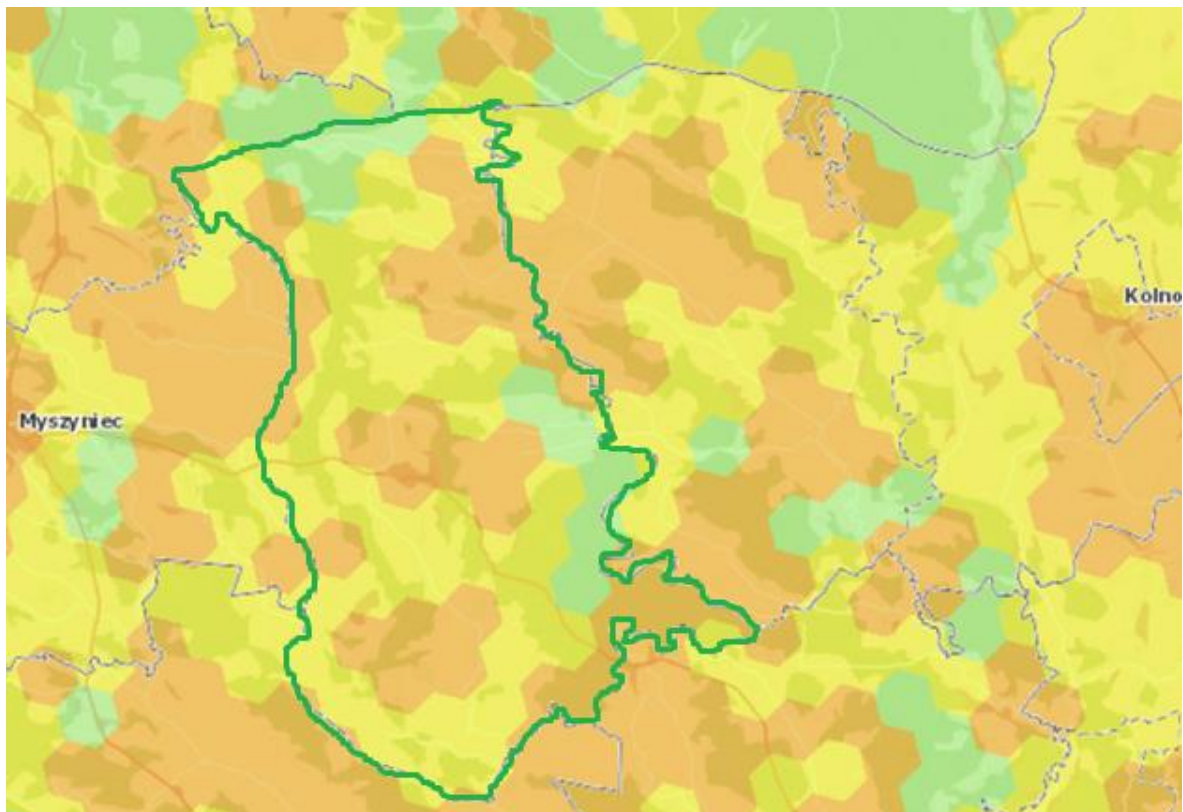
Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 15 Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 16 Mapa łącznego zagrożenia suszą

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Powyższe mapy wskazują, że tereny gminy Łyse są częściowo ekstremalnie zagrożone suszą rolniczą.

W Planie w katalogu działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy wskazano:

- zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych,
- retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych,
- realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji,
- podpiętrzanie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy,
- analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji,
- budowa oraz przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej,
- wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych,
- budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych,
- przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych,
- przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i o bardzo intensywnym stopniu wykorzystania.

Przedmiotowa Strategia przewiduje w ramach celu operacyjnego 3.5 „Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska” m.in. zwiększenie retencji wodnej terenów rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez m.in. prawidłowe retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Istotne znaczenie – biorąc pod uwagę obecne i przyszłe zmiany klimatu – przy wdrażaniu Strategii ma jej zgodność z dokumentami dotyczącymi gospodarowania wodami, przeciwdziałania suszy i zarządzania ryzykiem powodziowym. Z uwagi na charakter gospodarczy gminy oraz jej położenie, silny nacisk powinien być położony na wsparcie działań mających na celu zwiększeniu retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, co powinno następować poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozryjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

W Planie jako jedno z działań mających na celu adaptację do zmian klimatu wskazano retencję i zagospodarowanie wód opadowych. Ponadto Plan wskazuje na konieczność m.in. gospodarowania wodami roztopowymi, aby przeciwdziałać skutkom występowania susz. W Planie wskazano, że retencjonowanie wody ma nastąpić m.in. przez zwiększenie naturalnej i sztucznej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego terenu.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje budowę rozwiązań retencyjnych.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

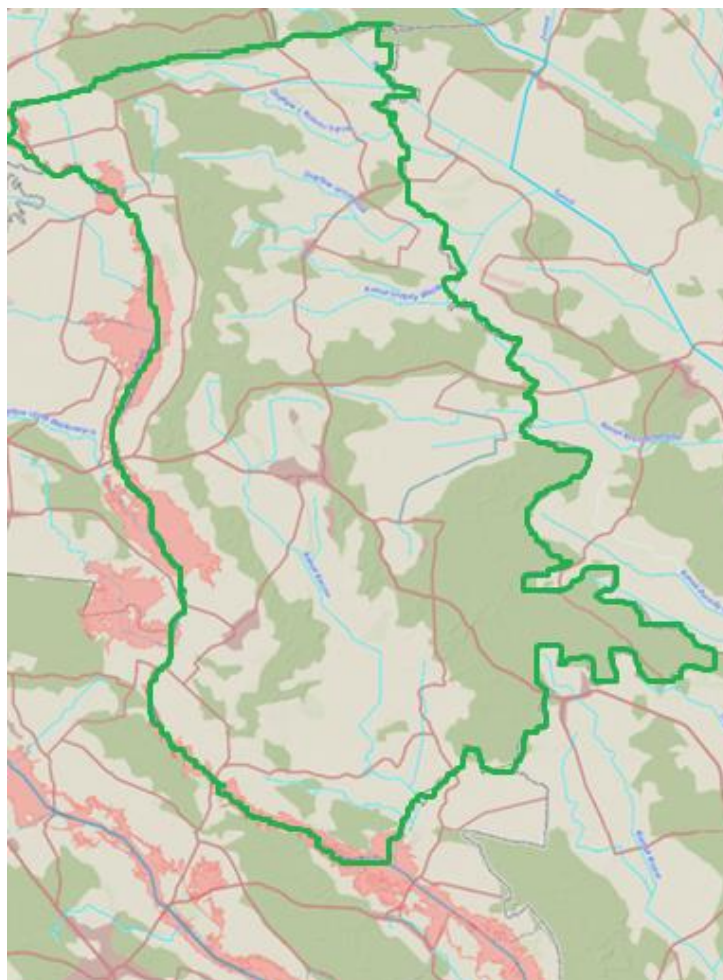
Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym stanowi strategiczny dokument służący właściwemu zarządzaniu ryzykiem powodziowym. W Planie (przyjętym na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym

dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1841), zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne) jako jedno z głównych działań przeciwdziałających zagrożeniu powodziowemu wskazano zbiorniki retencyjne. W dokumencie wskazuje się, że niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach zagrożonych, w tym w obszarach zagrożenia powodziowego rzek oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalnych jak i sztucznych zbiorników, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje zatem ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych silnymi opadami, mogących powodować zalewanie obszarów, może wystąpić w szczególności na obszarach, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje utrzymanie istniejących rozwiązań retencyjnych i budowę nowych oraz rozwiązania przeciwpowodziowe.

Poniżej przedstawiono mapę, na której zaznaczono (na czerwono) obszary szczególnie narażone na wystąpienie powodzi rzecznej położone oraz położenie gminy Łyse.

Rysunek 17 Położenie gminy Łyse na tle obszarów szczególnego zagrożenia powodzią rzeczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.hydroportal.isok.gov.pl

Na terenie gminy Łyse występują tereny szczególnie narażone wystąpieniem powodzi rzecznej wzdłuż rzeki Szkwy.

Poziom krajowy

Zgodność z Krajowym Programem Odbudowy czy programami operacyjnymi będzie wynikała z realizacji poszczególnych projektów w ramach programów. Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego – obejmuje swoim zakresem rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny zgodny z kierunkami wskazanymi w ww. dokumentach. Ponadto Strategia jest zgodna z założeniami Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. Cele Polityki jest bezpieczeństwo energetyczne – przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko - biorąc pod uwagę optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych. Cel główny doprecyzowuje cele szczegółowe polityki podzielone na działania. Strategia wykazuje zgodność z poniższymi celami szczegółowymi:

- cel 1: Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych,
- cel 2: Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
- cel 6: Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- cel 7: Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
- cel 8: Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

Poziom europejski

Europejski Zielony Ład

Europejski zielony ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Pakiet inicjatyw wyznacza kierunki, w których zmierzać powinna Europa:

- świeże powietrze, czysta woda, zdrowe gleby i różnorodność biologiczna,
- energooszczędne budynki (nowe i wyremontowane),
- zdrowa i przystępna cenowo żywność,
- wzrost znaczenia transportu publicznego,
- czystsza energia i najnowsze ekologiczne innowacje technologiczne,
- przyszłościowe miejsca pracy i umiejętności niezbędne do transformacji,
- odporny przemysł.

Europejski Zielony Ład ma pomóc przekształcić UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę:

- która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto,
- w której nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużycia zasobów,
- w której żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle.

Strategia przewiduje działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy – pod tym kątem należy rozpatrywać zgodność Strategii z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu.

3.4 Model funkcjonalno-przestrzenny

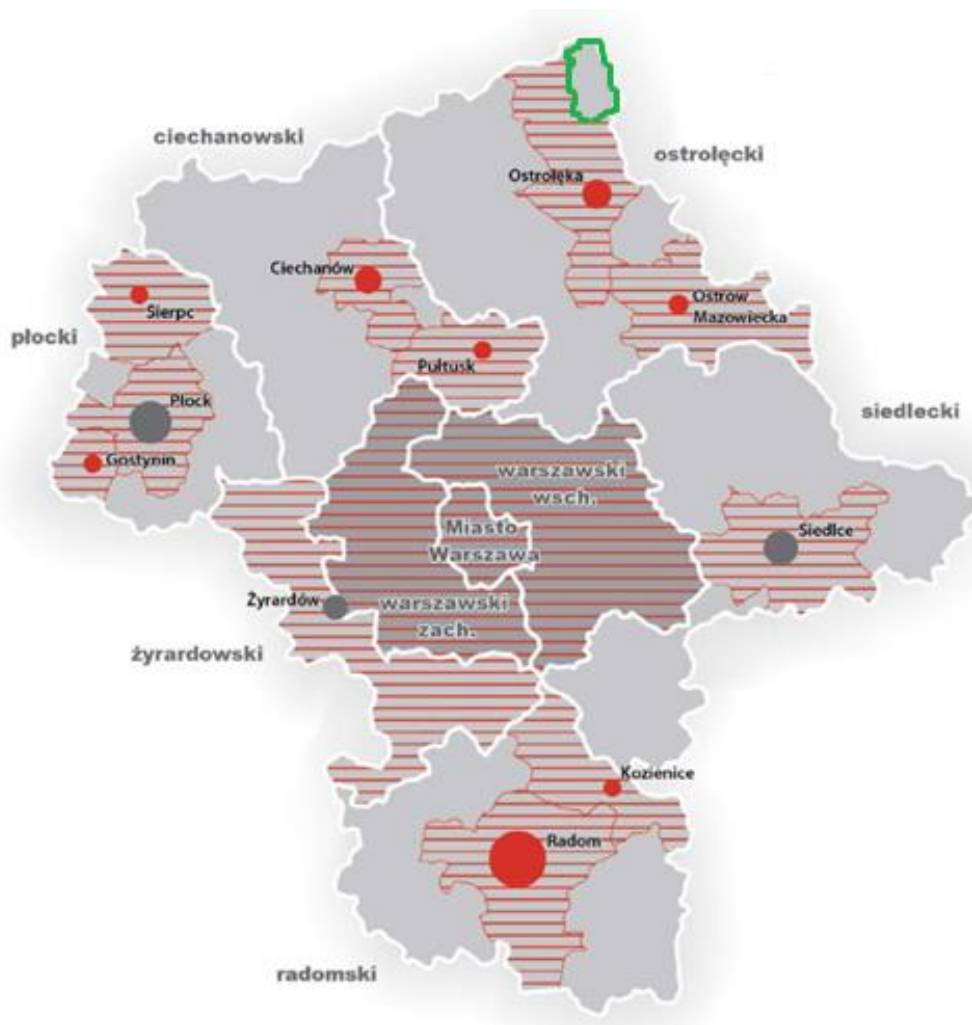
Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności

gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe („Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze” i „Obszar zagrożony trwałą marginalizacją”) i regionalne.

Gmina Łyse nie została zaliczona do żadnej z ww. kategorii OSI.

Poniżej przedstawiono położenie gminy Łyse na tle OSI województwa mazowieckiego.

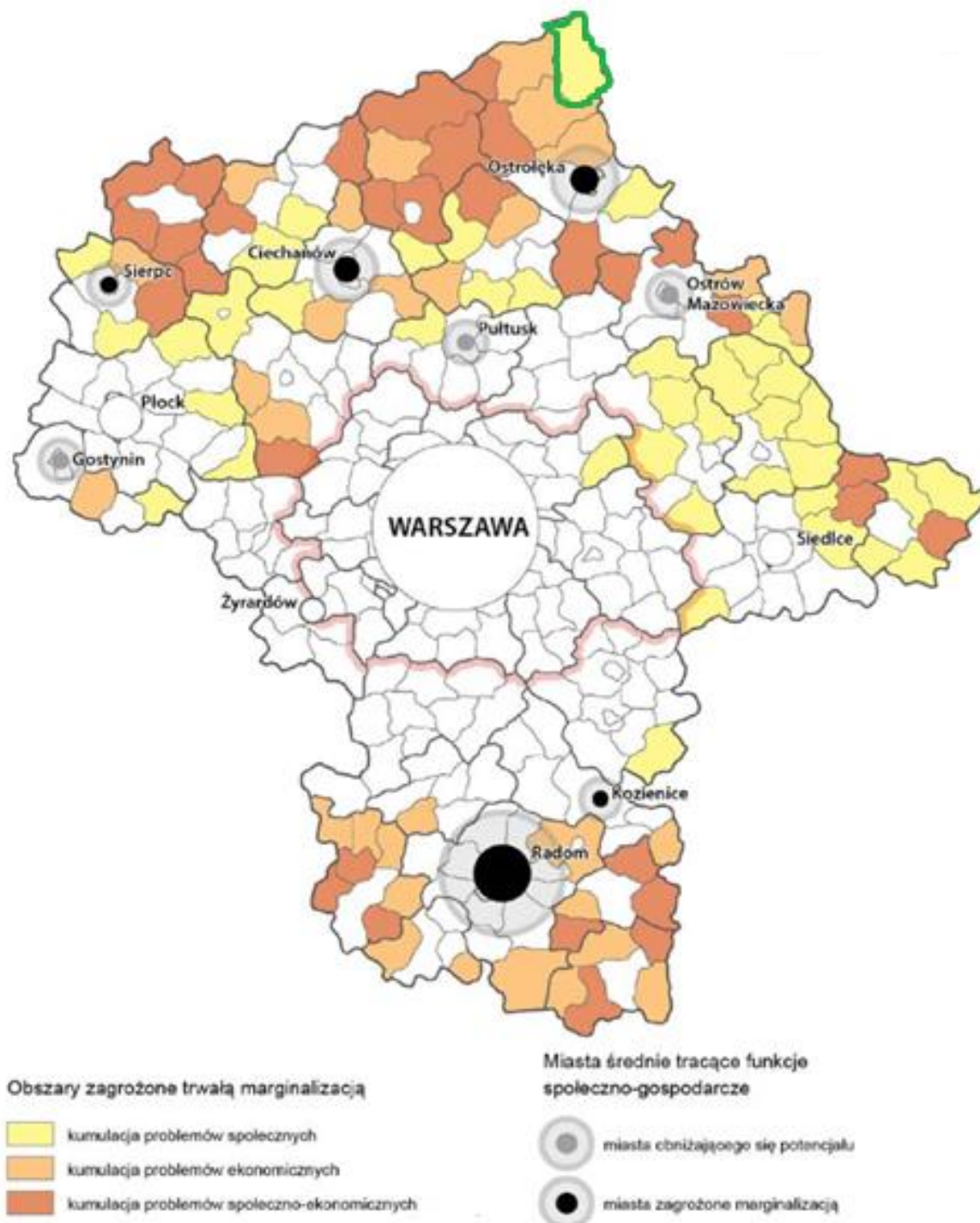
Rysunek 18 Lokalizacja gminy Łyse na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej Obszary Strategicznej Interwencji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

Grafika pokazuje, że gmina Łyse nie znajduje się w Obszarze Strategicznej Interwencji. Sąsiaduje z Ostrołęckim OSI.

Rysunek 19 Lokalizacja gminy Łyse na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

Gmina Łyse została uwzględniona jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją, w którym następuje kumulacja problemów społecznych.

Model funkcjonalno-przestrzenny gminy Łyse

Punkt został opracowany w oparciu o obowiązujące „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Łyse” oraz przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej,

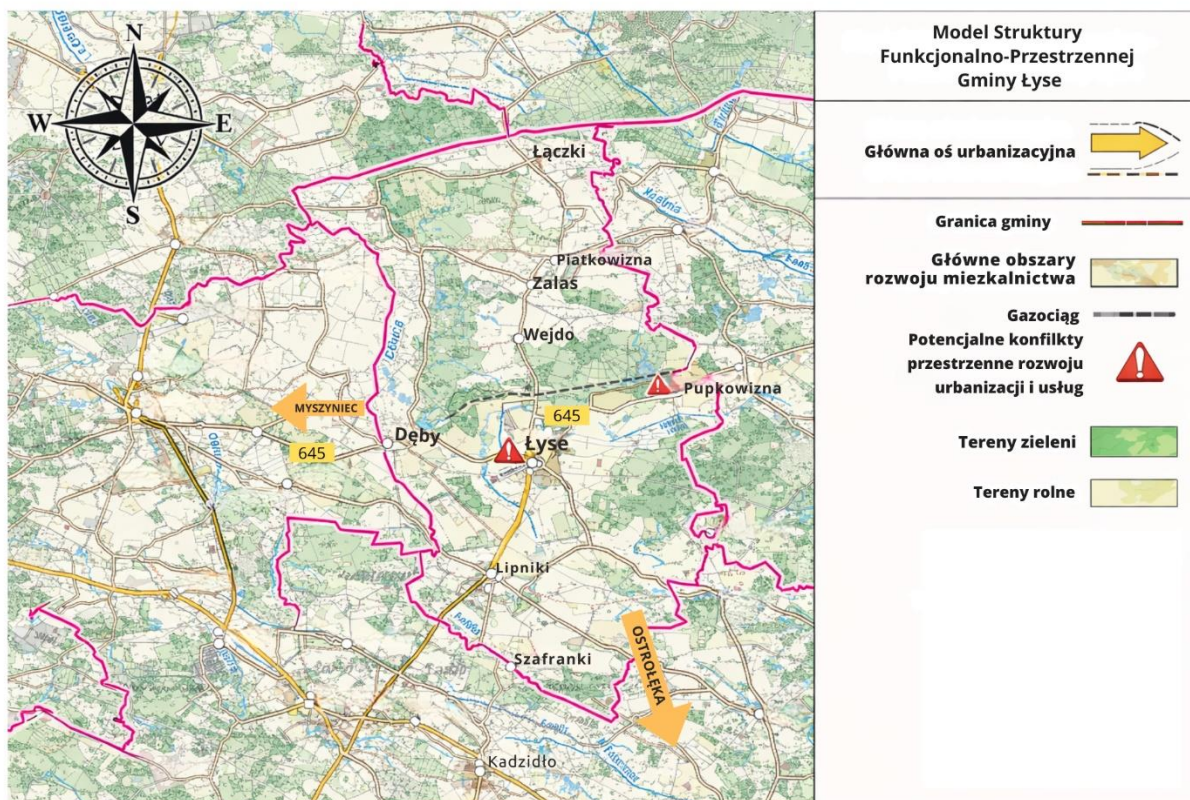
gospodarczej i przestrzennej. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej powinien przyczynić się do koordynacji przestrzennej planowanych działań z uwzględnieniem zagadnień środowiskowych i ładu przestrzennego. W gminie Łyse proces taki ma miejsce przy wykorzystaniu instrumentów do kreowania polityk przestrzennych w postaci ogólnego dokumentu, którym jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Model z założenia stanowi ilustrację założeń ukierunkowanej terytorialnie polityki rozwoju lokalnego w tym przypadku gminy Łyse. Przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy, wynikającą z uwarunkowań związanych z jej położeniem, trendami rozwojowymi (zarówno globalnymi, np. demograficznymi, klimatycznymi czy technologicznymi, jak i specyficznymi dla gminy) oraz kierunki zmian oczekiwanych w wyniku realizacji strategii. Prezentuje cele jakościowe i ilościowe w kontekście przestrzennym. Model wskazuje (na podstawie m.in. wniosków z diagnozy, analizy uwarunkowań) obszary kluczowe dla osiągnięcia celów (np. obszary problemowe, obszary z potencjałem rozwojowym, obszary o określonych funkcjach czy specjalnej roli) oraz rodzaje powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami (powiązania funkcjonalne). Niekiedy obszarem problemowym dla rozwoju gminy jest obszar całej gminy. Model ma za zadanie nakreślić stan docelowy obszarów z uwzględnieniem relacji między nimi. Na podstawie modelu wskazywane są obszary strategicznej interwencji. Podsumowując, w praktyce model na poziomie lokalnym określa i sytuuje przestrzenie:

- wizję i cele rozwojowe gminy,
- obszary kluczowe dla rozwoju gminy,
- ogólne zasady gospodarowania konkretnymi strefami/obszarami wskazanymi w modelu,
- schematyczne rozmieszczenie inwestycji.

W przedmiotowej Strategii przyjęto następujący zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej w gminie Łyse:

- strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych w tym system powiązań przyrodniczych, główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych, główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania struktur przestrzennych.

Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Rola gminy Łyse w rozwoju regionu

Gmina Łyse pełni funkcję lokalnego ośrodka rozwoju o charakterze wiejsko-rolniczym w północnej części województwa mazowieckiego, w strukturze powiatu ostrołęckiego. Jej położenie w obrębie regionalnych układów komunikacyjnych oraz funkcjonalne powiązania z miastem Ostrołęką – pełniącym rolę ośrodka usługowo-administracyjnego wyższego rzędu – determinują subregionalne znaczenie gminy w układzie osadniczym regionu.

System transportowy gminy oparty jest głównie na sieci drogowej średniego i lokalnego szczebla, obejmującej drogi wojewódzkie nr 645 i 647, sieć dróg powiatowych i gminnych, a także infrastrukturę dojazdową o charakterze wewnętrznym i gospodarczym (m.in. do pól i terenów produkcji rolnej). Mimo stosunkowo ograniczonego zasięgu, układ drogowy zapewnia dobre powiązania funkcjonalne zarówno wewnątrz gminy (z sołectwami), jak i na zewnątrz – z ośrodkami ponadlokalnymi, takimi jak Ostrołęka czy Łomża. Jednak istniejące ciągi komunikacyjne nie spełniają w pełni standardów technicznych przypisanych do ich kategorii. Infrastruktura drogowa wymaga kompleksowej modernizacji – w tym przebudowy nawierzchni, budowy chodników, zatok parkingowych, oświetlenia ulicznego oraz elementów poprawiających bezpieczeństwo i komfort użytkowników. Szczególnie deficytowym obszarem pozostaje niespójna i niedostateczna infrastruktura rowerowa, co ogranicza rozwój alternatywnych form mobilności i turystyki lokalnej. Gmina nie posiada połączeń kolejowych, co ogranicza jej dostępność transportem publicznym o zasięgu regionalnym i krajowym, wzmacniając tym samym uzależnienie od transportu drogowego. Ma to wpływ na dostęp do usług wyższego rzędu i możliwości rozwojowe mieszkańców, szczególnie w kontekście migracji zarobkowej i edukacyjnej.

W ujęciu funkcjonalnym gmina Łyse posiada profil rolniczy, z wyraźnym wpływem miasta Ostrołęka jako regionalnego bieguna wzrostu, który skupia funkcje metaurbanistyczne (administracyjne,

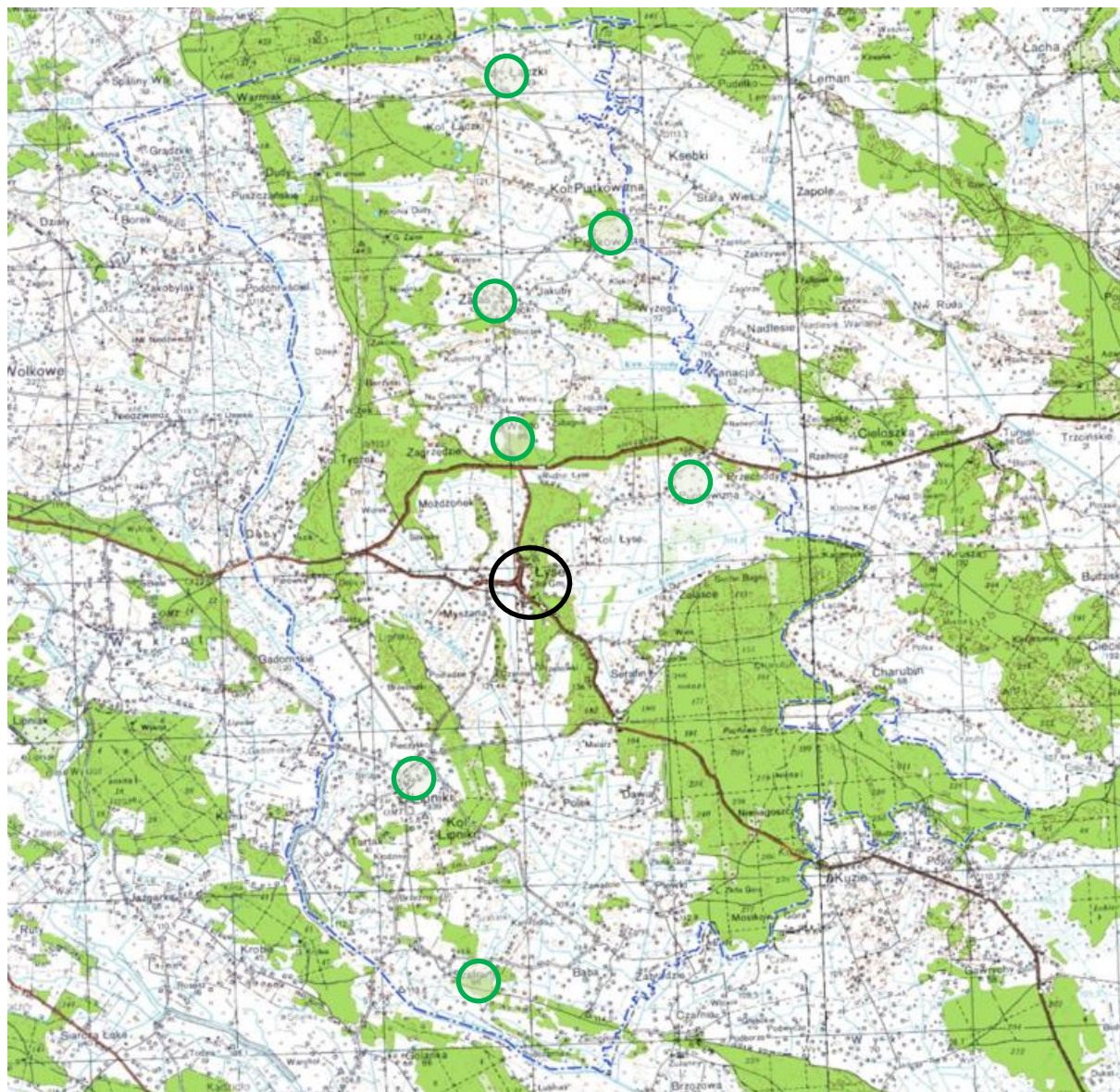
edukacyjne, zdrowotne, handlowe). Gmina pełni wobec tego miasta funkcję zaplecza surowcowego i osadniczego, a jej rozwój zależy od sprawności infrastrukturalnej i jakości powiązań funkcjonalno-przestrzennych z otoczeniem. W perspektywie strategicznej, gmina Łyse ma potencjał do wzmocnienia swojej pozycji jako element regionalnej sieci osadniczej o zrównoważonym charakterze, pod warunkiem inwestycji w infrastrukturę transportową, poprawy dostępności komunikacyjnej i stymulowania lokalnych funkcji gospodarczych oraz usługowych.

Rola i hierarchia jednostek osadniczych

Zauważalne jest oddziaływanie Łyse na inne miejscowości z racji najważniejszych obiektów gminnych zlokalizowanych właśnie w Łysach, które determinują lub mogą determinować rozwój całej gminy.

Poniżej przedstawiono podział gminy na ośrodki wzrostu. Ponadto wskazano inne powiązania funkcjonalno-przestrzenne.

Rysunek 20 Ośrodki wzrostu w gminie Łyse

Główny ośrodek wzrostu ○

Lokalne ośrodki wzrostu ○

Źródło: opracowanie własne

W strukturze osadniczej gminy wyraźnie zarysowuje się hierarchiczny układ ośrodków wzrostu, w którym funkcję ośrodka centralnego o znaczeniu ponadlokalnym pełni miejscowość Łyse. Jej dominująca rola w systemie osadniczym gminy wynika zarówno z koncentracji funkcji administracyjnych, usługowych i gospodarczych, jak i z korzystnego położenia w sieci transportowej, w szczególności przy drogach krajowych, które pełnią funkcję kluczowych osi rozwoju przestrzenno-gospodarczego. Wspierającą rolę wobec łyskich pełni zespół lokalnych ośrodków wzrostu, do których zalicza się Lipniki, Łączki, Zalas, Wejdo, Szafranki, Piątkowizna i Pupkowizna. Miejscowości te wyróżniają się relatywnie wyższą liczbą ludności oraz istotnym potencjałem gospodarczym, co przekłada się na ich zdolność do generowania rozwoju o charakterze lokalnym. Ośrodki te stanowią element struktury policentrycznej, wspierającej równoważony rozwój przestrzenny gminy oraz przeciwdziałającej nadmiernej koncentracji funkcji w jednym miejscu. Pozostałe jednostki osadnicze (wsie i osady o niższym stopniu zurbanizowania) charakteryzują się ograniczoną zdolnością rozwojową

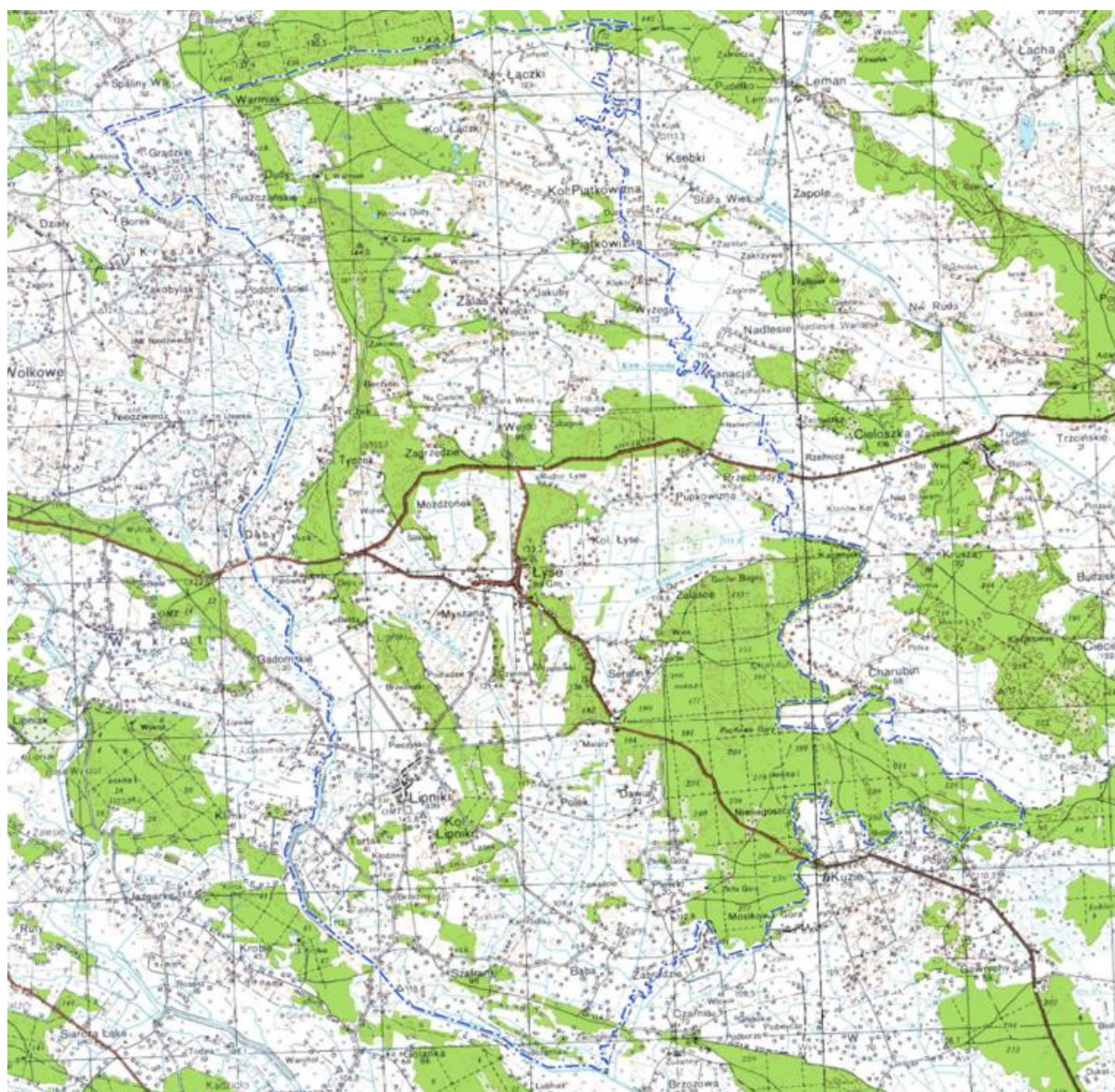
Źródło: opracowanie własne

Zabytki znajdują się we wsiach Dębe, Lipniki, Serafin, Łączki, Łyse, Zalas.

b) Główne korytarze i elementy sieci transportowych

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjny przebieg dróg w gminie Łyse.

Rysunek 22 Drogi w gminie Łyse

Drogi wojewódzkie

Drogi gminne i powiatowe

Źródło: opracowanie własne

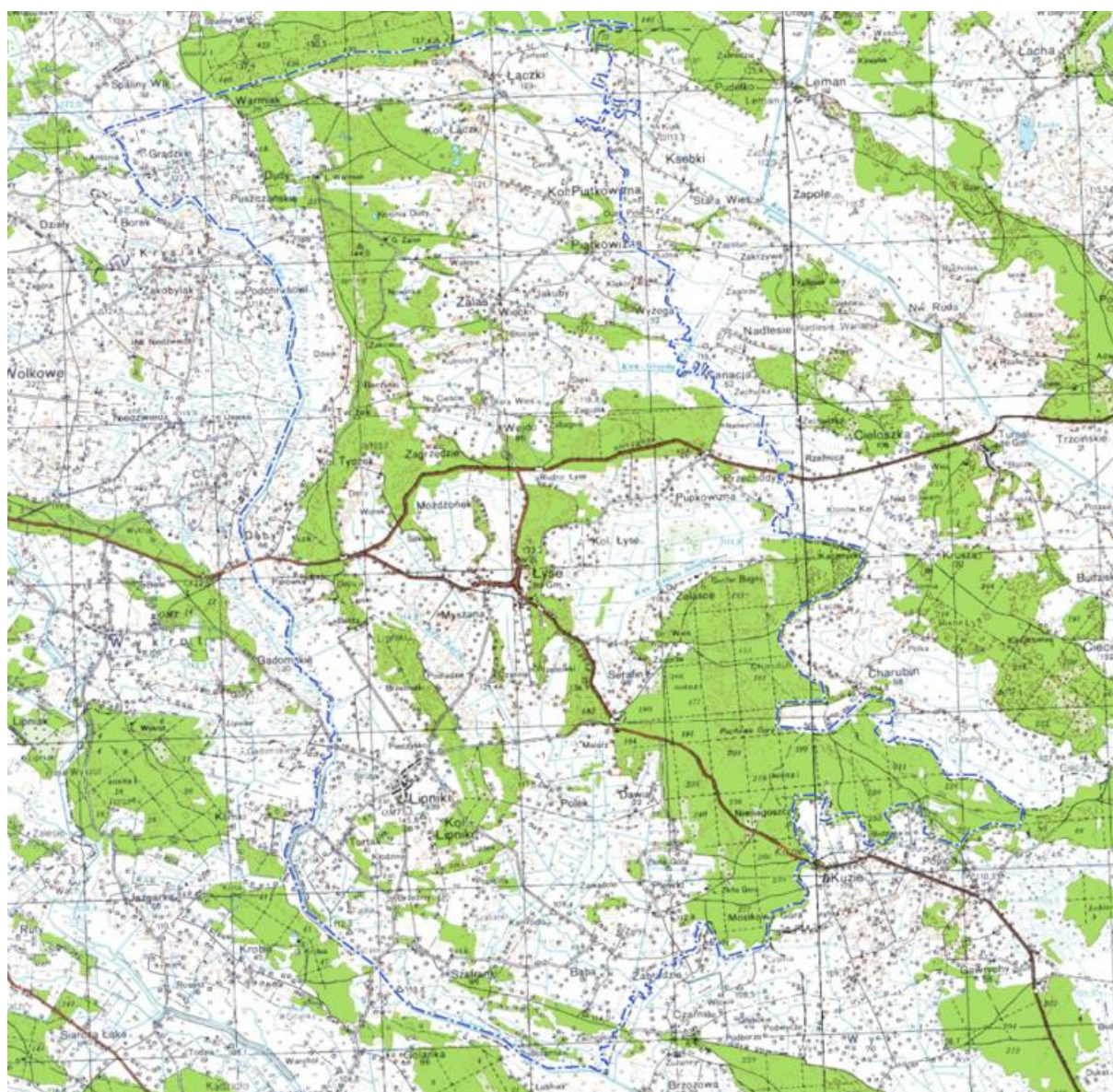
System transportowy gminy Łyse oparty jest przede wszystkim na sieci drogowej o charakterze lokalnym i regionalnym, obejmującej głównie drogi gminne i powiatowe, które stanowią podstawowy szkielet komunikacyjny łączący poszczególne sołectwa oraz umożliwiającą dostęp do terenów rolniczych i leśnych. Układ ten ma strukturę rozproszoną i niewystarczająco hierarchiczną, co przekłada

się na ograniczoną przepustowość i niewielką elastyczność w obsłudze ruchu pasażerskiego i towarowego. Dominującą rolę spełniają drogi wojewódzkie 645 i 647. Bardzo istotna jest droga powiatowa 2519W Kadzidło- Łyse- Łączki. Przebiega z południa na północ przez teren całej gminy zaczynając od miejscowości Szafranki i kończąc w Łączkach. Jest to również trasa z Warszawy na Mazury. Stan techniczny drogi – dobry. Mobilność mieszkańców w dużej mierze opiera się na transporcie indywidualnym, a dostępność do ośrodków zewnętrznych – zwłaszcza o funkcjach metropolitalnych, jak Ostrołęka – wymaga czasochłonnych przejazdów drogami o zróżnicowanej jakości. Znacząca część infrastruktury drogowej nie spełnia obecnych standardów technicznych.

c) System powiązań przyrodniczych

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjny podział terenu gminy na tereny rolnicze, mieszkaniowe, zielone i wody.

Rysunek 23 Podział funkcjonalny terenu gminy Łyse

Źródło: opracowanie własne

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Łyse dominuje komponent przyrodniczy, z wyraźną przewagą terenów leśnych, które stanowią istotny element środowiskowy i krajobrazowy. Obszary leśne koncentrują się przede wszystkim w południowej, północnej i centralnej części gminy, tworząc ciągi ekologiczne o charakterze regionalnym, wpływające na kształtowanie kierunków rozwoju przestrzennego oraz ograniczające możliwości intensywnej urbanizacji. Tereny zabudowane – głównie o funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej – rozmieszczone są punktowo w formie tradycyjnych jednostek wiejskich, zlokalizowanych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i skupionych wokół lokalnych ośrodków osadniczych. Układ osadniczy ma charakter rozproszony, nieregularny, z zachowaniem powiązań funkcjonalnych z centralnym ośrodkiem gminy – Łysymi. Uzupełniającym elementem krajobrazu funkcjonalnego są tereny wód powierzchniowych, głównie rzek, pełniących funkcje przyrodnicze, melioracyjne i potencjalnie rekreacyjne, a także mogących stanowić oś rozwoju lokalnych inicjatyw związanych z turystyką przyrodniczą lub ekologiczną.

Pod względem funkcjonalnym gmina Łyse wykazuje więc przewagę funkcji leśno-przyrodniczej, z komponentem rolniczym i mieszkaniowym, podporządkowanym strukturze środowiskowej i układowi komunikacyjnemu. Brak zurbanizowanych jednostek miejskich oraz silne uwarunkowania przyrodnicze sprzyjają kształtowaniu polityki przestrzennej zorientowanej na rozwój zrównoważony, ochronę zasobów środowiska oraz wspieranie funkcji lokalnych o niskiej intensywności przestrzennej.

Planowane inwestycje

Poniżej przedstawiono graficznie orientacyjne rozmieszczenie planowanych inwestycji w gminie Łyse.

Rysunek 24 Inwestycje w ramach Strategii

Przedsięwzięcia numer 1, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 16 są inwestycjami przewidzianymi do realizacji na terenie całej gminy lub na długim odcinku.

Źródło: opracowanie własne

Zauważalna jest znaczna koncentracja planowanych przedsięwzięć w miejscowości Łyse, a także po jednej inwestycji w miejscowości Zalas oraz Lipniki.

Znaczna część planowanych inwestycji, w tym również wpisanych do przedmiotowej Strategii, dotyczy obszaru całej gminy a ich dokładna lokalizacja nie jest możliwa do określenia na etapie tworzenia Strategii i rzezonego modelu funkcjonalno-przestrzennego (np. termomodernizacja obiektów komunalnych). Są to inwestycje pożądane w gminie, ale ich dokładne umiejscowienie i określenie skali czy sposobu realizacji nie zostało dokonane przez Gminę na etapie opracowywania niniejszego dokumentu.

d) Obszar Strategicznej Interwencji gminy

Gmina Łyse boryka się na całym swoim terenie z problemami społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi. Charakter gminy, jej powierzchnia i struktura mieszkaniowa determinuje traktowanie gminy jako jednego obszaru o wspólnych problemach do rozwiązania bez wyszczególniania konkretnych lokalizacji jako obszarów szczególnej interwencji. Tym samym gmina Łyse w całości traktowana jest jako Obszar Strategicznej Interwencji.

e) Problemy funkcjonalno-przestrzenne

Jak już zaznaczono w części analitycznej Strategii do głównych problemów gminy Łyse w sferze przestrzennej należy zaliczyć występujący problem tzw. „niskiej emisji”, marginalny zasięg sieci gazowej, stan dróg wymagający ich modernizacji, niedobory w sieci dróg rowerowych, zasoby mieszkaniowe wymagające rozwoju.

W odniesieniu do regionu gmina Łyse – jako ośrodek subregionalny – boryka się z problemem marginalnego oddziaływania na region.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie określa obecnie obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łyse. Gmina Łyse jest w trakcie opracowania planu ogólnego, którego obowiązek sporządzenia wynika z Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1688). Ustalenia planu ogólnego gminy określa się, uwzględniając politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile gmina dysponuje strategią, której opracowanie zostało wszczęte od dnia wejścia w życie ww. ustawy. Studium pozostaje w mocy do momentu uchwalenia planu ogólnego gminy. Podstawowymi dokumentami kształtującymi politykę przestrzenną będą strategia rozwoju gminy, plan ogólny oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Zatem, jeszcze w obecnym stanie prawnym, to zapisy Studium stanowią zbiór szczegółowych uwarunkowań i zasad dla wyznaczania kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jednak, mając na uwadze nowelizację przepisów wprowadzonych ww. ustawą z dnia 7 lipca 2023 r., to właśnie w strategii rozwoju należy określić szereg uwarunkowań zawartych dotychczas w studium, które następnie będą uwzględnione w planie ogólnym. Można więc rzec, że nowa strategia rozwoju niejako przejmuje część treści i funkcji zawartych dotychczas w studium. Wobec powyższego określa się poniższe ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Jednym z celów polityki przestrzennej gminy jest zachowanie zasobów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie przestrzenią dostosowaną do potencjału przyrodniczego m.in. poprzez:

- ochronę i zachowanie obszarów przyrodniczo najcenniejszych o decydującym znaczeniu dla utrzymania równowagi ekologicznej z uwzględnieniem georóżnorodności i różnorodności biologicznej, w tym wzrost lesistości;
- przeciwdziałanie degradacji wód powierzchniowych i nadmiernej eksploatacji wód podziemnych,
- przeciwdziałanie skutkom suszy,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcję emisji pyłów i gazów cieplarnianych,
- zminimalizowanie negatywnego oddziaływania hałasu w środowisku i ochronę mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi,
- rekultywację zanieczyszczonych wód powierzchniowych,
- ochronę kompleksów wysokoprodukcyjnych gleb oraz trwałych użytków zielonych,
- dbałość o poprawne i pewne funkcjonowanie systemu melioracyjnego,
- utrzymywanie na bardzo wysokim poziomie stopnia lesistości gminy, poprzez prowadzenie zalesień na terenach nienadających się do zabudowy oraz użytkowania rolniczego,
- zadrzewianie i zakrzewianie terenów zagrożonych lub podatnych na erozję,
- uzyskanie poprawnych warunków przyrodniczych na obszarze gminy, to jest takich, które powodują przekroczenie dopuszczalnych norm zanieczyszczenia środowiska poza granicami przynależnymi na działce lub wywołującymi w obrębie działki nieodwracalne zmiany środowiska,
- podniesienie stanu sanitarnego obszaru gminy przede wszystkim poprzez budowę i rozbudowę systemów infrastruktury technicznej (kanalizacja, woda, gaz, elektroenergetyka),
- nadanie odpowiedniej rangi zagadnieniu ekorozwoju w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- stosowanie wysokich wymogów ekologicznych przy realizacji dużych i uciążliwych obiektów liniowych, a przede wszystkim dróg.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej gminy, koncentrują się na zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków. W odniesieniu do zasobów dziedzictwa kulturowego należy stosować następujące zasady:

- spełnianie wymagań ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego na podstawie przepisów i ustaw szczególnych,
- poprawa stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego poprzez realizację wytycznych konserwatorskich i zasad ogólnych ich ochrony,
- minimalizacja występujących zagrożeń istniejących wartości zasobów dziedzictwa kulturowego i czynników wywołujących te zagrożenia poprzez:
 - rewaloryzację obszarów zdegradowanych (wsie o zachowanym układzie historycznym) oraz obiektów zabytkowych, ukierunkowaną na ochronę i odnowę wartości kulturowych związanej z promowaniem walorów gminy, wzmacniającą aktywność i kreatywność miejscowej społeczności lokalnej,
 - przykładanie dużej staranności i solidności przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wydawaniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, a także zatwierdzaniu projektów budowlanych, do

uwzględniania zasad ochrony zasobów kulturowych i realizacji wytycznych konserwatorskich, dla konkretnych obszarów o wysokich wartościach krajobrazowo-kulturowych,

- kształtowanie nowych wartości środowiska kulturowego poprzez wykonanie specjalistycznego opracowania (niewymaganego przepisami, ale pożądanego), wskazującego na prawidłowe i ciekawe rozwiązania np. w zakresie form zabudowy, elementów kompozycji układów przestrzennych czy też atrakcyjności krajobrazu, w związku z przewidywanym zwiększeniem zurbanizowania gminy,
- rozszerzenie ochrony na zasoby posiadające wartość dla tożsamości kulturowego gminy,
- zwiększenie aktywności działania i środków finansowych na obiekty związane ze spuścizną historyczną i kulturową i obiekty posiadające znaczenie edukacyjno-rekreacyjne,
- adaptację i dostosowanie sposobów użytkowania dóbr kultury do nowych wymagań życia społecznego i gospodarczego, co powinno być traktowane jako warunek ich przetrwania.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Na podstawie przeprowadzonych analiz wyraźnie widoczny jest potencjał gminy Łyse do dalszego, umiarkowanego, ale stabilnego rozwoju – zarówno w zakresie mieszkalnictwa, jak i aktywności gospodarczej. Pomimo niekorzystnych prognoz demograficznych oraz ograniczeń wynikających z rolniczego charakteru przestrzeni czy dostępności gruntów inwestycyjnych, gmina posiada realne atuty lokalizacyjne i infrastrukturalne, które – przy odpowiedniej polityce planistycznej – mogą stać się fundamentem trwałego wzrostu.

a) Uporządkowanie i intensyfikacja istniejących struktur osadniczych

W pierwszym etapie działań rozwojowych kluczowe powinno być uzupełnianie i porządkowanie już istniejących struktur osadniczych. Należy dążyć do zwiększenia intensywności zabudowy w granicach obecnych jednostek, przy jednoczesnym zachowaniu spójności urbanistycznej i estetyki krajobrazu. Wzmocnienie dostępności do usług publicznych, infrastruktury technicznej oraz komunikacji w obrębie tych obszarów może skutecznie wspierać stabilizację demograficzną oraz poprawę jakości życia. Jednocześnie warto planować działania rewitalizacyjne, obejmujące wykorzystanie zdegradowanych przestrzeni na cele mieszkaniowe, społeczne i usługowe.

b) Rozszerzanie struktury osadniczej na tereny niezainwestowane

Drugim kierunkiem powinno być stopniowe i racjonalne zagospodarowywanie niezainwestowanych jeszcze obszarów, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących osiedli. Taki model sprzyja spójności infrastrukturalnej, zapobiega nadmiernemu rozproszeniu zabudowy i wspiera zrównoważone wykorzystanie przestrzeni. Planowanie nowych terenów mieszkaniowych i usługowych powinno bazować na rzetelnej analizie chłonności terenów, lokalnych potrzeb oraz potencjału społeczno-ekonomicznego gminy. Promowanie rozwoju kompaktowego ograniczy również koszty funkcjonowania infrastruktury w przyszłości.

Warto podkreślić, że w latach 2020–2024 w gminie Łyse powstało 150 nowych mieszkań, co wskazuje na dynamiczny wzrost inwestycji mieszkaniowych. Jednocześnie wskaźnik mieszkań na 1000 osób – choć wyższy niż średnia powiatowa – nadal pozostaje niższy niż przeciętny poziom wojewódzki, co potwierdza dalszy potencjał rozwojowy w tym zakresie.

c) Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych

W perspektywie rozwoju gospodarczego gminy niezbędne jest wskazanie priorytetowych obszarów przeznaczonych pod działalność inwestycyjną – zarówno usługową, jak i produkcyjną. Kluczowe znaczenie mają tu tereny dobrze skomunikowane, zlokalizowane w pobliżu dróg wojewódzkich oraz w sąsiedztwie istniejącej infrastruktury technicznej. Inwestycje powinny być planowane w sposób harmonijny względem otaczającej zabudowy mieszkaniowej i przyrodniczej, z zachowaniem ładu przestrzennego i unikania konfliktów funkcjonalnych. Rozwój bazy gospodarczej gminy, w tym sektora MŚP oraz działalności powiązanej z rolnictwem i przetwórstwem, może istotnie wpłynąć na poprawę sytuacji demograficznej i lokalnego rynku pracy.

d) Spójność struktury funkcjonalno-przestrzennej

Warunkiem osiągnięcia zrównoważonego rozwoju jest wypracowanie spójnej i elastycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Hierarchizacja funkcji przestrzennych i zróżnicowanie przeznaczenia terenów powinny iść w parze z możliwością adaptacji planów do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych. Należy dążyć do równowagi pomiędzy funkcjami mieszkaniowymi, gospodarczymi, usługowymi i przyrodniczymi – z poszanowaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz dziedzictwa kulturowego.

Gmina Łyse, jako jednostka o korzystnej lokalizacji względem Ostrołęki, dobrze skomunikowana i posiadająca aktywne instytucje kultury i edukacji, ma podstawy do tego, by przyciągać nowych mieszkańców i inwestorów. Uwzględnienie powyższych kierunków w planowaniu przestrzennym stanowi nie tylko odpowiedź na aktualne wyzwania, ale również szansę na długofalowe wzmocnienie pozycji gminy jako dynamicznego, zrównoważonego i otwartego na przyszłość ośrodka rozwoju.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

1. Komunikacja

Podniesienie poziomu obsługi komunikacyjnej gminy ma nastąpić poprzez niezbędną modernizację i budowę najważniejszych dróg gminnych dla połączeń wewnętrznych oraz z układem zewnętrznym, budowę lokalnych układów drogowo-ulicznych na terenach zabudowanych i przewidzianych do zainwestowania oraz prowadzenie aktywnej polityki samorządu w stosunku do modernizacji i budowy dróg powiatowych. W gminie należy wykorzystać istniejący potencjał do integracji różnych form transportu – samochodowego, autobusowego oraz rowerowego – w celu stworzenia spójnego i efektywnego systemu mobilności sprzyjającego zrównoważonemu rozwojowi.

2. Infrastruktura techniczna i społeczna

a) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w wodę są następujące:

- modernizacja i uzupełnienie sieci wodociągowej w na terenach istniejącej zabudowy,
- rozbudowa sieci wodociągowej w kierunku rozwojowych terenów zabudowy, połączona z realizacją systemu kanalizacji sanitarnej;

b) kierunki rozwoju systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych są następujące:

- oczyszczalni ścieków i stacji zlewczej w północnej części gminy,
- etapowa realizacja systemu kanalizacji sanitarnej dla poszczególnych miejscowości,
- realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków, przy sprzyjających warunkach gruntowo-wodnych, w sytuacji braku sieci kanalizacji sanitarnej lub do czasu jej doprowadzenia,

- do czasu realizacji sieci kanalizacji sanitarnej – dopuszczenie możliwości realizacji bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe wraz z udokumentowanym wywozem ścieków do gminnej oczyszczalni ścieków;
- c) kierunki rozwoju systemu odprowadzania wód opadowych są następujące:
 - podstawą odprowadzania wód opadowych będą lokalne sieci kanalizacji deszczowej oraz lokalna infiltracja wód opadowych,
 - odprowadzanie wód deszczowych do wód powierzchniowych siecią kanalizacji deszczowej należy obowiązkowo poprzedzić wykonaniem urządzeń podczyszczających dostosowanych do ilości ścieków i ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - odprowadzenie ścieków deszczowych będzie możliwe również poprzez wpusty ściekowe z wkładami podczyszczającymi do studni chłonnych, skrzynek rozsączających i dalej w grunt,
 - należy ograniczyć nawierzchnie szczelne na rzecz nawierzchni ażurowych, umożliwiając lokalną infiltrację wód opadowych,
 - podstawą odprowadzenia wód opadowych z dachów będzie spływ powierzchniowy do gruntu w granicach własnej działki; dopuszcza się inny sposób odprowadzenia wód opadowych z terenów zabudowy zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - zachowanie suchych rowów jako elementu odwodnienia;
- d) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w gaz są następujące:
 - realizacja gazociągów średniego ciśnienia połączonych ze stacją redukcyjno-pomiarową I stopnia – etapowo do poszczególnych miejscowości;
- e) kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w energię elektryczną w gminie Łyse są następujące:
 - modernizacja, przebudowa, rozbudowa i budowa nowych sieci elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV (preferowanie kabli szczególnie w miejscach konfliktowych z zabudową) i niskiego napięcia 0,4 kV,
 - modernizacja i budowa nowych stacji transformatorowych,
 - dopuszczenie możliwości realizacji podziemnych kabli elektroenergetycznych,
 - lokalizacja potencjalnych rozwojowych terenów lokalizacji instalacji fotowoltaicznych,
 - dopuszczenie na potencjalnych rozwojowych terenach zabudowy produkcyjnej, usług produkcyjnych i składów,
 - wykorzystanie potencjalnych obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych,
 - dopuszczenie możliwości realizacji przydomowych odnawialnych źródeł energii,
 - ograniczenie zużycia energii elektrycznej – modernizacja oświetlenia ulicznego i stosowanie energooszczędnych urządzeń,
 - wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych do zasilania w energię elektryczną pojedynczych obiektów budowlanych;
- f) kierunki rozwoju zaopatrzenia w ciepło są następujące:
 - zastępowanie węgla kamiennego innymi mniej uciążliwymi źródłami energii, w tym biomasą,
 - modernizacja kotłowni i urządzeń grzewczych,
 - stosowanie nowoczesnych indywidualnych źródła energii, w tym kotłów nowej generacji oraz wymiana starych urządzeń na nowe,
 - wykorzystanie rozproszonych źródeł energii cieplnej i elektrycznej, w tym pracujących w skojarzeniu,
 - wykorzystanie pomp ciepłych i kolektorów słonecznych,
 - wykorzystanie gazu, biogazu i gazu płynnego,

- wykorzystanie energii elektrycznej, w tym również z odnawialnych źródeł energii – z ogniw fotowoltaicznych i małych przydomowych elektrowni wiatrowych,
 - ograniczenie zużycia energii cieplnej, w tym kontynuacja termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych, usługowych i innych wg aktualnych potrzeb;
- g) kierunki rozwoju obsługi telekomunikacyjnej są następujące:
- obsługa telekomunikacyjna gminy oparta będzie o operatorów telefonii sieciowej i komórkowej,
 - dopuszcza się korektę przebiegu i rozbudowę podziemnej sieci telefonicznej oraz możliwość realizacji sieci szerokopasmowych,
 - lokalizacja inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej oraz lokalizacja infrastruktury telekomunikacyjnej o nieznacznym oddziaływaniu – będzie odbywać się zgodnie z przepisami odrębnymi;
- h) kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami są następujące:
- obowiązywać będzie system gospodarki odpadami przyjęty przez Radę Gminy z uwzględnieniem selektywnej zbiórki odpadów,
 - odpady komunalne trafiać będą do zakładu zagospodarowania odpadów zlokalizowanego w innych gminach.

3. Infrastruktura produkcyjna, usługowa, magazynowa

Na terenach zlokalizowanych przy drodze wojewódzkiej nr 645 i 647 przewiduje się możliwość przeznaczenia terenów pod funkcje magazynowe, usługowe, produkcyjne, składowe oraz wielkopowierzchniową produkcję rolną. Dogodne położenie przy ważnym szlaku komunikacyjnym zapewni bardzo dobre skomunikowanie z regionalną i krajową siecią transportową, co sprzyja rozwojowi działalności gospodarczej o charakterze logistycznym, przemysłowym i rolniczym. Dostępność infrastruktury drogowej czyni te tereny szczególnie atrakcyjnymi dla inwestorów poszukujących dobrze skomunikowanych lokalizacji do prowadzenia działalności w zakresie produkcji, dystrybucji i przechowywania towarów, jak również dla rozwoju nowoczesnego rolnictwa.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Wyznaczenie obszarów, na których dopuszczona zostanie lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW następuje w planie ogólnym oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW w ramach infrastruktury związanej z:

- pozyskiwaniem energii słonecznej polegającej na budowie elektrowni fotowoltaicznej;
- pozyskiwaniem energii wiatru polegającej na budowie elektrowni wiatrowej;
- pozyskiwaniem energii z biogazu polegającej na budowie biogazowni;
- pozyskiwaniem energii geotermalnej.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Na terenach zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej, mieszkaniowo-usługowej, sportu i rekreacji, nie dopuszcza się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Na terenach obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych i hodowlanych zakazuje się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć polegających na chowie lub hodowli zwierząt. Zakazuje się

realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarach, na których występują formy ochrony przyrody. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko dopuszcza się na terenach gospodarowania odpadami.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gospodarka rolna stanowi jedną z podstawowych funkcji gminy, dla jej rozwoju zakłada się następujące kierunki i zasady kształtowania przestrzeni rolniczej i ochrony powierzchni ziemi:

- zachowanie i ochrona obszarów gleb o wysokich walorach dla produkcji rolnej;
- przeciwdziałanie skutkom suszy m.in. poprzez ograniczanie utraty naturalnej retencji i zachęcanie do jej odtwarzania na terenach zurbanizowanych oraz utrzymanie i odtwarzanie naturalnych możliwości retencyjnych ekosystemów wodnych i ekosystemów zależnych od wód;
- wdrażanie ekohydrologicznych rozwiązań m.in. poprzez: zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, pasy leśne, wyspy leśne, enklawy łąk śródpolnych, wprowadzanie roślinności towarzyszącej wodom powierzchniowym, a także budowa ścian denitryfikacyjnych stanowiących barierę przed dopływem azotanów ze zlewni rolniczej, także z obszarów nieskanalizowanych.

Dla ochrony i wzbogacania zasobów leśnych oraz obszarów zadrzewień zakłada się:

- zachowanie i ochronę zwartych kompleksów leśnych, wysp leśnych, pasów leśnych dla utrzymania wodochronnych i glebochronnych funkcji lasów związanych z retencyjnymi właściwościami ekosystemów leśnych, chroniących zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulujących stosunki hydrologiczne i przeciwdziałających suszy,
- zwiększanie powierzchni leśnych poprzez zalesianie gruntów o najniższej jakości i przydatności dla rolnictwa (gleb nieurodzajnych),
- dokonywanie zalesień uwzględniających wymogi ochrony przeciwpowodziowej,
- niewprowadzanie obcych geograficznie i siedliskowo gatunków drzew i krzewów (zadrzewienia śródpolne, przydrożne, itp.).

Na terenie obszarów chronionych decyzje o zalesieniu muszą być zgodne z planami ochrony lub planami zadań ochronnych tych obszarów, a w przypadku braku takich planów – zaopiniowane przez właściwe służby ochrony przyrody zgodnie z kompetencjami.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekułtywacji lub remediacji;

Na terenie gminy nie wyznaczono obszarów zdegradowanych, obszarów rewitalizacji, ani obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji lub remediacji. Dopuszcza się wyznaczenie takich obszarów, zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie.

4 Założenia wdrożeniowe

W punkcie opisano założenia systemu realizacji Strategii, przewidywane koszty realizacji działań wpisanych do Strategii oraz potencjalne źródła ich finansowania.

4.1 Planowane przedsięwzięcia

Poniżej przedstawiono priorytetowe przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym w przyjętej perspektywie czasowej Strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

Tabela 25 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii

LP.	INWESTYCJA/PROJEKT	PODMIOT REALIZUJĄCY	PLANOWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
1.	Zagospodarowanie terenu wiejskiego w msc. Zalas	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
2.	Budowa boiska sportowego przy Szkole Podstawowej w Zalasiu	- Gmina Łyse - Szkoła Podstawowa w Zalasiu	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa -budżet Gminy Łyse
3.	Budowa dróg wraz z chodnikami w m. Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
4.	Budowa boiska piłkarskiego przy Szkole Podstawowej w Lipnikach	- Gmina Łyse - Szkoła Podstawowa w Lipnikach	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
5.	Utworzenie centrum edukacji przyrodniczej w msc. Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
6.	Utworzenie domu opieki seniora w Gminie Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
7.	Utworzenie środowiskowego domu samopomocy	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
8.	Wyposażenie budynku Gminnego Centrum Kultury Sportu i Rekreacji w Łysych w sprzęt do prowadzenia działalności kulturalno-rekreacyjnej i sportowej	- Gmina Łyse - Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Łysych	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

9.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Łyse	- Gmina Łyse - szkoły podstawowe z terenu gminy Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
10	Zagospodarowanie terenów publicznych przy ul. Kościelnej w msc. Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
11	Budowa pump-tracka w msc. Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
12	Budowa boisk o nawierzchni nieurazowej na terenie Gminy Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
13	Budowa stacji uzdatniania wody w miejscowości Dudy Puszczańskie	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
14	Utworzenie zielonej strefy rekreacyjnej w miejscowości Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
15	Budowa oczyszczalni ścieków dla północnej części gminy Łyse	Gmina Łyse - Gminna Jednostka Usług Komunalnych w Łysych	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
16	Budowa biogazowni w północnej części gminy Łyse	- Gmina Łyse	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
17	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy Łyse	- Gmina Łyse - Gminna Jednostka Usług Komunalnych w Łysych	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035

18	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Łyse	Gmina Łyse - Gminna Jednostka Usług Komunalnych w Łysach	- środki Unii Europejskiej -środki samorządu województwa - budżet Gminy Łyse -środki krajowe
----	--	--	---

Źródło: opracowanie własne

4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania

Ramy finansowe

Uwzględniając zakres Strategii i przyjętą perspektywę czasową na ogólne ramy finansowe Strategii składa się wiele elementów, w tym m.in.:

- wartość planowanych inwestycji,
- zmiany wartości pieniądza w czasie,
- zmiany wartości poszczególnych produktów rzutujących na wartość inwestycji,
- koszty administracyjne związane z wdrażaniem Strategii.

Źródła finansowania

Jako główne źródła finansowania Strategii wskazuje się:

- budżet Gminy Łyse,
- pośrednio budżet Województwa Mazowieckiego,
- pośrednio budżet Powiatu Ostrołęckiego,
- środki pochodzące z budżetu krajowego (w tym krajowe fundusze celowe),
- środki prywatne,
- środki pochodzące z budżetu UE:
 - środki w ramach polityki spójności na lata 2021-2027, w tym program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 i krajowe programy operacyjne,
 - programy z perspektywy finansowej 2021-2027,
 - programy z perspektywy finansowej 2028-2034,
 - wspólna polityka rolna UE,
 - programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
 - Europejski Instrument na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w ramach instrumentu NextGenerationEU,
 - programy Komisji Europejskiej,
 - Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)
- inne środki, m.in. Fundusze norweskie i EOG, WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze międzynarodowych instytucji finansowych (EBI, EBOR, Bank Światowy itp.).

4.3 System realizacji Strategii

Poniżej opisano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, podstawy prawne regulujące funkcjonowanie Strategii, sposób wdrażania Strategii oraz jej wskaźniki.

Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

W realizację Strategii zaangażowane będą instytucje publiczne z terenu gminy, podmioty finansujące i współfinansujące inwestycje wpisane do Strategii i te zgodne ze Strategią, organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa z terenu gminy oraz mieszkańcy.

Do instytucji publicznych z terenu gminy należy zaliczyć Gminę Łyse i jej jednostki organizacyjne. Do organizacji pozarządowych należy zaliczyć m.in. stowarzyszenia, fundacje.

Jako podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia w ramach Strategii należy zaliczyć m.in. Starostwo Powiatowe w Ostrołęce, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, Centrum Projektów Europejskich, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Bank Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz przedsiębiorców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono rolę poszczególnych rodzajów podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Tabela 26 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII	ROLA
Instytucje publiczne z terenu gminy	<ul style="list-style-type: none"> – stymulowanie podejmowania działań zgodnych ze Strategią, – monitoring realizacji Strategii, – współpraca z innymi podmiotami – aktualizacja Strategii – finansowanie i współfinansowanie działań – realizacja przedsięwzięć
Organizacje pozarządowe, fundacje	– realizacja działań w szczególności w obszarze kultury, promocji gminy, aktywności fizycznej
Podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia	– finansowanie i współfinansowanie przedsięwzięć
Przedsiębiorcy	– finansowanie i realizacja przedsięwzięć
Mieszkańcy	– udział w konsultacjach

Źródło: opracowanie własne

Najważniejszą rolę we wdrażaniu Strategii mają odgrywać instytucje publiczne z terenu gminy.

Regulacje prawne

Podstawowym aktem prawnym zobowiązującym samorządy gminne do prowadzenia polityki rozwoju jest Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227 z dnia 11 grudnia 2006 roku, poz. 1658). Zgodnie z tą ustawą politykę rozwoju prowadzą:

- w skali kraju - Rada Ministrów,
- w skali regionu - samorząd województwa,
- w skali lokalnej - samorząd powiatowy i gminny (art. 3).

Polityką rozwoju jest, w rozumieniu art. 2 tej ustawy, zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Zgodnie z ustawą zakres przedmiotowy tych działań obejmować powinien w szczególności zagadnienia:

- ochrony środowiska,
- ochrony zdrowia,
- promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych,
- rozwoju kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki,
- rozwoju miast i obszarów metropolitalnych,
- rozwoju obszarów wiejskich,

- rozwoju nauki i zwiększenia innowacyjności gospodarki, w tym rozwoju sektorów opartych na wykorzystaniu nowoczesnych technologii,
- rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwoju zasobów ludzkich, w tym podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa, kwalifikacji obywateli, jak również zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz łagodzeniu jego negatywnych skutków,
- stymulowania powstawania nowych miejsc pracy,
- tworzenia i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej,
- wspierania i unowocześniania instytucji państwa,
- wspierania rozwoju przedsiębiorczości,
- wspierania wzrostu gospodarczego,
- zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Zgodnie z art. 4 przedstawionej wyżej ustawy politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju przy pomocy programów operacyjnych.

Ustawodawca jedynie bardzo ogólnie określił przedmiot, funkcje i procedury tworzenia strategii rozwoju na szczeblach lokalnych, pozostawiając decyzje w tym zakresie samorządom powiatów i gmin, koncentrując się głównie na zadaniach Rady Ministrów i samorządów województw.

Proces identyfikacji i zaangażowania katalogu partnerów określonego w ustawie wdrożeniowej

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie

W procesie opracowywania Strategii przeprowadzono proces identyfikacji oraz zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacji działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Proces identyfikacji i zaangażowania partnerów

Na etapie przygotowania Strategii dokonano przeglądu lokalnych i regionalnych interesariuszy, w tym instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedstawicieli biznesu, jednostek naukowych oraz mieszkańców gminy. W tym celu przeprowadzono:

- konsultacje społeczne, obejmujące otwarte spotkania, ankiety oraz zbieranie opinii online;
- warsztaty tematyczne, w ramach których zidentyfikowano kluczowe potrzeby i wyzwania oraz kierunki rozwoju gminy;
- spotkania z przedstawicielami instytucji i organizacji, w tym organizacji zajmujących się ochroną środowiska, równością płci oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu.

Mimo podjętych działań, w niektórych przypadkach napotkano na ograniczoną dostępność lub brak reprezentacji określonych grup interesariuszy. W takich sytuacjach podjęto próbę analizy dostępnych raportów i danych, aby zapewnić możliwe kompleksowe uwzględnienie tych perspektyw.

Zaangażowanie partnerów w proces wdrażania Strategii

Strategia przewiduje mechanizmy zapewniające dalsze zaangażowanie partnerów w jej realizację i monitoring. W tym celu planowane są:

- regularne spotkania konsultacyjne i warsztaty, podczas których monitorowane będą postępy we wdrażaniu Strategii oraz aktualizowane jej priorytety;

- stały kontakt z partnerami społeczno-gospodarczymi, w tym możliwość zgłaszania uwag i propozycji zmian;
- publikacja raportów z wdrażania Strategii, umożliwiająca ocenę efektywności działań oraz wskazanie dalszych kierunków rozwoju.

Dzięki tym działaniom zapewniona zostanie transparentność procesu wdrażania oraz możliwość aktywnego uczestnictwa różnych grup interesariuszy w realizacji celów rozwojowych gminy.

Zasady realizacji Strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii. Dopełnieniem systemu jest określenie podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w jego wdrażanie, a także wskazanie możliwych źródeł finansowania realizacji Strategii. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty. Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii oraz pełniącymi określone w nim role będą:

- Wójt Gminy:
 - odpowiada za wdrażanie Strategii,
 - wyznacza Koordynatora Strategii,
- Rada Gminy:
 - analizuje postępy wdrażania Strategii,
 - akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
 - analizuje i zatwierdza wnioski o aktualizację Strategii,
 - uwzględnia zadania zaplanowane do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych,
- Koordynator Strategii:
 - pełni funkcje koordynacyjne wobec pozostałych podmiotów,
 - mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w Strategii,
 - upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,
 - koordynuje przygotowanie okresowych sprawozdań z realizacji Strategii,
 - rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii,
 - inicjuje realizację kierunków działań,
- partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy Łyse oraz jednostki organizacyjne Gminy:
 - realizują poszczególne kierunki działań,
 - przekazują informację o stopniu realizacji zadań do Koordynatora Strategii oraz sporządzają statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania,
 - zgłaszają wnioski do zmian w Strategii.

Strategia jest dokumentem programującym rozwój gminy na kolejne lata. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. Zgodność dokumentów wykonawczych powinna odnosić się do następujących elementów:

- zgodność na poziomie misji,
- zgodność na poziomie celów,
- zgodność na poziomie zaplanowanych efektów,
- zgodność na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. W celu przeprowadzenia monitoringu (w zależności od potrzeby Gminy może to być monitoring coroczny lub w innym odstępie czasowym) jednostki organizacyjne gminy oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań przekazują Koordynatorowi Strategii informację na temat napotkanych/potencjalnych trudności i problemów w realizacji zaplanowanych zadań.

Przegląd i aktualizacja

Przegląd Strategii może odbyć się corocznie, w połowie okresu obowiązywania Strategii lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia przez jednostkę odpowiedzialną za monitoring Strategii konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

- Wójt Gminy na sesji Rady Gminy przedstawia wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego (aktualizacji Strategii),
- w oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt we współpracy z Koordynatorem Strategii określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii,
- w ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:
 - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz, misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
 - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
 - kierunki działań,
- zaktualizowany dokument Strategii podlega konsultacjom a następnie zostaje przedstawiony Radzie Gminy.

Ewaluacja ex-ante

Po opracowaniu Strategii, a przed jej wdrażaniem przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

- trafności – analizie poddane zostaną adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów,
- skuteczności – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania,
- efektywności – ocena dotyczącej tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych,
- spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – sprawozdania/raportu końcowego z wdrażania założeń dokumentu, który będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań i analizę efektywności wydatkowania środków finansowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035 została opracowana przy udziale mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych z terenu gminy Łyse. Zainteresowani mieszkańcy i podmioty mieli możliwość przedstawienia swoich uwag do treści Strategii w ramach konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych. Sprawia to, że Strategia w możliwie największym stopniu odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności.

Główne założenia Strategii są oparte na wnioskach z analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Łyse. Analizy te wykazały, że gmina Łyse boryka się z problemami w każdej z analizowanych sfer i niezbędne są działania w celu ich rozwiązania. W Strategii zdefiniowano następujące cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Łyse na lata 2026-2035 związane ze sferą społeczną, gospodarczą i przestrzenną:

- Cel strategiczny 1: Warunki odpowiednie dla rozwoju społecznego gminy Łyse:
 - Cel operacyjny 1.1 Tworzenie sieci powszechnego dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz upowszechnianie e-usług,
 - Cel operacyjny 1.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych oraz profilaktyka zdrowia,
 - Cel operacyjny 1.3 Podniesienie jakości kształcenia,
 - Cel operacyjny 1.4 Wspieranie działań na rzecz włączenia społecznego,
 - Cel operacyjny 1.5 Wspieranie sektora organizacji pozarządowych,
 - Cel operacyjny 1.6 Rozwój oferty kulturalnej,
- Cel strategiczny 2: Podniesienie konkurencyjności gminy Łyse:
 - Cel operacyjny 2.1 Rozwój przedsiębiorczości,
 - Cel operacyjny 2.2 Racjonalne wykorzystanie walorów gospodarczych gminy,
 - Cel operacyjny 2.3 Budowa i modernizacja systemów infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom,
 - Cel operacyjny 2.4 Rozwój różnych form rolnictwa,
 - Cel operacyjny 2.5 Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój infrastruktury sportowej,
- Cel strategiczny 3: Rewitalizacja przestrzeni gminy Łyse i zrównoważony rozwój:
 - Cel operacyjny 3.1 Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym,
 - Cel operacyjny 3.2 Rozwój funkcji społecznie użytecznych, włączenie społeczne, walka z ubóstwem,
 - Cel operacyjny 3.3 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego
 - Cel operacyjny 3.4 Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska.
- Cel strategiczny 4: Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy Łyse:
 - Cel operacyjny 4.1 Wspieranie i promocja efektywności energetycznej i strategii niskoemisyjnych,
 - Cel operacyjny 4.2 Wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska.

Cele Strategii wykazują zgodność z szeregiem innych dokumentów strategicznych o charakterze lokalnym, regionalnym i krajowym. Przyjęto, że system wdrażania Strategii będzie oparty na Radzie Gminy i na strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy Łyse. Strategia zawiera listę przedsięwzięć

priorytetowych. Lista działań priorytetowych jest listą otwartą – każde nowo zidentyfikowane przedsięwzięcie, które zdaniem Gminy powinno być traktowane priorytetowo, może zostać wpisane na listę poprzez aktualizację treści Strategii. Należy zaznaczyć, że realizacja działań w ramach Strategii uwarunkowana jest w głównej mierze od pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych. Ponadto bieżący monitoring realizacji celów Strategii i jej bieżąca aktualizacja mają za zadanie sprawić, aby główne założenia Strategii mogły być kontynuowane w kolejnej perspektywie czasowej. Podstawą do wyznaczania kierunków rozwoju przestrzennego gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łyse.

Spis tabel, rysunków, wykresów i zdjęć**Spis tabel**

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Łyse w latach 2018-2024.....	5
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Łyse w latach 2018-2024	6
Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Łyse w latach 2018-2024	9
Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Łyse na oświatę i wychowanie w latach 2018-2024 (zł)	10
Tabela 5 Wskaźnik liczby zgonów na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2018-2024	12
Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców w gminie Łyse w latach 2019-2024	12
Tabela 7 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Łyse w latach 2019-2024	13
Tabela 8 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Łyse w latach 2019-2024..	13
Tabela 9 Czytelnicy w Gminnej Bibliotece Publicznej w Łysych w latach 2020-2024	14
Tabela 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2018-2024	15
Tabela 11 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Łyse w latach 2021-2024	18
Tabela 12 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2020-2024.....	20
Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Łyse w latach 2020-2024.....	20
Tabela 14 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Łyse w latach 2020-2024..	20
Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Łyse w latach 2019-2024.....	22
Tabela 16 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Łyse w 2024 w porównaniu do gmin powiatu ostrołęckiego, powiatu ostrołęckiego i województwa mazowieckiego.....	22
Tabela 17 Dane dotyczące bezrobocia w gminach powiatu ostrołęckiego i w powiecie ostrołęckim – stan na 31.12.2024 r.....	23
Tabela 20 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze społecznej.....	43
Tabela 21 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze gospodarczej	44
Tabela 22 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze przestrzennej.....	44
Tabela 23 Analiza SWOT gminy Łyse w sferze klimatyczno-przestrzennej	45
Tabela 24 Cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki działań i wskaźniki realizacji celów	53
Tabela 25 Wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	56
Tabela 26 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny.....	57
Tabela 27 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii	91
Tabela 28 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii.....	95

Spis rysunków

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Łyse na planie województwa mazowieckiego	24
--	----

Rysunek 2 Lokalizacja gminy Łyse na planie powiatu ostrołęckiego	25
Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Łyse.....	25
Rysunek 4 Położenie gminy Łyse względem obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000	37
Rysunek 5 Położenie gminy Łyse względem specjalnych obszarów ochrony siedlisk NATURA 2000... ..	38
Rysunek 6 Położenie gminy Łyse względem rezerwatów przyrody	39
Rysunek 7 Ekstremalne temperatury maksymalne i minimalne w Polsce w latach 1991-2020 r.....	40
Rysunek 8 Ekstremalne sumy opadów i ekstremalne usłonecznienie w Polsce w latach 1991-2020 r.41	
Rysunek 9 Proces formułowania głównych założeń Strategii	49
Rysunek 10 Cele strategiczne Strategii.....	52
Rysunek 11 Położenie gminy Łyse na planie wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych w województwie mazowieckim	61
Rysunek 12 Mapa zagrożenia suszą atmosferyczną.....	67
Rysunek 13 Mapa zagrożenia suszą rolniczą.....	68
Rysunek 14 Mapa zagrożenia suszą hydrologiczną.....	68
Rysunek 15 Mapa zagrożenia suszą hydrogeologiczną.....	69
Rysunek 16 Mapa łącznego zagrożenia suszą	69
Rysunek 17 Położenie gminy Łyse na tle obszarów szczególnego zagrożenia powodzią rzeczną	71
Rysunek 18 Lokalizacja gminy Łyse na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej Obszary Strategicznej Interwencji.....	73
Rysunek 19 Lokalizacja gminy Łyse na mapie województwa mazowieckiego uwzględniającej obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	74
Rysunek 20 Ośrodki wzrostu w gminie Łyse.....	77
Rysunek 21 Rozmieszczenie dóbr kulturowych o dużej wartości kulturowej i historycznej w gminie Łyse	79
Rysunek 22 Drogi w gminie Łyse	80
Rysunek 23 Podział funkcjonalny terenu gminy Łyse.....	81
Rysunek 24 Inwestycje w ramach Strategii	83

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (stan na 31.12.2024 r.)	6
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (stan na 31.12.2024 r.) (osoby na km ²)	7
Wykres 3 Ludność gminy Łyse w podziale na płeć w 2024 r.	7
Wykres 4 Liczba mieszkańców gminy Łyse w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2024 r.)	7
Wykres 5 Liczba mieszkańców poszczególnych jednostek osadniczych gminy Łyse (stan na 31.12.2024 r.)	8
Wykres 6 Piramida wieku gminy Łyse (2024 r.).....	9
Wykres 7 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025	10
Wykres 8 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025	11
Wykres 9 Porównanie średnich wyników egzaminu ósmoklasisty z matematyki w gminie Łyse, powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim w latach 2021-2025	11
Wykres 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Łyse w latach 2018-2024	15

Wykres 11 Wskaźnik liczby fundacji, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa mazowieckiego, powiatu ostrołęckiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.).....	15
Wykres 12 Podmioty sektorów gospodarczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminie Łyse w 2024 r. (%).....	19
Wykres 13 Podmioty gospodarcze według sektorów własnościowych w gminie Łyse (2024 r.).....	20
Wykres 14 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa mazowieckiego, powiatu ostrołęckiego i gmin wchodzących w jego skład (2024 r.).....	21
Wykres 15 Dochody i wydatki ogółem gminy Łyse w latach 2019-2024 (zł).....	21
Wykres 16 Liczba bezrobotnych w gminie Łyse w latach 2019-2024	22
Wykres 17 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu ostrołęckiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2023 r.).....	27
Wykres 18 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców w powiecie ostrołęckim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2024 r.)	28
Wykres 19 Osoby korzystające z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu ostrołęckiego, województwa mazowieckiego i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2024 r.).....	29
Wykres 20 Liczba mieszkań w gminie Łyse w latach 2019-2024.....	30
Wykres 21 Wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie ostrołęckim, województwie mazowieckim i w poszczególnych gminach powiatu ostrołęckiego (2024 r.)	31
Wykres 22 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu ostrołęckiego (2024-2025 r.)	42

Bibliografia

1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
2. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
3. Plan przeciwdziałania skutkom suszy
4. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Łyse na lata 2022-2027
5. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ostrołęckiego na lata 2021-2030
6. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego
7. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły
8. Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
9. Program współpracy Gminy Łyse z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadzącymi działalność pożytku publicznego (Dz. U. 2024.1491 t.j.)
10. Raport o stanie Gminy Łyse za 2024 rok
11. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łyse na lata 2021-2030
12. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+
13. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łyse
14. Średniookresowa Strategia rozwoju kraju
15. Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027
16. www.agrometeo.imgw.pl
17. www.bdl.stat.gov.pl
18. www.funduszeuedlamazowsza.eu
19. www.karty.apgw.gov.pl
20. www.gov.pl
21. www.geoserwis.gdos.pl
22. www.gminalyse.pl
23. www.google.pl/maps
24. www.gov.pl
25. www.mapa.wyniki.edu.pl
26. www.rspo.gov.pl
27. www.wody.isok.gov.pl